

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC5130

[Total No. of Pages : 2

[6319]-1

M.Com. (Part - I)

**101: MANAGEMENT ACCOUNTING
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figure to the right indicates full marks.*
- 3) *Use of simple calculator is allowed.*

Q1) a) What is Management Accounting? State the advantages of Management Accounting? **[15]**

OR

b) The following information is obtained from Godrej Ltd., Gulbarga for the year ended 31st March, 2019.

Sales (1,00,000 Units)	Rs. 1,00,000
Marginal Cost	Rs. 60,000
Fixed Cost	Rs. 30,000

Calculate:

- i) P/V Ratio
- ii) BEP (Sales- Value)
- iii) Margin of Safety
- iv) Profit when Sales are Rs. 15,000
- v) Sales When Profits are Rs. 1,40,000

Q2) a) What is Budgetary Control? Explain Advantages and Limitation of Budgetary Control. **[15]**

OR

b) Prepare a Flexible Budget for Overhead expenses on the basis of the following data relating to Aspro Ltd. Ajmer and determine the overhead rates at 70%, 80% and 90% capacity level.

P.T.O.

Overhead Expenses	At 70% Capacity
A) Fixed Overheads:	
i) Plant Depreciation	52,000
ii) Buildings Insurance	23,000
iii) Premises Rent	1,65,000
B) Variable Overheads:	
i) Stores and Spares	91,000
ii) Unproductive Labour	35,000
iii) Indirect Expenses	14,000
C) Semi-variable Overheads	
i) Power and Fuel (Variable-70%)	1,00,000
ii) Repairs and Maintenance (Fixed-30%)	20,000
Total	5,00,000

The estimated direct labour hours at different capacity levels are as under:

Capacity Level	Direct Labour Hours
70%	62,500 Hrs.
80%	76,000 Hrs.
90%	94,000 Hrs.

Q3) a) What is Mean by Marginal Costing? Explain Cost-Volume-Profit (CVP) Analysis. **[15]**

OR

b) Find out Re-order Level, Maximum Level, Minimum Level and Average Stock Level from the following particulars: **[15]**

Normal Consumption	300 units per day
Maximum Consumption	420 units per day
Minimum Consumption	240 units per day
Re-order Quantity	3,600 units

Minimum Period for receiving the goods –10 days

Maximum Period for receiving the goods –15 days

Normal Period for receiving the goods –12 days

Q4) Write Short Notes on (Any Three): **[15]**

- Limitations of Financial Accounting
- Break-Even-Point
- Make or Buy Decision
- Working Capital Management
- Factors affecting Pricing of a Product

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4450

[6319]-2

[Total No. of Pages : 4

M.Com. (Part - I)

**102 : STRATEGIC MANAGEMENT
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Answer any three questions from Q. No. 2 to Q. No. 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple choice questions (Any Six) : [6]

- a) Which is not the R&D approach for implementing strategy?
 - i) Market new technological product
 - ii) Innovator imitator of successful products
 - iii) To be a low cost provider
 - iv) Production planning
- b) Which is the issue to be considered in strategy implementation?
 - i) Project Implementation
 - ii) Procedure Implementation
 - iii) Resource Allocation
 - iv) All the above
- c) A company will be successful only when the strategy _____ is sound & _____ is excellent.
 - i) Implementation, Formulation
 - ii) Formulation, Implementation
 - iii) Both (i) & (ii)
 - iv) None of these
- d) The task of strategy choice involves:
 - i) developing plans and activities which will improve the organisation's performance and competitive position
 - ii) determining how the organisation can be more market and efficiency oriented
 - iii) monitoring whether the organisation is achieving good financial performance
 - iv) keeping the organisation free of debt
- e) Strategic mission _____.
 - i) is a statement of a firm's unique purpose and scope of operations,
 - ii) is an internally-focused affirmation of the organisation's societal and ethical goals,
 - iii) does not limit the firm by specifying the industry in which the firm intends to compete,
 - iv) is developed by a firm before the firm develops its strategic intent

P.T.O.

- f) _____ means starting all over, starting from scratch.
- i) Benchmarking
 - ii) Strategic Change
 - iii) Business Process Re-Engineering
 - iv) Strategic Leadership
- g) What are the means by which long term objectives will be achieved?
- i) Strategies
 - ii) Policies
 - iii) Strength
 - iv) Opportunities
- h) Marketing strategy is a _____ type of strategy.
- i) Business Level
 - ii) Growth strategy
 - iii) corporate strategy
 - iv) Functional strategy

Q2) What is Strategy Implementation? Explain Social and Ethical issues in Strategy Implementation. [14]

Q3) What is Strategic Planning? Explain various Advantages and Limitations of Strategic Planning. [14]

Q4) Explain the Concept of Mission Statement and Social Responsibility. [14]

Q5) What is Strategic Performance Evaluation? State its Problems in detail. [14]

Q6) Write short notes on (Any Two): [12]

- a) Environmental Sustainability Strategy
- b) CSR Strategy
- c) Six Sigma
- d) SWOT Analysis

Total No. of Questions : 6]

PC4450

[6319]-2

M.Com. (Part - I)

102 : STRATEGIC MANAGEMENT
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :- 1) प्रश्न क्रं. 1 आणि प्रश्न क्रं. 6 अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्रं. 2 ते प्रश्न क्रं. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडे दिलेली संख्या पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणत्याही 6)

[6]

- अ) रणनीती राबविण्याकरिता संशोधन आणि विकासाचा दृष्टीकोन कोणता नाही ?
i) नवीन तांत्रिक उत्पादन बाजारात आणणे
ii) यशस्वी उत्पादनांचे नवकल्पना अनुकरण करणे
iii) कमी किंमतीचे प्रदाता होणे
iv) उत्पादन नियोजन
- ब) व्यव्हरचना अंमलबजावणीमध्ये कोणत्या मुद्द्याचा विचार केला जातो ?
i) प्रकल्प अंमलबजावणी ii) प्रक्रिया अंमलबजावणी
iii) संसाधनांचे वाटप iv) वरीलपैकी सर्व
- क) जेव्हा कंपनीचे धोरण योग्य असेल आणि उत्कृष्ट असेल तेव्हाच कंपनी यशस्वी होईल.
i) अंमलबजावणी, तयारी ii) व्यव्हरचना तयारी, अंमलबजावणी
iii) दोन्ही (i) आणि (ii) iv) वरीलपैकी काहीही नाही
- ड) व्यव्हरचना निवडीच्या कार्यामध्ये हे समाविष्ट आहे.
i) योजना आणि उपक्रम विकसित करणे ज्यामुळे संस्थेची कार्यक्षमता आणि स्पर्धात्मक स्थिती सुधारेल
ii) संस्थेची बाजारपेठ व कार्यक्षमता अधिक कशी होऊ शकते हे ठरवणे
iii) संस्था चांगली आर्थिक कामगिरी करत आहे की नाही याचे निरीक्षण करीत आहे
iv) संस्था कर्जमुक्त ठेवणे
- इ) व्यव्हरचना धेय्य म्हणजे
i) कंपन्यांचे अद्वितीय उद्देश आणि क्रियाचे व्याप्ती हे विधान आहे
ii) संस्थेच्या सामाजिक आणि नैतिक उद्दीष्टांची अंतर्गत - केंद्रित प्रतिज्ञापत्र आहे
iii) ज्या उद्योगात स्पर्धा करायची आहे असा उद्योग निर्दिष्ट करून मर्यादित करत नाही
iv) आपला धोरणात्मक हेतू विकसित करण्यापूर्वी कंपनीद्वारे विकसित केले जाते

- फ) म्हणजे सुरवातीपासून सुरुवात करणे, सुरवातीपासून सुरु होणे.
- i) मानक ii) धोरणात्मक बदल
- iii) व्यवसाय प्रक्रिया पुनः अभियांत्रिकी iv) व्यूहरचनात्मक नेतृत्व
- य) कोणत्या प्रकारे दीर्घकालीन उद्दीष्टे साध्य केली जातात.
- i) व्यूहरचना ii) धोरणे
- iii) सामर्थ्य iv) संधी
- र) विपणन व्यूहरचना प्रकारची व्यूहरचना आहे.
- i) व्यवसाय पातळी ii) वाढ पातळी
- iii) व्यावसायिक धोरण iv) कार्यात्मक व्यूहरचना

प्र.2) व्युहरचना अंमलबजावणी म्हणजे काय? व्युहरचना अंमलबजावणीतील सामाजिक आणि नैतिक समस्या स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) व्युहरचना नियोजन म्हणजे काय? व्युहरचना नियोजनाचे विविध फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) ध्येय वाक्य आणि सामाजिक जबाबदारी संकल्पना स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) व्युहरचना कामगिरी मूल्यमापन म्हणजे काय? त्याच्या समस्या तपशीलवार सांगा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) [12]

- अ) पर्यावरणीय शाश्वत व्युहरचना
- ब) CSR व्युहरचना
- क) सिक्स सिग्मा
- ड) SWOT विश्लेषण

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4451

[Total No. of Pages : 4

[6319]-3

M.Com. (Part - I)

ADVANCED ACCOUNTING

103 : Advanced accounting and Taxation

(2019 Pattern) (Semester - I) (Credit System) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory and carry equal marks.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Use of simple calculator is allowed.*

Q.1) What do you mean by Accounting Theory? Explain the various Approaches to Accounting Theory. **[15]**

OR

Write Short Notes. (Any 3)

- i) Voluntary Winding up
- ii) Accounting Environment
- iii) Intrinsic Value of Shares
- iv) IFRS and Indian Accounting Standards
- v) Value of Goodwill or Cost of Control

Q2) A Co. Ltd. purchased shares of B Co. Ltd. and C Co. Ltd. on 1st January and 1st July, 2023. The Balance Sheets of all the companies on 31/12/2023 are given below: **[15]**

Balance sheet as on 31st December 2023

Liabilities	A Co. Ltd. Rs.	B Co. Ltd. Rs.	C Co. Ltd. Rs.
Share Capital:	2,00,000	80,000	1,20,000
Equity shares of Rs.100 each			
8% Preference Shares of Rs. 100 each	-	30,000	-
General Reserve	10,000	-	4,000
Profit & Loss Account			
01/01/2023	20,000	10,000	-
Current Year Profit	15,000	8,000	16,000

P.T.O.

Trade Creditors	40,000	10,000	6,000
Loan from A Co. Ltd.	-	4,000	-
Bills Payable	-	-	4,000
Total	2,85,000	1,42,000	1,50,000
Assets	A Co.Ltd. Rs.	B Co.Ltd. Rs.	C Co.Ltd. Rs.
Fixed Assets	40,000	42,000	65,000
Investments in Subsidiaries:			
500 Equity Shares in B Co. Ltd.	70,000	-	-
200 Preference Shares in B Co. Ltd.	25,000	-	-
800 Equity Shares in C Co. Ltd.	84,000	-	-
Loan to B Co. Ltd.	4,000	-	-
Current Assets:			
Stock	30,000	25,000	28,000
Debtors	21,000	30,000	20,000
Bills receivable from C Co. Ltd.	2,000	-	-
Bank	9,000	45,000	37,000
Total	2,85,000	1,42,000	1,50,000

The following particulars are available:

- Dividend for the year 2022 in respect of Preference Shares in B Co. Ltd. was accrued to the date of acquisition of shares by A Co. Ltd., the same being paid in 2023.
- The fixed assets of C Co. Ltd. include plant purchased in September, 2023 from A Co. Ltd. for Rs. 2,600. The cost of the same to A Co., Ltd. who are plant manufacturers, was Rs. 2,000 and credit for the profit was taken by the company.
- B Co. Ltd. held at 31st December, 2023 stocks of Rs. 5,000 purchased from A Co. Ltd. who invoiced the goods at cost plus 25 percent.
- The loan to B CO. Ltd. was made on April, 2023 and it carried interest @ 6%. Neither was any interest paid nor any provision made for the same. Taxation to be ignored.

You are required to prepare consolidated balance sheet of the group as on 31st December 2023.

Q3) A winding up order has been issued against M/s Madan Ltd. The following information is obtained with regard to the assets and liabilities as on 31st March, 2024. **[15]**

Particulars	Rs.
Freehold Premises (Book-value Rs. 4,50,000) valued at	3,75,000
First Mortgage of Freehold Premises	3,00,000
Second Mortgage of Freehold Premises	1,12,500
8% Debentures carrying a floating charge on the undertaking. interest due	
1 st June and 1 st January and paid on due dates	1,50,000
Managing Director's emoluments (6 months)	22,500
Staff Salary unpaid (one month)	16,000
Trade Debtors -	
Good	31,500
Doubtful (Estimated to realize 50 per cent)	12,900
Bad	72,750
Plant and Machinery (Book value Rs. 2,47,500)	
Estimated to realize	1,74,000
Bank Overdraft unsecured	58,125
Stock (at cost Rs. 50,850) estimated to realize	33,900
Cash on hand	825
Issued Capital:	
Equity Shares of Rs. 10 each fully called up	1,50,000
Calls in Arrears Rs. 3,000 estimated to realize	1,500
Unsecured Creditors	2,96,250
Contingent Liability in respect of a claim for damages Rs. 37,500 estimated to be settled for	18,000
Income Tax Liability:	
For 31 st March, 2022	5,250
For 31 st March, 2023	1,275
For 31 st March, 2024	2,700
9,225	
The Reserves of the company on 31 st June, 2023	7,500

You are required to prepare Statement of Affairs in the books of M/s Madan company Limited as on 31st March 2023.

Q4) Following is the summarized Balance Sheet of M/s Vijay Company Ltd., Pune as at 31st March, 2024. **[15]**

Balance Sheet as on 31st March 2024

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
5,000 Equity Shares of 100 each	5,00,000	Machinery	2,40,000
Share Premium	1,00,000	Furniture	1,00,000
General Reserve	2,39,400	Stock	6,20,000
Profit and Loss A/c	1,57,600	Debtors	2,06,000
Sundry Creditors	4,09,400	Cash in Hand	3,400
Provision for taxation	1,97,000	Cash at Bank	4,34,000
Total	16,03,400	Total	16,03,400

Additional Information:

- a) The company transfers 20% of its profits (after tax) to General Reserve.
- b) Net profits before taxation of the last three years have been as follows:

Year ended 31st March 2022 Rs. 3,35,000
 Year ended 31st March 2023 Rs. 3,66,000
 Year ended 31st March 2024 Rs. 3,94,000.
- c) Machinery is valued at Rs. 3,20,000.
- d) Average yield in this type of business is 20%.
- e) The rate of tax is 50%.

Calculate the value of one equity share on the basis of:

- i) Net Assets Method / Intrinsic value
- ii) Yield Basis / Market Value
- iii) Fair Value.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-5131

[Total No. of Pages : 5

[6319]-4
M.Com. (Part - I)
ADVANCED ACCOUNTING & TAXATION
104 : Income Tax
(Group - A) (2019 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any 3 (Three) questions from Question No. 2 to Question No. 5.*
- 3) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks selecting suitable choice (Any six).

[6]

- i) Income Tax is imposed by _____.
 - a) State Government
 - b) Central Government
 - c) Both of the above
 - d) Constitution of India
- ii) Highest Administrative Authority for Income Tax in India is _____.
 - a) Finance Minister
 - b) CBDT
 - c) President of India
 - d) Director of Income Tax
- iii) Income-tax Act, 1961 applies to _____.
 - a) Whole of India
 - b) Whole of India excluding J&K
 - c) Maharashtra
 - d) All of the above
- iv) 'Income' includes _____.
 - a) Legal
 - b) Illegal
 - c) Both
 - d) None
- v) Assessment Year is the period of 12 month commencing on 1st day of _____.
 - a) April every year
 - b) December every year
 - c) July every year
 - d) January every year

P.T.O.

- vi) Gross Total Income means Aggregate of Incomes under all heads of Income _____.
- After claiming deduction u/c VI-A
 - Before claiming deduction u/c VI-A
 - Income for which no deduction u/c VI-A
 - None of the above
- vii) Share of the profits from the firm by the partner is _____.
- Fully taxable
 - Fully Exempt u/s 10(2A)
 - Fully taxable u/h "Salary"
 - Exempt upto Rs. 2.5 lacs
- viii) Interest on Gold Deposit Bonds and bonds issued by LA is _____.
- Exempt
 - Taxable
 - Partly Exempt
 - None of the above

Q2) Mr. Ram working as 'Manager' in a Gurukrupa Pvt. Ltd. Nashik has submitted the following data regarding his Income. **[14]**

- Basic Salary Rs. 37,500 p.m.
 - D.A. 30% of Basic Salary (Consider for Calculation of Provident Fund)
 - City Compensatory Allowance Rs. 2,250 p.m.
 - H.R.A. Rs. 4,500 p.m.
 - He stays in rental house at Nashik by paying rent Rs. 9,000 p.m.
 - Children Education Allowance Rs. 900 p.m. (having one son and two daughters)
 - He contributed Rs. 6,000 p.m. towards his Recognized Provident Fund and an equal amount is contributed by employer.
 - Interest on Recognized Provident Fund @ 12% p.a. is Rs. 43,200.
 - He received Rs. 15,000 by way reimbursement of the hospital bill.
 - He paid Rs. 2,500 as a Professional Tax.
 - He has paid Rs. 10,000 for annual premium of Life Insurance Policy.
- You are required to compute taxable income from salary of Mr. Ram for the A. Y. 2024-25 as per old regime.

- Q3)** Mr. Bharat owns two houses. He furnished the following particulars in respect of the houses for the financial year 2023-24. **[14]**

Particulars	House I	House II
Municipal Valuation	1,25,000	3,50,000
Fair Rent	1,00,000	2,25,000
Standard Rent	85,000	2,00,000
Rent Received	80,000	1,75,000
Municipal Tax paid	5,000	10,000
Repairs	10,000	22,000
Insurance	5,000	20,000
Interest on borrowed capital	6,000	3,000
Date of completion of houses	15 th June 1988	31 st March 2020

You are required to determine the taxable income from house property of Mr. Bharat for A.Y. 2024-25.

- Q4)** The following is the Profit and Loss account of Mr. Salman for the financial year ending on 31st March 2024. **[14]**

Profit and Loss Account

Particulars	Amount (Rs)	Particulars (Rs)	Amount
To Salary	2,50,000	By Gross Profit	6,30,000
To General Expenses	23,000	By Commission	30,000
To Conveyance	4,000	By Sundry Receipts	5,000
To Advertisement	750	By Interest on Fixed Deposits	47,150
To Depreciation	50,000	By Gift from Friend	24,000
To Stationary	5,000	By Bad Debts Recovered	20,000
To Construction of Canteen	31,400		
To Donation	21,000		
To GST	50,000		
To RDD	5,000		
To Net Profit	3,16,000		
Total	7,56,150	Total	7,56,150

Additional Information :

1. Salary includes Rs. 25,000 paid to Mr. Salman.
2. General expenses include Rs. 11,700 as the gift to a friend.
3. Depreciation allowed as per income tax rule is amounted to Rs. 44,000
4. GST include Rs. 5,000 as penalty.

You are required to determine the taxable income from Business for A.Y. 2024-25.

Q5) Mr. Rohit working in Logical Co. Ltd. Delhi. The following emoluments are received from his employer during the financial year ended on 31st March 2024. **[14]**

1. Salary Rs. 1,20,000 p.a.
2. D.A. Rs. 2,500 p.m. (admissible for retirement benefit)
3. Project allowance Rs.7,500.
4. He has been provided 2400cc motor car for official and private purpose.
5. Personal medical bill of Rs. 10,500 were reimbursed by the employer.
6. Free refreshment in the office Rs. 6,000.
7. He has been provided with rent free accommodation at Delhi by the company. The cost of furniture is Rs.60,000.
8. He owned a flat at Pune. During the year he has paid interest Rs. 18,500 and repaid principal amount Rs. 24,000 of this home loan.
9. Income from Business Rs. 1,75,000.
10. He received:
 - I. Interest on Bank (Fixed) Deposit Rs. 10,000.
 - II. Interest on Government Securities Rs. 10,000.
 - III. Interest on Deposit with TATA Company Rs. 2,500.
11. He made following payments:
 - I. Own Life Insurance Premium paid Rs. 10,000.
 - II. Tuition fee paid Rs. 35,000 for his son.
 - III. Mediclaim insurance premium paid Rs. 4,500.
 - IV. Donation to charitable trust Rs. 15,000
 - V. Professional tax paid P.s. 2,500.

You are required to compute his total income for the A.Y. 2024-25 as per old regime.

Q6) Write Short Notes (Any two) :

[12]

- a) Rebate u/s 87 A
- b) Rates of taxes
- c) Allowances and Taxability
- d) Capital gains Types and Exemptions

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4452

[Total No. of Pages : 4

[6319]-5

M.Com. (Part - I)

INFORMATION SYSTEM & E-COMMERCE PRACTICES

105 : Commercial Laws

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and Question No. 6 are Compulsory.*
- 2) *Solve any Three Questions from Question No. 2 to Question No. 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple choice questions. (Attempt any six)

[6]

- a) The basic components of a system include input, output, processing, and _____.
 - i) Feedback
 - ii) Communication
 - iii) Memory
 - iv) Control
- b) An example of G2B of E-Commerce is _____.
 - i) Amazon
 - ii) IRS e-file
 - iii) eBay
 - iv) Alibaba
- c) Electronic Data Interchange (EDI) is the _____ exchange of business documents between companies using computers.
 - i) Electronic
 - ii) Physical
 - iii) Manual
 - iv) Virtual
- d) Security mechanisms used in e-commerce include _____ Digital Signature, E-Certificate, and Secure Electronic Transaction protocol.
 - i) Encryption
 - ii) Authentication
 - iii) Familiarity
 - iv) None of the Above
- e) _____ are designed to support the day-to-day activities of an organization and help in effective and efficient business operations.
 - i) Transaction Processing Systems
 - ii) Management Information Systems
 - iii) Decision Support Systems
 - iv) Operational Support Systems

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

PC4452

[6319]-5

M.Com. (Part - I)

INFORMATION SYSTEM & E-COMMERCE PRACTICES

105 : Commercial Laws

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्रमांक 2 पासून प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणत्याही सहा)

[6]

- अ) प्रणालीच्या मुलभूत घटकांमध्ये इनपुट, आउटपुट, प्रक्रिया आणि यांचा समावेश होतो.
- i) अभिप्राय
 - ii) संवाद
 - iii) स्मृती
 - iv) नियंत्रण
- ब) ई-कॉमर्सच्या जी 2 बी (G2B) चे उदाहरण हे आहे.
- i) ऍमेझॉन
 - ii) आय आर एस ई-फाइल
 - iii) इबे
 - iv) अलीबाबा
- क) इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंज (EDI) म्हणजे संगणक वापरणाऱ्या कंपन्यांमधील व्यावसायिक दस्तऐवजांची देवाणघेवाण.
- i) इलेक्ट्रॉनिक
 - ii) भौतिक
 - iii) मॅन्युअल
 - iv) आभासी
- ड) ई-कॉमर्समध्ये वापरल्या जाणाऱ्या सुरक्षा यंत्रणेमध्ये डिजिटल स्वाक्षरी, ई-प्रमाणपत्र आणि सुरक्षित इलेक्ट्रॉनिक व्यवहार प्रोटोकॉल यांचा समावेश होतो.
- i) एनक्रिप्शन
 - ii) प्रमाणीकरण
 - iii) ओळख
 - iv) वरीलपैकी काहीही नाही
- इ) हे संस्थेच्या दैनंदिन क्रियाकलापांना समर्थन देण्यासाठी आणि प्रभावी आणि कार्यक्षम व्यवसाय ऑपरेशन्समध्ये मदत करण्यासाठी डिझाइन केलेले आहे.
- i) व्यवहार प्रक्रिया प्रणाली
 - ii) व्यवस्थापन माहिती प्रणाली
 - iii) निर्णय समर्थन प्रणाली
 - iv) ऑपरेशनल सपोर्ट सिस्टम्स

फ) ई-कॉमर्सच्या मुख्य चालकांमध्ये, सुधारित इंटरनेट पायाभूत सुविधा आणि वाढलेला मोबाइल वापर यांचा समावेश होतो.

i) सामाजिक माध्यमे	ii) जागतिकीकरण
iii) डिजिटल मार्केटिंग	iv) वरीलपैकी काहीही नाही

य) हे खाजगी नेटवर्क आहे जे केवळ संस्थेच्या कर्मचाऱ्यांसाठी प्रवेशयोग्य आहे, त्यांना संप्रेषण, सहयोग आणि माहिती सामायिकरणासाठी साधने प्रदान करतात.

i) एक्स्ट्रानेट	ii) इंटरनेट
iii) इंटरनेट	iv) वरील सर्व

र) ई-कॉमर्समधील पेमेंटचे प्रमाणीकरण हे सुनिश्चित करते की पेमेंट करणारी व्यक्ती ही आहे.

i) विक्रेता	ii) बँक
iii) खरेदीदार	iv) सरकार

प्र.2) माहिती प्रणाली परिभाषित करा. उदाहरणांसह प्रमुख व्यावसायिक कार्यांना समर्थन देण्यासाठी माहिती प्रणालीची भूमिका स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) ई-कॉमर्सची व्याख्या करा. उदाहरणांसह ई-कॉमर्सच्या प्रमुख श्रेणींचे वर्णन करा. [14]

प्र.4) इंटरनेट म्हणजे काय? इंटरनेटचे फायदे आणि तोटे तपशीलवार सांगा. [14]

प्र.5) इलेक्ट्रॉनिक पेमेंट सिस्टमचा अर्थ काय आहे? ई-कॉमर्समधील पेमेंटच्या विविध पद्धतींवर चर्चा करा. [14]

प्र.6) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) सिस्टमचे सामान्य मॉडेल
- ब) ई-कॉमर्सच्या मर्यादा
- क) इलेक्ट्रॉनिक डाटा इंटरचेंज
- ड) डिजिटल स्वाक्षरी

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4453

[Total No. of Pages : 4

[6319]-6

M.Com. (Part - I)

INTELLECTUAL PROPERTY LAWS

106 : Business Law

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) Solve any 3 questions from the question No. 2 to question no. 5.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple choice questions. (Any 6)

[6]

- a) Which of the following is not an Intellectual Property Law?
 - i) Copyright Act 1957
 - ii) Trade Mark Act 1999
 - iii) Customs Act 1962
- b) The General Agreement on Tariffs and Trade came into force on _____.
 - i) 1st January 1948
 - ii) 15th January 2020
 - iii) 15th January 1950
- c) The Patent infringer is not liable to be prosecuted in an _____.
 - i) High Court
 - ii) District Court
 - iii) Civil Court
- d) Which of the following principle is applicable to Trademarks?
 - i) A Trademark should be distinctivve
 - ii) A Trademark should be capable of distinguishing goods or services
 - iii) All of the above
- e) The rights of a Patentee are _____.
 - i) Sell or Distribute
 - ii) License
 - iii) All of the above

P.T.O.

- f) The Berne convention was first established in _____.
 - i) 1885
 - ii) 1886
 - iii) 1896
- g) Intellectual Property Rights protect the use of information and ideas that are of _____.
 - i) Ethical value
 - ii) Social value
 - iii) Commercial value
- h) The Trademarks protects _____.
 - i) An invention
 - ii) A work of Art
 - iii) Logos, names and brand

Q2) What is the meaning of Intellectual Property? Explain various types of Intellectual Property Rights. **[14]**

Q3) What is Patent? Discuss the various reliefs available against infringement of Patent. **[14]**

Q4) Examine the concept of Trade Mark. Explain in details the different kinds of Trade Mark. **[14]**

Q5) What is mean by Bio - Diversity? Explain in detail functions and powers of state Bio - Diversity Board. **[14]**

Q6) Write short notes. (any 2) **[12]**

- a) Paris Convention
- b) Applications for Patents
- c) Assignments and Transmission of Trade marks
- d) Biological Resources

Total No. of Questions : 6]

PC4453

[6319]-6

M.Com. (Part - I)

INTELLECTUAL PROPERTY LAWS

106 : Business Law

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 6)

[6]

- अ) खालीलपैकी कोणता बौद्धिक संपदा कायदा नाही?
 - i) कॉपीराइट कायदा 1957
 - ii) व्यापार चिन्ह कायदा 1999
 - iii) सीमाशुल्क कायदा 1962
- ब) टॅरीफ आणि व्यापारावरील सामान्य करार पासून लागू झाला.
 - i) 1 जानेवारी 1948
 - ii) 15 जानेवारी 2020
 - iii) 15 जानेवारी 1950
- क) पेटंटचे उल्लंघन करणाऱ्यांवर मध्ये खटला चालवला जात नाही.
 - i) उच्च न्यायालय
 - ii) जिल्हा न्यायालय
 - iii) दिवाणी न्यायालय
- ड) खालीलपैकी कोणते तत्व ट्रेडमार्कला लागू आहे?
 - i) ट्रेडमार्क विशिष्ट असले पाहिजेत
 - ii) ट्रेडमार्क वस्तु आणि सेवामध्ये फरक करण्यास सक्षम असावा
 - iii) वरीलपैकी सर्व
- इ) पेटंट धारकाचे हे हक्क आहेत.
 - i) विक्री किंवा वितरण
 - ii) परवाना
 - iii) वरील पैकी सर्व

- फ) बर्न परिषदेची स्थापना प्रथम मध्ये झाली.
- i) 1885
 - ii) 1886
 - iii) 1896
- य) बौद्धिक संपदा अधिकार असलेल्या माहिती आणि कल्पनांच्या वापराचे संरक्षण करतात.
- i) नैतिक मुल्य
 - ii) सामाजिक मुल्य
 - iii) व्यवसायीक मुल्य
- र) ट्रेडमार्क मधुन एखाद्या कामाचे संरक्षण करतो.
- i) एक शोध
 - ii) कलाकृती
 - iii) लोगो, नाव आणि ब्रँड

प्र.2) बौद्धिक संपदेचा अर्थ काय आहे? विविध प्रकारचे बौद्धिक संपदा हक्क स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) पेटेंट म्हणजे काय? पेटेंट्सच्या उल्लंघनाविरूद्ध उपलब्ध असलेल्या विविध सवलतींवर चर्चा करा. [14]

प्र.4) ट्रेडमार्कची संकल्पना स्पष्ट करा. विविध प्रकारच्या ट्रेडमार्कचे तपशीलवार वर्णन करा. [14]

प्र.5) जैवविविधतेचा अर्थ काय आहे? राज्य जैवविविधता मंडळाचे कार्य आणि अधिकार तपशीलवार सांगा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणतेही 2) [12]

- अ) पॅरीस अधिवेशन
- ब) पेटेंटसाठी अर्ज
- क) असाइनमेंट आणि ट्रेडमार्कचे प्रसारण
- ड) जैविक संसाधने

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4454

[Total No. of Pages : 3

[6319]-7

M.Com - I

107 : ADVANCED COST ACCOUNTING
(2019 Pattern) (Semester - I) (Credit System) (Group-C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Cost Accounting. Explain in details the Objectives of Cost Accounting. **[15]**

OR

From the following information prepare a Cost Sheet showing cost of material consumed, Prime cost, Works cost, Cost of Production, Total cost, Profit.

The information has been obtained from Sarthak Ltd. Ahmedabad for a quarter ending 31st March, 2022. **[15]**

Stock of Raw Material on 1 st January, 2022	1,00,000
Stock of Raw Material on 31 st March, 2023	74,000
Purchase of Raw Material	6,00,000
Travelling expenses	5,000
Carriage Inward	10,000
Carriage Outward	15,000
Depreciation on Plant	18,000
Factory Rent	12,000
Office Rent	10,000
Bad Debt	7,000
Productive Wages	20,000
Travelers' Commission	4,000
Expenses regarding Purchase of Material	4,000
Gas, Fuel and Water	8,000
Manager's Salaries (Manager devotes 2/3 rd of his time to factory)	9,000
Sales	10,48,000

P.T.O.

Q2) What is Piece Rate System? Explain the advantages and disadvantages of Piece Rate System? [15]

OR

In an Engineering Factory, the following particulars have been extracted for the quarter ended 31st December, 2015. Compute the departmental overhead rate for each of the production departments, assuming that overhead are recovered as a percentage of direct wages. [15]

Particulars	Production Depts.			Service Depts.	
	A	B	C	X	Y
Direct Wages	30,000	45,000	60,000	15,000	30,000
Direct Material	15,000	30,000	30,000	22,500	22,500
No. of workers	1,500	2,250	2,250	750	750
Electricity KWH	6,000	4,500	3,000	1,500	1,500
Assets Value	60,000	40,000	30,000	10,000	10,000
No. of Light points	10	16	4	6	4
Area Sq. Yards	150	250	50	50	50

The expenses for the period were:

	Rs.
Power	1,100
Lighting	200
Stores Overhead	800
Welfare of Staff	3,000
Depreciation	30,000
Repairs	6,000
General Overheads	12,000
Rent and Taxes	550

Apportion the expenses of Service Dept. Y according to direct wages and those of Service Department X in the ratio of 5: 3: 2 to the production departments.

Q3) What is 'Overheads'. Explain the importance and Classification of Overhead. [15]

OR

During October 2022, the following information is obtained from the Personnel Department of a manufacturing company. Labour force at the beginning of the month 1900 and at the end of the month 2100. During the month, 25 people left while 40 persons were discharged. 280 workers were engaged out of which only 30 were appointed in the vacancy created by the number of workers separated and the rest on account of expansion scheme.

Calculate the Labour Turnover by Replacement, Separation and Flux Method. [15]

Q4) Write a short notes on. (Any three) [15]

- a) Just in Time (JIT).
- b) Overhead Absorption.
- c) Job Costing.
- d) Idle Time.
- e) CAS-7.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4455

[6319]-8

[Total No. of Pages : 3

First Year M.Com.

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEM

108 : Costing Techniques and Responsibility Accounting

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester-I) (Paper -II) (Group C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicates full marks.*
- 3) Use of simple calculator is allowed.*

Q1) What do you mean by Budget? Explain the types of Budget.

[15]

OR

The standard mix to one unit of product is as follows:

Material	Quantity (Units)	Price Rs.	Cost Rs.
P	120	15	1,800
Q	160	20	3,200
R	200	25	5,000
Total			10,000

During the month of April, 10 units were actually produced and consumption was as follows:

Material	Quantity (Units)	Price Rs.	Cost Rs.
P	1280	17.50	22,400
Q	1900	18.00	34,200
R	1740	27.50	47,850
Total	4920		1,04,450

Calculate:

- a) Material Cost Variance
- b) Material Price Variance
- c) Material Usage Variance
- d) Material Mix Variance. And verify the results.

P.T.O.

Q2) What is meant by standard costing? Explain its advantages and limitations.[15]

OR

The expenses to produce 5,000 units at 50% capacity in Ram Ltd. given as follows:

Particulars	Per Unit Rs.
Materials	100
Labour	40
Variable Overheads	30
Fixed Overheads (Rs.1,00,000)	20
Administrative Overheads (5% Variable)	20
Selling Expenses (20% Fixed)	12
Distribution Expenses (10% Fixed)	10
Total Cost of Sales per unit	232

You are required to prepare a Flexible Budget for 70% and 90% production capacity. At 90% capacity cost of materials will increase by 10% whereas labour cost will decrease by 5%.

Q3) Explain inter-firm comparison? Discuss its essentials. [15]

OR

A production department of large manufacturing organization has furnished the following data for March 2024.

Particulars	Budget Rs.	Actual Rs.
Direct Materials	8,00,000	10,20,000
Direct Wages	5,00,000	6,50,000
Repairs and maintenance (Rs.2,00,000 Fixed)	4,00,000	4,40,000
Supervision (Fixed)	2,00,000	2,20,000
Consumption stores (Fixed)	1,50,000	1,90,000
Factory Rent	1,00,000	1,00,000
Depreciation (Fixed)	2,00,000	2,00,000
Tools (Variable)	50,000	60,000
Power and Fuel (Variable)	3,00,000	3,60,000
Administration (Fixed)	5,00,000	5,30,000

The department has 50 identical machines. During March 2024, the budgeted and actual production of the department is 20,000 and 25,000 units respectively. However, if the department was closed and the machine production services were hired from outside, the cost of hiring the services of similar machine would be Rs. 150 per unit.

You are required to present report showing the evaluation of the performance of the department based on the concept of:

- a) Cost Centre
- b) Profit Centre and
- c) Responsibility Centre.

Q4) Write Short notes (any 3)

[15]

- a) Performance Budget
- b) Need of Standard Cost
- c) Uniform Costing
- d) Responsibility Centre
- e) Labour Variance.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4456

[Total No. of Pages : 4

[6319]-9

M.Com. (Part - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

109 : Co-operative Movement in India

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - D) (Special Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No.1 and 6 are compulsory.*
- 2) *Attempt any 3 questions from question No. 2 to 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple Choice Questions. (any 6) :

[6]

- a) "The Co-operative Credit Societies Act" was passed in India on the recommendation of the _____ Committee.
 - i) Frederick Nicholson
 - ii) Sir Edward Law
 - iii) Frederick Taylor
 - iv) Maslow
- b) A movement in which many individuals join voluntarily to meet common economic, social and cultural needs is called a _____ movement.
 - i) Social
 - ii) Cooperation
 - iii) Coordination
 - iv) Capital
- c) In a co-operative society _____ principle is followed.
 - i) Dictatorship
 - ii) One- Person, One Vote
 - iii) One- Share, One Vote
 - iv) One- Person, Many Votes
- d) In the year 1925, the Government of Bombay passed _____.
 - i) Bombay Co-operative Societies Act
 - ii) Maharashtra Cooperative Societies Act
 - iii) Indian Co-operative Societies Act
 - iv) International Cooperative Societies Act
- e) Power to register Co-operative Societies under the Co-operative Societies Act is _____.
 - i) Cooperative Commissioner and Registrar
 - ii) Divisional Joint Registrar
 - iii) District Deputy Registrar
 - iv) Assistant Registrar

P.T.O.

- f) As per the structure of the cooperative departments, at the divisional level _____ is the chief officer.
- i) Cooperative Commissioner and Registrar
 - ii) Divisional Joint Registrar
 - iii) District Deputy Registrar
 - iv) Assistant Registrar
- g) NABARD was established in the year _____
- i) 1992
 - ii) 1972
 - iii) 1982
 - iv) 1962
- h) The full form of NCDC is _____
- i) National Credit Development Corporation
 - ii) National Credit Department Cell
 - iii) National Co-operation Development Cell
 - iv) National Co-operative Development Corporation

Q2) Explain the recent scenario of co-operative movement in India. [14]

Q3) Explain the amendments made in the Maharashtra State Co-operative Societies Act. [14]

Q4) Explain the powers, duties and responsibilities of the Registrar. [14]

Q5) Explain the important points of the Vaidyanathan Committee Report. [14]

Q6) Write a short notes on (any two) : [12]

- a) Challenges before the Cooperative Movement in India.
- b) Background of Maharashtra State Co-operative Societies Act 1960.
- c) District Level Structure of Cooperative Department.
- d) All India Rural Credit Survey Committee.

Total No. of Questions : 6]

PC4456

[6319]-9

M.Com. (Part - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

109 : Co-operative Movement in India

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - D) (Special Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्रमांक 2 पासून प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणत्याही सहा)

[6]

- अ) कमिटीच्या शिफारशीनुसार “को- ऑपरेटीव्ह क्रेडीट सोसायटी अॅक्ट” भारतामध्ये संमत करण्यात आला.
i) फ्रेडरिक निकोलसन	ii) सर एडवर्ड लॉ
iii) फ्रेडरिक टेलर	iv) मॅस्लो
- ब) समान आर्थिक, सामाजिक व सांस्कृतिक गरजा पूर्ण करण्यासाठी अनेक व्यक्ती स्वेच्छेने ज्या चळवळीत सामील होतात त्यास चळवळ असे म्हणतात.
i) सामाजिक	ii) सहकार
iii) समन्वय	iv) भांडवली
- क) सहकारी संस्थेमध्ये या तत्वाचे पालन केले जाते.
i) हुकुमशाही	ii) एक-व्यक्ती, एक मत
iii) एक-भाग, एक मत	iv) एक-व्यक्ती, अनेक मते
- ड) सन 1925 मध्ये मुंबई सरकारने संमत केला.
i) मुंबई सहकारी संस्था कायदा	ii) महाराष्ट्र सहकारी संस्था कायदा
iii) भारतीय सहकारी संस्था कायदा	iv) जागतिक सहकारी संस्था कायदा
- इ) सहकारी संस्था कायद्यांतर्गत सहकारी संस्थांची नोंदणी करण्याचा अधिकार यांना आहे.
i) सहकार आयुक्त व निबंधक	ii) विभागीय सहनिबंधक
iii) जिल्हा उपनिबंधक	iv) सहाय्यक निबंधक

- फ) सहकारी विभागांच्या रचनेनुसार विभागीय स्तरावर हा प्रमुख अधिकारी असतो.
- i) सहकार आयुक्त व निबंधक ii) विभागीय सहनिबंधक
- iii) जिल्हा उपनिबंधक iv) सहाय्यक निबंधक
- य) नाबार्डची स्थापना सन यावर्षी झाली.
- i) 1992 ii) 1972
- iii) 1982 iv) 1962
- र) NCDC चे पूर्णरूप हे आहे.
- i) National Credit Development Corporation
- ii) National Credit Department Cell
- iii) National Co-operation Development Cell
- iv) National Co-operative Development Corporation

प्र.2) भारतातील सद्यस्थितीतील सहकारी चळवळ सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायद्यातील सुधारित दुरुस्त्या सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) निबंधकाचे अधिकार, कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) वैद्यनाथन समितीच्या अहवालातील महत्वाच्या बाबी स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) भारतातील सहकार चळवळीसमोरील आव्हाने
- ब) महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा 1960 ची पार्श्वभूमी
- क) सहकार विभागाची जिल्हास्तरीय रचना
- ड) अखिल भारतीय ग्रामीण पत सर्वेक्षण समिती

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4457

[Total No. of Pages : 4

[6319]-10

M.Com. (Part - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

110 : Rural Development

(2019 Pattern) (Semester - I) (Group -D) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) Solve any three questions from Question No. 2 to Question No. 5.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple choice questions. (Any 6)

[6]

- a) India is _____ country.
 - i) developed
 - ii) developing
 - iii) underdeveloped
 - iv) All of the above
- b) In agriculture business _____ more people are living below poverty line.
 - i) 40%
 - ii) 50%
 - iii) 70%
 - iv) 30%
- c) A special provision was made for agricultural development from the _____ five year plan.
 - i) first
 - ii) second
 - iii) third
 - iv) forth
- d) _____ was the aim to improve the system and connect the villages to the cities.
 - i) Electricity
 - ii) Transportation
 - iii) Irrigation
 - iv) Health
- e) National Biogas and Fertilizer Management Program is a scheme included under the _____ section program of Central Govt.
 - i) 19
 - ii) 20
 - iii) 21
 - iv) 22
- f) Pradhan Mantri Gram Sadak Yojana is implemented in state from the year _____.
 - i) 2000
 - ii) 2001
 - iii) 2002
 - iv) 2003

P.T.O.

- Q2)** Explain the needs for rural development in Maharashtra. [14]
- Q3)** Explain the problems of rural development in Maharashtra. [14]
- Q4)** Explain the Government's role in rural development in India. [14]
- Q5)** Explain the principles and approaches to rural development. [14]
- Q6)** Write Short notes (Any 2) [12]
- a) Problems in rural development in India.
 - b) Scheme for rural development in Maharashtra.
 - c) Current scenario of rural development in India.
 - d) Policies for Rural Development.

Total No. of Questions : 6]

PC4457

[6319]-10

M.Com. (Part - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

110 : Rural Development

(2019 Pattern) (Semester - I) (Group -D) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्रमांक 2 पासून प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणतेही सहा)

[6]

- अ) भारत हा देश आहे.
i) विकसित	ii) विकसनशील
iii) अविकसित	iv) वरील सर्व
- ब) शेती व्यवसायात जास्त लोक दारिद्र्यरेषेखालील जीवन जगत आहेत.
i) 40%	ii) 50%
iii) 70%	iv) 30%
- क) शेती विकासासाठी पंचवार्षिक योजनेपासून विशेष तरतूद करण्यात आली होती.
i) पहिल्या	ii) दुसऱ्या
iii) तिसऱ्या	iv) चौथ्या
- ड) व्यवस्थेत सुधारणा करून खेडी शहरांना जोडण्याचे उद्दिष्ट ठेवण्यात आले.
i) विद्युत	ii) वाहतूक
iii) सिंचन	iv) आरोग्य
- इ) राष्ट्रीय बायोगॅस व खत व्यवस्थापन कार्यक्रम केंद्र शासनाच्या कलमी कार्यक्रमांतर्गत समाविष्ट योजना आहे.
i) 19	ii) 20
iii) 21	iv) 22
- फ) प्रधानमंत्री ग्राम सडक योजना राज्यात वर्षभरापासून राबविण्यात येत आहे.
i) 2000	ii) 2001
iii) 2002	iv) 2003

य) पन्नाशीच्या दशकाच्या सुरुवातीच्या काळात ग्रामीण विकासाची प्रयत्न पणे सुरु झाली.

i) एक उद्देशीय

ii) बहुउद्देशीय

iii) दोन्ही पर्याय बरोबर

iv) दोन्ही पर्याय नाही

र) या वर्षात राष्ट्रीय विस्तार सेवा योजना सुरु करण्यात आली.

i) 1953

ii) 2001

iii) 2006

iv) 2000

प्र.2) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासाच्या गरजा स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासातील समस्या स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) भारतातील ग्रामीण विकासातील सरकारची भूमिका स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) ग्रामीण विकासाची तत्वे व दृष्टिकोन स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

अ) ग्रामीण विकासातील समस्या

ब) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासासाठी योजना

क) भारतातील ग्रामीण विकासाची सध्याची परिस्थिती

ड) ग्रामीण विकासातील धोरणे

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4458

[Total No. of Pages : 4

[6319]-11

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

111 : Organized Trades and Markets

(2019 Pattern) (Semester - I) (CBCS) (Group - E) (Special Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No.1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Q. 2 to Q. 5 all carry equal marks.*
- 3) *Solve any three questions from Question No. 2 to Question No. 5.*

Q1) Fill in the Blanks (any 6):

[6]

- i) _____ is the primary purpose of a credit policy.
 - a) To Make Customer Pay in Cash
 - b) To Attract More Customer
 - c) To Ensure Timely Payment from Customer
 - d) To Discourage Sales
- ii) O.T.C. market means _____
 - a) Over the counter
 - b) On table cash
 - c) Organize the counter
 - d) Open the counter
- iii) _____ of the following is difficult to evaluate.
 - a) Jewelry
 - b) Auto Repair
 - c) Furniture
 - d) Clothing
- iv) Formation of _____ does not come under Service Sector in India.
 - a) Building
 - b) Sculpture
 - c) Television
 - d) Tele-Communication
- v) _____ is Foreign Direct Investment.
 - a) Tangible Good
 - b) Intangible Goods
 - c) Intellectual Property Rights
 - d) Human Resources
- vi) _____ of the following is not considered as a type of reseller.
 - a) Wholesaler
 - b) Retailer
 - c) Manufacturer
 - d) Distributor

P.T.O.

vii) Selling Produce through Intermediaries is an example of Direct Marketing for _____

a) Farmers	b) Government
c) Customers	d) Employee

viii) Different shops operating under one roof are called _____

a) Central Mall	b) Shopping Mall
c) Out Door Mall	d) Market Mall

Q2) What is the concept of business in the modern context? Explain its objectives and scopes of business in the modern context. [14]

Q3) What is E-Commerce? Illustrate different Business Practices related to E-Commerce with examples. [14]

Q4) What is Foreign Direct Investment? Explain the Role of Foreign Direct Investment in Retail Trade. [14]

Q5) What is the meaning of Cooperative Marketing? Explain the advantages and role Cooperative Marketing in rural development. [14]

Q6) Write a Short Notes (Any-3) : [12]

- a) Regulated Markets
- b) Importance of Service Sector in India
- c) Super Markets
- d) Rural Development Policy.
- e) Innovative Marketing Practices

Total No. of Questions : 6]

PC-4458

[6319]-11

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

111 : Organized Trades and Markets

(2019 Pattern) (Semester - I) (CBCS) (Group - E) (Special Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्रमांक. 2 ते 5 सर्व प्रश्नां समान गुण आहेत.
3) प्रश्न क्रमांक. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
4) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) रिकाम्या जागा भरा (कोणतेही 6)

[6]

- i) हा क्रेडिट पॉलिसीचा प्राथमिक उद्देश आहे.
अ) ग्राहकाला रोखीने पैसे देणे
ब) अधिक ग्राहक आकर्षित करणे
क) ग्राहकाकडून वेळेवर पेमेंट सुनिश्चित करणे
ड) विक्रीला परावृत्त करणे
- ii) ओ.टी.सी. (O.T.C) बाजार म्हणजे होय.
अ) ओव्हर द काउंटर
ब) ऑन टेबल कॅश
क) ऑरगनाईज द काउंटर
ड) ओपेन द काउंटर
- iii) खालीलपैकी चे मूल्यमापन करणे कठीण आहे.
अ) दागिने
ब) ऑटो दुरुस्ती
क) फर्निचर
ड) कपडे
- iv) भारतीय सेवा क्षेत्रामध्ये निर्मितीचा अंतर्भाव नाही.
अ) इमारत
ब) शिल्पकृती
क) दूरदर्शन
ड) दूरसंचार

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4459

[Total No. of Pages : 4

[6319]-12

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

112 : Business Environment and Policy

(2019 Pattern) (Semester - I) (Group - E) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No.1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Answer any three questions from question No. 2 to question No. 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the Blanks by selecting suitable choice (any 6 out of 8) [6]

- i) Business environment is a _____ concept since it differs from country to country and even region to region.
 - a) Uncertainty
 - b) Relative
 - c) Complexity
 - d) Mix
- ii) Change in taxes is a part of _____ environment of business.
 - a) Economic
 - b) Political
 - c) Legal
 - d) Social
- iii) When unemployment trends to be a long-term feature of a country, it is called _____ unemployment.
 - a) Chronic
 - b) Technological
 - c) Casual
 - d) Seasonal
- iv) Social injustice is the _____ treatment of a group of people within a society.
 - a) unequal
 - b) individual right
 - c) equal
 - d) agriculture
- v) _____ is the apex organization in the country in the field of pollution control.
 - a) Central Pollution Control Board
 - b) Air Pollution Control Board
 - c) Water Pollution Control Board
 - d) Soil Pollution Control Board

P.T.O.

- vi) _____ is called the secondary air pollutant.
- a) Ozone
 - b) Carbon monoxide
 - c) Nitrogen Dioxide
 - d) Hydrogen Dioxide
- vii) Globalization has largely improved the growth of _____ Countries.
- a) poor
 - b) developing
 - c) developed
 - d) state
- viii) Globalization caused _____
- a) Easy movement of goods
 - b) Easy movement of capital and services
 - c) Increasing the international trade
 - d) All of the above

Q2) What do you mean by the term ‘Business Environment’? Explain in detail nature, importance and various aspects of environment. [14]

Q3) What is ‘Social Injustice’? State various causes of ‘Unemployment’ and ‘Social Injustice’ of India. [14]

Q4) What do you mean by ‘Pollution’? Write in detail various types of Pollution. [14]

Q5) What is ‘Globalization’? Discuss in detail various objectives and importance of Globalization. [14]

Q6) Write Short Notes (Any 2 out of 4) : [12]

- a) Business Environment with reference to India
- b) Poverty
- c) Go-Green Movement
- d) Challenges of Globalization

Total No. of Questions : 6]

PC-4459

[6319]-12

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

112 : Business Environment and Policy

(2019 Pattern) (Semester - I) (Group - E) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्रमांक. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (6 पैकी कोणतेही 8) [6]

- i) व्यवसाय पर्यावरण ही एक संकल्पना आहे कारण ती देशानुसार आणि प्रदेशानुसार वेगळी आहे.
अ) अनिश्चितता ब) सापेक्ष
क) जटिलता ड) मिश्रण
- ii) करांमधील बदल हा व्यवसायाच्या पर्यावरणाचा एक भाग आहे.
अ) आर्थिक ब) राजकीय
क) कायदेशीर ड) सामाजिक
- iii) जेव्हा बेरोजगारीची प्रवृत्ती एखाद्या देशाचे दीर्घकालीन वैशिष्ट्य बनते त्याला बेरोजगारी असे म्हणतात.
अ) तीव्र ब) तांत्रिक
क) प्रासंगिक ड) हंगामी
- iv) सामाजिक अन्याय म्हणजे समाजातील लोकांच्या समूहाला वागणूक होय.
अ) असमान ब) वैयक्तिक हक्क
क) समान ड) शेती

- v) ही प्रदूषण नियंत्रणाच्या क्षेत्रात देशातील सर्वेच्च संस्था आहे.
 अ) केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळ ब) वायू प्रदूषण नियंत्रण मंडळ
 क) पाणी प्रदूषण नियंत्रण मंडळ ड) माती प्रदूषण नियंत्रण मंडळ
- vi) ला दुय्यम वायू प्रदूषक म्हटले जाते.
 अ) ओझोन ब) कार्बन मोनोऑक्साइड
 क) नायट्रोजन डायऑक्साइड ड) हायड्रोजन डायऑक्साइड
- vii) जागतिकीकरणामुळे देशांच्या वाढीत मोठ्या प्रमाणात सुधारणा झाली आहे.
 अ) गरीब ब) विकसनशील
 क) विकसित ड) राज्य
- viii) जागतिकीकरणामुळे
 अ) वस्तूंची सहज हालचाल
 ब) भांडवल आणि सेवांची सुलभ हालचाल
 क) आंतरराष्ट्रीय व्यापारात वाढ
 ड) वरील सर्व

प्रश्न 2) 'व्यवसाय पर्यावरण' म्हणजे काय? पर्यावरणाचे स्वरूप, महत्त्व आणि विविध पैलूंचे सविस्तर करा. [14]

प्रश्न 3) 'सामाजिक अन्याय' म्हणजे काय? भारतातील 'बेरोजगारी' आणि 'सामाजिक अन्यायाची' विविध कारणे सांगा. [14]

प्रश्न 4) 'प्रदूषण' म्हणजे काय? प्रदूषणाचे विविध प्रकार सविस्तर लिहा. [14]

प्रश्न 5) 'जागतिकीकरण' म्हणजे काय? जागतिकीकरणाची विविध उद्दिष्टे आणि यांची सविस्तर चर्चा करा. [14]

प्रश्न 6) टिपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही दोन) [12]

- अ) भारताच्या संदर्भात व्यवसायाचे पर्यावरण
 ब) दारिद्र्य
 क) गो-ग्रीन चळवळ
 ड) जागतिकीकरणाची आव्हाने

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4460

[Total No. of Pages : 4

[6319]-13

M.Com. (Part - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

113 : Production and Operation Management

(2019 Pattern) (Semester - I) (Group - F)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question no 1 and 6 are compulsory
- 2) Attempt any three questions from Q.2, Q3, Q4, Q5.
- 3) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the Blanks (any 6):

[6]

- i) POM stands for _____
(Production & Operation management, Production & office management, Production & Operation material, Production & Operation machine)
- ii) Plant layout is the overall arrangement of _____
(Machines, Men, Service facilities, all of above)
- iii) Production manager refers to the application of management principles to the _____ in a factory.
(Production function, inventory function, marketing function, supply chain function)
- iv) Batch production occurs when many _____ items, are produced together.
(Different, Similar, Varied, Specified)
- v) The objectives of good plant layout to _____
(Reduce production. Reduce wastages, Reduce productivity, Reduce labor)
- vi) W''' in SWOT stands for _____
(Well, weakness, worry, wonderful)
- vii) The product design should be as per the customer's _____
(price, requirements, place, quality)
- viii) The standard normal distribution has mean = _____ and standard deviation=
(1,0,0,1,0,0,1,1)

P.T.O.

Q2) What is plant layout? Explain the principles and objectives of plant layout.[14]

Q3) What is plant location? Explain the factors affecting plant location. [14]

Q4) What is quality control? Explain the importance of quality control? [14]

Q5) Explain the Importance of Total Quality Management? [14]

Q6) Write Short Notes (Any 2) : [12]

- a) Continuous Production system
- b) Objectives of plant layout
- c) Carrier opportunities of supply chain management
- d) Production planning

Total No. of Questions : 6]

PC-4460

[6319]-13

M.Com. (Part - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

113 : Production and Operation Management

(2019 Pattern) (Semester - I) (Group - F)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न 1 व प्र. क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) रिकाम्या जागा भरा (कोणतेही 6)

[6]

- i) पीओ एम चे विस्तारित लिहा.
(उत्पादन आणि प्रक्रिया व्यवस्थापन, उत्पादन आणि ऑफिस व्यवस्थापन, उत्पादन आणि प्रक्रिया साहित्य, उत्पादन आणि प्रक्रिया यंत्र)
- ii) उत्पादन आराखडा म्हणजे ची व्यवस्था होय.
(मशीन, मानव, सेवा सवलती, यापैकी सर्व)
- iii) उत्पादन व्यवस्थापक म्हणजे कारखान्यात व्यवस्थापनाची तत्वे लागू करतो.
(उत्पादन कार्य, विक्री कार्य, विपणन कार्य, पुरवठा साखळी कार्य)
- iv) बॅच उत्पादन पद्धती ही उत्पादनाशी संबंधित आहे.
(वेगवेगळे उत्पादन, सारख्या स्वरूपातील उत्पादन, विशिष्ट स्वरूपातील उत्पादन, खजगी)
- v) चांगल्या प्रकल्प आराखड्याचा उद्देश आहे.
(कमी उत्पादन करणे, अपव्ययातील कमतरता, कचरा कमी करणे, श्रमबळ कमी करणे)
- vi) SWOT (स्वॉट) मधील 'W' मधील शब्दाचा अर्थ
(चांगले, कमजोरी, काळजी, सुंदर)
- vii) उत्पादनाची रचना ग्राहकाच्या नूसार असावी.
(किंमत, चौकशी, स्थान, दर्जा)
- viii) मानक सामान्य वितरण मध्य आणि प्रमाणित विचलन मध्य असतो.
(1,0,0,1,0,0,1,1)

- प्रश्न 2) यंत्रकूल रचना म्हणजे काय? यंत्रकूल रचनेचे तत्वे व उद्दिष्टे स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 3) उत्पादन स्थान म्हणजे काय? उत्पादन स्थानावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 4) दर्जा नियंत्रण म्हणजे काय दर्जा नियंत्रणाचे महत्त्व स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 5) एकूण दर्जा व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 6) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) [12]
- अ) सतत उत्पादन प्रणाली
 - ब) यंत्र कुल रचनेची उद्दिष्टे
 - क) पुरवठासाखळी व्यवस्थापनातील नोकरीविषयक संधी
 - ड) उत्पादन नियोजन

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4461

[Total No. of Pages : 4

[6319]-14

F.Y. M.Com.

114 : FINANCIAL MANAGEMENT

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I) (Group - F)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.
- 2) Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5.
- 3) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks with suitable answers.

[6]

- i) _____ is a financial service that involves selling accounts receivable to a third party
 - a) Factoring
 - b) Lease Financing
 - c) Underwriting
- ii) The pay-back period method of capital budgeting focuses on _____
 - a) Calculating the profitability index
 - b) Determining the time it takes to recover the initial investment
 - c) Estimating the return on investment
- iii) Working Capital can be defined as _____
 - a) Fixed Assets less Fixed Liabilities
 - b) Current Assets less Current Liabilities
 - c) Total Assets less Total Liabilities
- iv) _____ is a key characteristic of modern financial management practice.
 - a) Emphasis on short-term gains
 - b) Integration of risk management
 - c) Strict adherence to traditional accounting methods
- v) Cash flow statement is divided into the following three sections _____
 - a) Revenue, Expenses and Net Income
 - b) Assets, Liabilities and Equity
 - c) Operating, Investing and Financing
- vi) _____ is the primary regulatory authority for Indian Capital Market.
 - a) RBI
 - b) IRDA
 - c) SEBI

P.T.O.

Q2) Explain the meaning and objectives of financial management. How do these objectives help the firm to achieve its goals? [14]

Q3) Describe the concept of financial statements. How can income statement and balance sheet help in understanding the financial health of a company? [14]

Q4) Discuss the uses and features of payback period, Net Present Value (NPV), Accounting Rate of Return (ARR) and Internal Rate of Return (IRR) in capital budgeting. [14]

Q5) Discuss in detail accounts receivable management, factoring and lease financing as tools of working capital management and financing options. [14]

Q6) Write a short note (any two) : [12]

- a) Capital Budgeting
- b) Credit Policy
- c) Financial Analysis
- d) Financial System in India

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्र. क्र. 6 अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्र. क्र. 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्रश्न 1)** योग्य उत्तरांसह रिक्त जागा भरा. [6]
- i) ही एक वित्तीय सेवा आहे ज्यामध्ये तृतीय पक्षाला प्राप्त करण्यायोग्य खाती विकणे समाविष्ट आहे.
अ) अडत व्यवहार
ब) भाडेपट्टा वित्तपुरवठा
क) अंडररायटिंग
- ii) भांडवली मुद्दल परती काल पद्धत यावर लक्ष केंद्रित करते.
अ) नफा निर्देशांकाची गणना करणे
ब) प्रारंभिक गुंतवणूक पुनर्प्राप्त करण्यासाठी लागणारा वेळ निश्चित करणे
क) गुंतवणुकीवरील परताव्याचा अंदाज करणे
- iii) खेळते भांडवल म्हणून परिभाषित केले जाऊ शकते.
अ) स्थिर मालमत्ता वजा स्थिर दायित्व
ब) चालू मालमत्ता वजा चालू दायित्व
क) एकूण मालमत्ता वजा एकूण दायित्व
- iv) हे आधुनिक वित्तीय व्यवस्थापन पद्धतीचे प्रमुख वैशिष्ट्य आहे.
अ) अल्पकालीन नफ्यावर भर
ब) जोखीम व्यवस्थापनाचे एकत्रीकरण
क) पारंपारिक लेखा पद्धतीचे कठोर पालन
- v) 'रोख प्रवाह विवरण' खालील तीन विभागांमध्ये विभागले आहे
अ) महसूल, खर्च आणि निव्वळ उत्पन्न
ब) मालमत्ता, दायित्व आणि साधारण भाग
क) क्रियाकारक, गुंतवणूक आणि वित्तपुरवठा

- vi) हे भारतीय भांडवली बाजारासाठी प्राथमिक नियामक प्राधिकरण आहे.
- अ) RBI
ब) IRDA
क) SEBI

प्रश्न 2) वित्तीय व्यवस्थापनाचा अर्थ आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा. ही उद्दिष्टे व्यवसाय संस्थेला तिचे ध्येय साध्य करण्यासाठी कशी मदत करतात? [14]

प्रश्न 3) वित्तीय विवरण पत्रे या संकल्पनेचे वर्णन करा. उत्पन्न विवरण पत्रे आणि ताळेबंद कंपनीचे वित्तीय आरोग्य समजून घेण्यासाठी कशी मदत करू शकतात? [14]

प्रश्न 4) भांडवली अंदाजपत्रकात मुद्दल परती काल पद्धत, निव्वळ वर्तमान मूल्य पद्धती (NPV), लेखांकनार्थ व्याजदर पद्धती (ARR) आणि परतावा अंतर्वेशी पद्धती यांची उपयुक्तता आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 5) खेळते भांडवल व्यवस्थापन आणि वित्तपुरवठा पर्यायांची साधने म्हणून प्राप्य व्यवस्थापन, फॅक्टरिंग आणि लीज फायनान्सिंग यांची तपशीलवार चर्चा करा. [14]

प्रश्न 6) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) भांडवली अंदाजपत्रक
ब) पतधोरण
क) वित्तीय विश्लेषण
ड) भारतीय वित्तीय प्रणाली

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4462

[Total No. of Pages : 4

[6319]-15

M.Com. - I

ADVANCED BANKING AND FINANCE

115 : Legal Framework of Banking (Paper - I)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I) (Group - G)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question 1 and Question 6 are compulsory.*
- 2) *Attempt any three questions from the question no. 2 to question no. 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks (Any 6) :

[6]

- i) Section 56 of Banking Regulation Act, 1949 is regarding to _____.
(Loans and Advances, Private Bank, Cooperative Banks)
- ii) Holder in due course is always a _____.
(Holder, Drawer, Drawee)
- iii) The Reserve Bank of India established on _____.
(1st April 1935, 1st April 1949, 1st April 1934)
- iv) The _____ of the Securitization Act, 2002 is related to cancellation of registration certificate.
(Section 4, Section 3, Section 5)
- v) The _____ of the Securitization Act, 2002 is related to central registrar.
(Section 21, Section 22, Section 23)
- vi) Section 45 of RBI Act 1934 is regarding to _____.
(Appointment of agent, Credit information, Penalties, Share capital)
- vii) The _____ of RBI Act, 1934 is regarding management of RBI.
(Section-7, Section-4 , Section-3 , Section-2)

P.T.O.

Q2) Explain various provisions regarding reconstruction of financial assets and financial institutions under section 3 to 12A of securitisation Act, 2002. **[14]**

Q3) Define Bank under section 5 B. Explain various provisions in respect to business of banking companies under section 6 of Banking Regulation Act, 1949. **[14]**

Q4) Write a review of various regulations of Reserve Bank of India regarding Digital Financial Services in India from 2012 to 2016. **[14]**

Q5) Explain various provisions regarding Central Banking functions under section 20 to 24 of the Reserve Bank of India Act, 1934. **[14]**

Q6) Write short notes (Any Two) : **[12]**

- a) Monetary Policy Committee
- b) Promissory Note
- c) Central Registry
- d) Noting and Protest

Total No. of Questions : 6]

PC-4462

[6319]-15

M.Com. - I

ADVANCED BANKING AND FINANCE

115 : Legal Framework of Banking (Paper - I)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I) (Group - G)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :
- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) [6]
- i) बँकिंग विनियमन अधिनियम, 1949 चे कलम 56 च्या संदर्भात आहे.
(कर्ज आणि पूर्वाधार, खासगी बँक, सहकारी बँक)
 - ii) याथाविधीधारक हा नेहमी आहे.
(धारक, आदेशक, आदेशिती)
 - iii) भारतीय रिझर्व बँकची स्थापना रोजी झाली.
(1 एप्रिल 1935, 1 एप्रिल 1949, 1 एप्रिल 1934)
 - iv) रोखीकरण कायदा 2002 चे कलम नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द करण्यासंदर्भात आहे.
(4, 3, 5)
 - v) रोखीकरण कायदा 2002 चे कलम केंद्रीय निबंधक संदर्भात आहे.
(21, 22, 23)
 - vi) भारतीय रिझर्व बँक अधिनियम 1934 च्या कलम 45 संदर्भात आहे.
(प्रतिनियुक्ती, क्रेडिट माहिती, दंड, भाग भांडवल)
 - vii) भारतीय रिझर्व बँक अधिनियम, 1934 च्या कलम हे व्यवस्थापन संबंधित आहे.
(7, 4, 3, 2)

- प्रश्न 2)** रोखीकरण कायदा 2002 च्या कलम 3 ते 12A नुसार वित्तीय मालमत्ता आणि वित्तीय संस्थांची पुनर्रचना संदर्भातील विविध तरतुदी स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 3)** कलम 5B नुसार बँकेची व्याख्या द्या. बँक व्यवसाय नियमन कायदा 1949 मधील कलम सहा नुसार बँकिंग कंपनीच्या व्यवसायासंबंधी विविध तरतुदी विशद करा. [14]
- प्रश्न 4)** 2012 ते 2016 या काळातील भारतीय रिझर्व बँकेच्या भारतातील डिजिटल वित्तीय सेवांच्या विविध नियमनांचा आढावा लिहा. [14]
- प्रश्न 5)** भारतीय रिझर्व बँक कायदा 1934 च्या कलम 20 ते 24 अनुसार मध्यवर्ती बँकेच्या कार्यासंदर्भातील विविध तरतुदी स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 6)** टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]
- अ) चलनविषयक धोरण समिती
 - ब) वचनचिठ्ठी
 - क) केंद्रीय नोंदणी शाखा
 - ड) अपराध आणि दंड

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4463

[Total No. of Pages : 4

[6319]-16

M.Com. (Part - I)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

116-Group G : Central Banking

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No.1 and Q. No. 6 are compulsory.
- 2) Solve any three questions from Q. No 2 to Q. No 5.
- 3) Figures to the right indicates full marks.

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six) :

[6]

- i) _____ statement is not true regarding RBI.
 - a) It is the Central Bank of India.
 - b) It was established in 1935.
 - c) It can issue currency notes.
 - d) Personal account can be opened in RBI
- ii) In the context of the Indian banking system, the 'Cash Reserve Ratio' is decided by _____.
 - a) The Reserve Bank of India
 - b) The Ministry of Corporate Affairs
 - c) Individual banks
 - d) The Ministry of Finance
- iii) _____ is called lender of last resort.
 - a) Commercial bank
 - b) Agricultural bank
 - c) Industrial bank
 - d) Central bank
- iv) _____ is the custodian of India's foreign exchange reserve.
 - a) Department of Finance
 - b) State Bank of India
 - c) Reserve Bank of India
 - d) SEBI

P.T.O.

- v) Banks provide financial services such as insurance business is called _____.
- a) Traditional Banking b) Para Banking
c) CASA Banking d) Nanow Banking
- vi) _____ is/are subsidiaries of banks that offer Para banking services.
- a) SBI Pension Funds Private Ltd
b) SBI Mutual Fund
c) ICICI Ventures
d) All of the above
- vii) 'Para Banking' service means _____.
a) Eligible financial services rendered by banks
b) Services provided through Bank Mitra
c) Loans given by banks
d) Utility services provided by banks
- viii) _____ regulates and supervises NBFCs.
a) Finance Ministry b) SEBI
c) RBI d) State government

Q2) Explain Need and Rational of central Bank. [14]

Q3) Explain the function of Reserve Bank of India as a Currency Authority. [14]

Q4) What is Bank Assurance? Explain the Need and Benefits of Bank Assurance. [14]

Q5) What is meant by NBFCs? Explain the types of NBFCs. [14]

Q6) Write Short Notes (Any Two) : [12]

- a) Portfolio Management Services
b) Cash Reserve Ratio
c) Mutual fund business
d) Problems of Non-Banking Financial Companies

PC-4463

[6319]-16

M.Com. (Part - I)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

116-Group G : Central Banking

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) रिकाम्या जागा भरा (कोणत्याही सहा) :

[6]

- i) विधान रिझर्व्ह बँकेबाबत खरे नाही.
अ) ही भारताची मध्यवर्ती बँक आहे
ब) तिची स्थापना 1935 मध्ये झाली
क) ती चलनी नोटा जारी करू शकते
ड) रिझर्व्ह बँकेत कोणत्याही व्यक्तीला खाते उघडता येते
- ii) भारतीय बँकिंग प्रणालीच्या संदर्भात, 'रोख राखीव प्रमाण' द्वारे ठरविले जाते.
अ) भारतीय रिझर्व्ह बँक ब) कॉर्पोरेट व्यवहार मंत्रालय
क) वैयक्तिक बँका ड) अर्थ मंत्रालय
- iii) ला अंतिम ऋणदाता असे म्हणतात.
अ) व्यापारी बँक ब) कृषी बँक
क) औद्योगिक बँक ड) मध्यवर्ती बँक
- iv) ही संस्था भारताच्या परकीय चलन साठ्याची संरक्षक आहे.
अ) वित्त विभाग ब) भारतीय स्टेट बँक
क) भारतीय रिझर्व्ह बँक ड) सेबी

- v) बँका विमा व्यवसायासारख्या वित्तीय सेवा पुरवितात त्यास म्हणतात.
 अ) पारंपारिक बँकिंग ब) पॅरा बँकिंग
 क) कॅसा बँकिंग ड) नॅरो बँकिंग
- vi) पॅरा बँकिंग सेवा देणाऱ्या बँकांच्या उपकंपन्या आहेत.
 अ) एस. बी. आय. पेन्शन फंड प्रायव्हेट लि.
 ब) एस. बी. आय. म्युच्युअल फंड
 क) आय. सी. आय. सी. आय. व्हेचर्स
 ड) वरील सर्व
- vii) 'पॅरा बँकिंग सेवा म्हणजे
 अ) बँकांद्वारे प्रदान केलेल्या पात्र वित्तीय सेवा
 ब) बँक मित्रांद्वारे प्रदान केलेल्या सेवा
 क) बँकांनी दिलेले कर्ज
 ड) बँकांद्वारे प्रदान केलेल्या उपयुक्त सेवा
- viii) बँकेतर वित्तीय कंपन्यांचे नियम आणि पर्यवेक्षण करते.
 अ) अर्थ मंत्रालय ब) सेबी
 क) भारतीय रिझर्व्ह बँक ड) राज्य सरकार

प्रश्न 2) मध्यवर्ती बँकेची गरज आणि तर्कसंगतता स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 3) चलन निर्मिती प्राधिकरण म्हणून भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे कार्य स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 4) बँक विमा म्हणजे काय? बँक विम्याची गरज आणि फायदे स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 5) बँकेतर वित्तीय कंपनी म्हणजे काय? बँकेतर वित्तीय कंपनीची प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 6) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [12]

- अ) पोर्टफोलिओ व्यवस्थापन सेवा
 ब) रोख राखीव प्रमाण
 क) म्युच्युअल फंड व्यवसाय
 ड) बँकेतर वित्तीय कंपन्यांच्या समस्या

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4464

[Total No. of Pages : 4

[6319]-17

M.Com. (Part - I)

MARKETING

**117 Group H : Marketing Techniques
(2019 Pattern) (Semester - I)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No.1 and Question No.6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from Q. No 2 to Q. No 5.*
- 3) *Figures to the right indicates full marks.*

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six) : [6]

- i) Finance, research and development, purchasing and manufacturing are all activities that are a part of _____ element of the micro environment.
 - a) Company's internal environment
 - b) Suppliers
 - c) Marketing channel firms
 - d) Public
- ii) _____ environment includes the convergence of a wide range of forces in the marketing environment from technological, economic, and demographic forces to cultural, social and political ones.
 - a) Marketing
 - b) Cultural
 - c) Technographic
 - d) Millennial
- iii) Sensitivity of demand to change in price is known as _____.
 - a) Cost-plus price
 - b) Break-even price
 - c) Price elasticity
 - d) Inelastic
- iv) _____ is concerned with pricing policies for late entrants to a market.
 - a) Market penetration
 - b) Marketing research
 - c) Market skimming
 - d) Marketing skills

P.T.O.

PC-4464

[6319]-17

M.Com. (Part - I)

MARKETING

117 Group H : Marketing Techniques

(2019 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा (कोणत्याही सहा) : [6]

- i) वित्त, संशोधन आणि विकास, खरेदी आणि उत्पादन हे सर्व क्रियाकलाप सूक्ष्म वातावरणातील घटकाचा भाग आहेत.
अ) कंपनीचे अंतर्गत वातावरण ब) पुरवठादार
क) विपणन चॅनेल कंपन्या ड) लोक
- ii) पर्यावरणामध्ये विपणन वातावरणातील तांत्रिक, आर्थिक आणि लोकसांख्यिकीय शक्तींपासून सांस्कृतिक, सामाजिक आणि राजकीय शक्तींच्या विस्तृत श्रेणीचे अभिसरण समाविष्ट आहे.
अ) मार्केटिंग ब) सांस्कृतिक
क) टेक्नोग्राफिक ड) सहस्राब्दी
- iii) किंमतीतील बदलासाठी मागणीची संवेदनशीलता म्हणून ओळखली जाते.
अ) खर्च अधिक किंमत ब) ब्रेक-इव्हन किंमत
क) किंमत लवचिकता ड) लवचिक
- iv) यापैकी कोणत्या बाजारामध्ये उशीरा प्रवेश करणाऱ्यांसाठी किंमत धोरण संबंधित आहे?
अ) बाजारात प्रवेश ब) विपणन संशोधन
क) मार्केट स्किमिंग ड) विपणन कौशल्य

प्रश्न 2)	विपणन म्हणजे काय? विपणनाची उद्दिष्टे आणि महत्त्व स्पष्ट करा.	[14]
प्रश्न 3)	किंमत मिश्रण म्हणजे काय? किमतीचे महत्त्व आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.	[14]
प्रश्न 4)	जाहिरात परिभाषित करा. जाहिरातींचे फायदे तपशीलवार सांगा.	[14]
प्रश्न 5)	जनसंपर्क म्हणजे काय? जनसंपर्क अधिकाऱ्याची भूमिका स्पष्ट करा.	[14]
प्रश्न 6)	टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : अ) विपणन अभ्यासाचे दृष्टीकोन ब) उत्पादन जीवन चक्र क) वैयक्तिक विक्री ड) ई-मार्केटिंग प्रमोशन	[12]

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC5132

[Total No. of Pages : 4

[6319]-18
First Year M.Com.
ADVANCED MARKETING
118 : Consumer Behaviour
(2019 Pattern) (Semester - I) (Credit system) (Special Paper - II)
(Group - H)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No.1 and Question No. 6 are Compulsory.*
- 2) Solve any 3 questions from question No.2 to question No.5.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple choice questions: (Any 6) **[6]**

- a) In which of the following areas did the consumer have the most influence?
 - i) Manufacturer
 - ii) Wholesaler
 - iii) Retailer
- b) Consumer Behaviour means _____.
 - i) The study of Buying Behaviour of Consumers
 - ii) The study the financial behaviour of Consumers
 - iii) The study the common behaviour of Consumers
- c) In Maslow's Need Hierarchy Theory _____ is the highest level of need.
 - i) Physiological Need
 - ii) Security Need
 - iii) Self - Actualization Fulfilment
- d) Biological Motives does not include _____ of the following.
 - i) Hunger
 - ii) Thirst
 - iii) Social Recognition

P.T.O.

- e) Memory that lasts less than 30 seconds is generally called _____.
 - i) Short term memory
 - ii) Long, term memory
 - iii) Episodic memory
- f) _____ makes the classification of people into higher class, Middle class and Lower class.
 - i) Social class
 - ii) Marketing class
 - iii) Financial class
- g) In family decision _____ persons are involved.
 - i) Two or more family members
 - ii) One family member
 - iii) One family member and one social member
- h) A social class refers to the _____ individual occupies in a society.
 - i) Social Position
 - ii) High Class Education and occupation
 - iii) Both

Q2) Explain the sociological model and other Relevant model in detail. **[14]**

Q3) What is 'Consumer Motivation'? Explain the Objectives of Consumer motivation as well as Maslow's Hierarchy of Needs Theory. **[14]**

Q4) What is 'Attitudes'? Explain the characteristics, Functions of attitudes and factors involved in attitude formation. **[14]**

Q5) Explain in detail the concepts- 'Social Class' and 'Family Life'. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any two) **[12]**

- a) Howard Sheth Model
- b) Needs of Consumer motivation
- c) Components of Learning
- d) Culture and Subculture

* * *

Total No. of Questions : 6]

PC5132

[6319]-18

First Year M.Com.

ADVANCED MARKETING

118 : Consumer Behaviour

(2019 Pattern) (Semester - I) (Credit system) (Special Paper - II)

(Group - H)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न 1 व 6 अनिवार्य आहे.
 - 2) प्रश्न 2 ते 5 मधील कोणतेही तीन लिहा.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवतात.
-

प्र.1) बहुपर्याची प्रश्न. (कोणतेही सहा)

[6]

- अ) खालील पैकी कोणत्या क्षेत्रात ग्राहकांचा सर्वाधिक प्रभाव पडतो?
 - i) उत्पादक
 - ii) घाऊक विक्रेता
 - iii) किरकोळ विक्रेता
- ब) ग्राहक वर्तन म्हणजे
 - i) ग्राहकांच्या खरेदी वर्तनाचा अभ्यास
 - ii) ग्राहकांच्या वित्तीय वर्तनाचा अभ्यास
 - iii) ग्राहकांच्या सामान्य वर्तनाचा अभ्यास
- क) मासलोच्या गरजांच्या श्रेणीच्या सिद्धांतामध्ये ही अतिउच्च पातळीवरील गरज आहे.
 - i) शारीरिक गरज
 - ii) सुरक्षिततेची गरज
 - iii) जीवन साफल्याची गरज
- ड) जैविक प्रेरणेमध्ये चा समावेश नसतो.
 - i) भूक
 - ii) तहान
 - iii) सामाजिक मान्यता
- इ) सर्वसाधारणतः 3 सेकंदांपेक्षा कमी काळ टिकनाऱ्या स्मृतीला असे म्हणतात.
 - i) अल्पकालीन स्मृती
 - ii) दीर्घकालीन स्मृती
 - iii) घटना स्मृती

- फ) मध्ये लोकांचे वर्गीकरण उच्च वर्ग, मध्यमवर्ग आणि कनिष्ठ वर्ग असे केले जाते.
- सामाजिक वर्ग
 - विपणन वर्ग
 - वित्तीय वर्ग
- य) कौटुंबिक निर्णयामध्येव्यक्तींचा समावेश होतो.
- एक किंवा अधिक कुटुंब सदस्य
 - एक कुटुंब सदस्य
 - एक कुटुंब सदस्य आणि एक सामाजिक सदस्य
- र) सामाजिक वर्ग म्हणजे द्वारे व्यक्तीने सामाज्यामध्ये मिळविलेले स्थान होय.
- सामाजिक दर्जा
 - उच्च शिक्षण आणि व्यवसाय
 - दोन्ही

प्र.2) समाजशास्त्रीय प्रारूप आणि इतर संबंधित प्रारूपे सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) ग्राहक प्रेरणा म्हणजे काय ? ग्राहक प्रेरणेची उद्दिष्टे तसेच मास्तोच्या गरजेच्या सिद्धांताचे स्पष्टीकरण करा. [14]

प्र.4) ग्राहक अभिवृत्ती म्हणजे काय ? ग्राहक अभिवृत्तीची वैशिष्ट्ये, कार्ये आणि अभिवृत्ती निर्मितीमधील सामाविष्ट घटक स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) सामाजिक समूह आणि कौटुंबिक जीवन या संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- हॉवर्ड शेठ मॉडेल
- ग्राहक प्रेरणेची गरजा
- अध्ययनाचे घटक
- संस्कृती आणि उपसंस्कृती

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC5133

[Total No. of Pages : 2

[6319]-21

M.Com. - I

**201: FINANCIAL ANALYSIS & CONTROL
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use simple calculator is allowed.*

Q1) What is Financial Analysis and Control? Explain it's advantages and uses.[15]

OR

Convert the following statement of Profit and Loss Account of ABC Ltd. Into the comparative statement of profit and loss of ABC Ltd.

Particulars	2022-23 (Rs.)	2023-24 (Rs.)
Revenue from operations	60,00,000	75,00,000
Other Incomes	1,50,000	1,20,000
Expenses	44,00,000	50,60,000
Income Tax	35%	40%

Q2) What is Fund Flow Statement? Explain it's Advantages and Uses. [15]

OR

Following is the Balance Sheets of a Ramesh & sons :

Liabilities	1-1-23	31-12-23	Assets	1-1-23	31-12-23
Creditors	36,000	41,000	Cash	4,000	3,600
Loan from Partner	-	20,000	Debtor	35,000	38,400
Loan from Bank	30,000	25,000	Stock	25,000	22,000
Capital	1,48,000	1,49,000	Land	20,000	30,000
			Building	50,000	55,000
			Machinery	80,000	86,000
	2,14,000	2,35,000		2,14,000	2,35,000

During the year Rs. 26,000 paid as dividend. The provision made for depreciation against machinery as on 1.1.23 was Rs. 27,000 and on 31.12.23. Rs. 36,000.

Prepare a Cash Flow statement.

P.T.O.

Q3) What is Ratio Analysis? Explain it's Advantages and Limitations.

[15]

OR

Balance Sheet

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Equity Share Capital	5,00,000	Land & Building	1,00,000
Preference share capital	2,00,000	Machinery	4,00,000
General Reserve	1,00,000	Furniture	50,000
Secured Loan	3,00,000	Inventory	3,00,000
Sundry Creditors	1,00,000	Sundry Debtors	3,00,000
		Cash/Bank Balance	50,000
	12,00,000		12,00,000

Calculate following ratios from the above balance sheet :

- a) Current Ratio
- b) Liquid Ratio
- c) Proprietary Ratio
- d) Stock Working Capital Ratio
- e) Capital Gearing Ratio
- f) Debt Equity Ratio

Q4) Write short notes (Any three out of five)

[15]

- a) Importance of Financial Analysis and Control.
- b) Limitations of Comparative and Common Size Statements.
- c) Uses of Comparative and Common Size Statements.
- d) Uses of Cash Flow Statement.
- e) Trend Analysis.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4465

[Total No. of Pages : 4

[6319]-22

M.Com. (Part - I)

BUSINESS ECONOMICS

202 : Industrial Economics

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Question No.1 and 6 are compulsory.*
- 3) *Solve any three questions from Q. No 2 to 5.*
- 4) *Figures to the right indicates full marks.*
- 5) *Neat's diagrams wherever necessary.*

Q1) Fill in the blanks (Any six) :

[6]

- i) The ratio between input and output is _____.
 - a) Average
 - b) Median
 - c) Productivity
 - d) Total Production
- ii) 5 S is _____.
 - a) Tool of Measurement of Industrial Average
 - b) Tool of Measurement of Industrial Production
 - c) Tool of Measurement of Industrial Productivity
 - d) Tool of Measurement of Industrial index
- iii) The concepts of capital formation, capital utilization and capital regulation are related to _____.
 - a) Industrial Production
 - b) Industrial Profit
 - c) Industrial Finance
 - d) Industrial Loss
- iv) A liberal approach towards foreign capital was laid down in the industrial policy of _____.
 - a) 1948
 - b) 1956
 - c) 1991
 - d) 1970

P.T.O.

- v) Existence of second manufacturing firm in merger _____.
 - a) Comes to an end b) Does not end
 - c) Remains independent d) None of the above
- vi) All the existing manufacturing organizations destroy their names, existence and commercial independence to establish a new manufacturing organization is called _____.
 - a) Amalgamation b) Partnership
 - c) Limited Company d) None of the above
- vii) _____ is the factor that affects industrial location.
 - a) Geographical Structure b) Organizer's wish
 - c) Workers Wish d) None of the above
- viii) _____ factor does not affect industrial location.
 - a) Availability of land b) Financial Facility
 - c) Government Policy d) Transporters wish

Q2) What is Industrial productivity? Write tools of measurement of industrial productivity. **[14]**

Q3) What is industrial finance? Explain scope and importance of industrial finance. **[14]**

Q4) What is Industrial Economics? Explain the nature and scope of industrial economics. **[14]**

Q5) What is industrial location? Explain Alfred Weber's theory of Industrial Location. **[14]**

Q6) Write short notes on (Any 2) : **[12]**

- a) Causes of low Industrial productivity
- b) Need of Foreign Capital
- c) Need of Industrial Economics
- d) Measures for balanced regional industrial development

[6319]-22

M.Com. (Part - I)

BUSINESS ECONOMICS

202 : Industrial Economics

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

3) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

4) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

5) आवश्यक त्या ठिकाणी सबक आकृत्या काढा.

प्रश्न 1) रिकाम्या जागा भरा (कोणत्याही सहा) :

[6]

- i) आदान आणि उत्पादन यातील गुणोत्तर म्हणजे होय.
अ) सरासरी ब) मध्यगा
क) उत्पादकता ड) एकूण उत्पादन
- ii) 5 S हे आहे.
अ) औद्योगिक सरासरी मोजण्याचे साधन
ब) औद्योगिक उत्पादन मोजण्याचे साधन
क) औद्योगिक उत्पादकता मोजण्याचे साधन
ड) औद्योगिक निर्देशांक मोजण्याचे साधन
- iii) भांडवलाची उभारणी, भांडवलाचा वापर आणि भांडवलाचे नियमन या संकल्पना शी संबंधित आहेत.
अ) औद्योगिक उत्पादन ब) औद्योगिक नफा
क) औद्योगिक वित्त ड) औद्योगिक तोटा
- iv) परकीय भांडवलविषयी उदार दृष्टीकोन च्या औद्योगिक धोरणात निश्चित करण्यात आला.
अ) 1948 ब) 1956
क) 1991 ड) 1970

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC5134

[Total No. of Pages : 3

[6319]-23
First Year M.Com.
202 B : BUSINESS STATISTICS
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No.1 and Question No. 6 are Compulsory.*
- 2) *Solve any Three questions from remaining question nos. 2, 3, 4 and 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Use of calculator and statistical table is allowed.*
- 5) *Symbols have their usual meaning.*

Q1) Choose the correct alternative from each of the following: (Any six)[6×1=6]

- a) Which of the following is not a continuous random variable (r.v.)?
 - i) time at a particular place
 - ii) speed of the vehicle
 - iii) radius of the circle
 - iv) no.of childrens in the family.
- b) If for a r.v. X , $E(X) = 10$ and $Var(X) = 2$ then $E(X-10)$ and $Var (X-2)$ are equal respectively _____ and _____.
 - i) 0, 2
 - ii) 0, 0
 - iii) 0, 1
 - iv) 1, 0
- c) If $X \rightarrow$ poisson (m) with $Var(x) = 4$ then mean of $X =$ _____.
 - i) 2
 - ii) 4
 - iii) 16
 - iv) 0
- d) If $X \rightarrow N(10, 4)$ then mode of r.v. $X =$ _____.
 - i) 4
 - ii) 10
 - iii) 14
 - iv) 0
- e) A hypothesis of no difference is called as _____.
 - i) Null hypothesis
 - ii) Alternative hypothesis
 - iii) One sided hypothesis
 - iv) Two sided hypothesis

P.T.O.

- Q2)** Attempt each of the following:

year (t)	2018	2019	2020	2021	2022
production (yt) (in lakh tonnes)	12	20	28	25	32

c) Explain how exponential smoothing is superior to moving average. [4]

- Find the value of constant K, mean and variance of X.

- Find the value of constant K, mean and variance of X.

- 2

Q4) Attempt each of the following: [14]

- a) If $X \rightarrow B(n, p)$ with mean = 12 and variance = $\frac{1}{4}$, then find the values of parameter n , p and hence q . Also find the value of $P(X = 0)$ [5]
- b) The scores secured by students in a certain test are normally distributed with mean 60 and variance 9. Find the percentage of students who scoring [5]
- i) at least 60 marks
- ii) at most 70 marks
- c) If $X \rightarrow \text{Poisson}(m)$ with $P(X = 1) = 2P(X = 2)$, then find the value of parameter m , its mean and variance and $P(X = 0)$ [4]

Q5) Attempt each of the following:

- a) Explain the terms: Hypothesis, Null hypothesis, Alternative hypothesis, Critical region, Acceptance region. [5]
- b) A coin is tossed 400 times and it turned up tail 210 times. Can the coin be regarded as fair? Use 5% level of significance (l.o.s.) [5]
- c) Distinguish between paired and unpaired t-test. [4]

Q6) Attempt any two of the following: [2×6=12]

- a) Explain with illustrations : Types I error and Type II error
- b) Explain the chi-square test of goodness of fit.
- c) If $X \rightarrow N(0, 1)$ then write the probability density function of X , Also state its mean, median, mode, variance and standard deviation. Also find $P(X \leq 0)$, $P(X \geq 0)$.
- d) If a fair coin is tossed thrice. If a r.v. X denote the no. of heads and r.v. Y denote the no. of tails. Obtain the joint probability distribution of (X, Y) . Hence obtain marginal probability distribution of X and of Y .

* * *

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC5135

[6319]-24

[Total No. of Pages :5

M.Com. (Part - I)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

203 Group A : Specialized Areas in Accounting

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester- II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No 1 and Question No 5 are compulsory.
- 2) Attempt any 2 Questions from Question No. 2 to Question No. 4.
- 3) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Multiple Choice Questions: [5]

- a) What is the purpose of the escrow account under RERA?
 - i) To hold the booking amount until the project is completed
 - ii) To hold the entire project cost until the project is completed
 - iii) To hold 70% of the project cost in a separate account
 - iv) To hold the promoter's share of the project cost
- b) Which of the following is a penalty imposed on promoters under RERA for noncompliance?
 - i) Up to 10% of the project cost
 - ii) Up to 5% of the project cost
 - iii) Up to 3 years imprisonment
 - iv) All of the above
- c) According to AS-14 purchase consideration is the sum of payment made to the:
 - i) Debenture holders and shareholders
 - ii) Debenture holders
 - iii) Shareholders
 - iv) Director
- d) The loss incurred on an incomplete contract is transferred to _____ Account
 - i) Profit & Loss Account
 - ii) Costing Profit and loss account
 - iii) Trading Account
- e) X Ltd goes into liquidation and an existing company Z Ltd purchases the business of X Ltd. It is a case of _____.
 - i) Absorption
 - ii) External Reconstruction
 - iii) Amalgamation

P.T.O.

- B) State the following statement True or False: [5]
- The chairman of IRDA is appointed by the prime minister.
 - Insurance policies are typically contracts between the insurer and the beneficiary.
 - The heads of expenditure in a hotel business include Revenue, labour costs and utility expenses.
 - Cost plus contracts involve reimbursement of fixed costs plus an agreed upon percentage of profit.
 - A regular taxpayer filling GSTR 1 and GSTR 3B.filled GSTR-9 form.
- C) Match the following Pair. [5]

	Column A		Column B
a)	AS-14	i)	True and Fair view of financial position
b)	Escalation Clause	ii)	Protect the contractor.
c)	Internal Reconstruction	iii)	Maintain books of & records at least 72 months(6 years)
d)	Fund Based Accounting	iv)	Self balancing set of accounts
e)	GST Act	v)	Accounting for Amalgamation

Q2) You are required to prepare the contract account for the year ended 31st March 2023 and show the calculation of the sum to be credited to the profit and loss account for that year.

On 1st April 2022 M.N. Ltd commenced work on a contract which was to be completed by 30 June 2023 at an agreed price of rupees 5,20,000.

M.N. Limited's financial year ended on 31st March 2023 and on the date expenditure on the contract totalled Rs. 2,63,000 made up as under: [15]

Particulars	Rs.
Plant	30,000
Materials	1,24,000
Wages	95,000
Sundry Expenses	5,000
Head office Charges	9,000
	2,63,000

Cash totaling Rs. 1,95,000 had been received by 31st March 2023, representing 75% of the work certified as completed on that date. In addition work costing Rs. 30,000 had been completed but not certified.

A sum of Rs.9,000 had been obtained on sale of materials which had cost Rs. 8,000 but which had been found suitable. On 31st March 2023 stock of unused material on site was a Rs. 10,000 and the plant was valued at Rs. 20,000. To complete the contract by 30 June 2023. it was estimated that:

- a) The following additional expenditure would be incurred:

Particulars	Rs.
Wages	64,000
Materials	74,400
Sundry Expenses	9,000

- b) Further plants costing Rs. 25,000 would be required.
c) The residual value of all plants used on the contract up to 30th June, 2023 would be Rs. 15,000.
d) Head office charges to be contracted would be at the same annual rate plus 10%.

It was estimated that the contract would be completed on time but a contingency provision of Rs. 15,000 should be made. From this estimate and the expenditure already incurred. It was decided to estimate the total profit that would be made on the contract and to take the credit of the profit and loss account for the year ended 31st March, 2023. the proportion of the total profit relating to the work actually certified up to that date.

Q3) Summarize balance sheet of Alpha Limited as on 31st March 2020 was as follows: **[15]**

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Issued capital: 1,00,000, 6% Preference Shares of Rs. 1 each	1,00,000	Goodwill	30,000
80,000 Equity shares of Rs. 1 Each	80,000	Fixed Assets	2,23,000
Reserve	20,000	Stock	40,000
Profit and Loss A/c	10,000	Preliminary Expenses	5,000
5% Debenture	1,20,000	Cash	12,000
Creditors	50,000	Debtors	70,000
	3,80,000		3,80,000

A new company Prosperous Limited was formed to acquire the business of Alpha Limited which was to wound up.

Prosperous Limited acquired the assets of Alpha Limited with the exception of book debts and cash but took over no liability agreed however to collect the debts and pay the creditors as agent for Alpha Limited. The Purchase consideration was to be satisfied as follows ;

- a) To the preference shareholders of Alpha Limited were to be allotted six 7% preference shares of Rs.1 each in Prosperous Limited for every five shares held and to the equity shareholders of Alpha Limited five equity shares of Rs.1 each 90 paise paid for every four shares held.
- b) Sufficient 6% debentures in prosperous limited to be unable the liquidators of Alpha limited to satisfy the existing debenture holders by new debentures to an extent that would give them a premium of 15%.
- c) The expenses of liquidation wear Rs. 5,850.
- d) The article of association of Alpha Limited gave to the preference shares a cumulative preference dividend, any arrears of which were payable on winding up in priority to return of capital and preferential return of capital in a winding up 6 months dividend was payable.
- e) Of the Debtors Rs. 2,000 provided bad and its discount of 2½ % had to be allowed on settlement.
- f) Creditors were paid subject to 4% discount on Rs. 25,000. The purchasing company allowed a commission of Rs. 450 for this work

Show the ledger accounts necessary to close Alpha Limited books making calculations to the nearest rupee and give entries in the books of prosperous Limited only in respect of Vendors, debtors and creditors.

Q4) Following is the distance payment account of the Mumbai Trust Hospital for the year ended 31st March 2023. **[15]**

Receipts	Rs.	Payment	Rs.
To Cash in hand	5,000	By Medicines	50,000
To (1-4-2022) cash at Bank	10,000	By Wages and Salaries	10,000
To Subscription	75,000	By Electricity	3,000
To Government subsidy	10,000	By Doctors Fees	25,000
To Fees received from patient	50,000	By Surgical Equipment's	5,000
To Sundries	2,000	By Insurance premium	1,000
		By Telephone bill	2,000
		By Printing & Stationery	3,000
		By Sundry Expenses	2,000
		By Water Charges	3,000
		By Balance;	
		Cash in hand	8,000
		Cash at Bank	40,000
	1,52,000		1,52,000

Additional information:

Sr. No	Details	As on 1 st April, 2022	As on 1 st April, 2023
1	Subscription receivable	5,000	7,500
2	Subscription received in advance	2,000	5,000
3	Wages and salaries outstanding	2,000	7,000
4	Stock of medicines	20,000	25,000
5	Surgical equipment's	20,000	23,000
6	Insurance prepaid	200	100
7	Machines	1,00,000	90,000

You are required to prepare an Income and Expenditure Account for the year ended 31st March, 2023 and Balance sheet as on that date.

Q5) Write short Note (Any 03)

[15]

- Absorption.
- Features of Hotel Accounting.
- Goods and Service Tax
- Funds in Accounting for Educational Institution

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC5136

[Total No. of Pages : 4

[6319]-25

M.Com. - I

ADVANCED ACCOUNTING & TAXATION

204 : Business Tax Assessment and Planning

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No.1 and Question No. 6 are Compulsory.
- 2) Solve any 3 (Three) questions from question No.2 to question No.5.
- 3) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Multiple Choice Questions (Any six)

[6]

- a) "Charitable purpose" includes _____ .
i) Relief of the poor	ii) Education
iii) Medical relief	iv) All of these
- b) Anonymous donations received by a charitable trust is chargeable to tax at the rate of _____
i) 30%	ii) 15%
iii) 20%	iv) 10%
- c) From tax point of view, a limited liability partnership (LLP) is treated as _____
i) Sole trader concern	ii) General partnership firm
iii) Private limited company	iv) Public limited company
- d) In computing the income under the head Profits and Gains of Business or Profession of a firm which is assessed as such, any interest paid to any partner in excess of _____ simple interest p.a. shall be disallowed in accordance with the provisions of Section 40(b).
i) 6%	ii) 12%
iii) 15%	iv) 18%

P.T.O.

- Q2)** The total income of Sinhgad co-operative society (other than consumer co-operative society) for the financial year ending 31st March 2024 under various heads is as under: **[14]**

[6319]-25

Q3) Adhar Charitable Trust submits the particulars of its Receipts and Payments during the previous year 2023-24. **[14]**

- a) Income from Property held under trust for charitable purposes Rs. 24,00,000
- b) Voluntary contribution (Rs. 12,00,000 will form part of Corpus) Rs. 22,00,000.
- c) Donations paid to Charitable School Rs. 10,00,000.
- d) Scholarship paid to slum Students Rs. 4,00,000.
- e) Amount spent on holding free Eye checkup camps in Urban slums Rs. 6,00,000.
- f) Amount set apart for setting up an old age home by March 2021 Rs. 6,00,000.

Compute the total income and Tax liability of the trust for the assessment year 2024-25.

Q4) The Profit and Loss A/c of SK Ltd. (a Partnership Firm) for the year ended 31st March 2024 is as follows: **[14]**

Profit and Loss A/c

For the year ended 31st March 2024

Dr.		Cr.	
Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
Cost of goods sold	10,00,000	Sales	18,00,000
Remuneration to Partners	4,49,000	Rent of house property	60,000
Interest to Partners @ 18% p.a.	60,000	Dividend	1,70,000
Municipal Tax of house property	25,000		
Other expenses	2,36,000		
Net Profit	2,60,000		
	20,30,000		20,30,000

Other Information:

- a) Out of other expenses Rs. 18,400 is not deductible u/s 36, 37 (1) and 43B.
- b) On 15.1.2024, the firm pays an outstanding Sales Tax Liability of Rs. 54,700 of the previous 2022-23. As this amount pertains to the previous year 2022-23, it has not been debited to the aforesaid Profit and Loss A/c.

Calculate Remuneration under section 40 (b).

Q5) Define Tax Planning. Explain the need, objectives and limitations of Tax Planning in detail. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any two) **[12]**

- a) Forms of Income Tax Returns
- b) Types of assessment
- c) Procedure for registration under GST
- d) Input Tax Credit

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4466

[Total No. of Pages : 4

[6319]-26

M.Com. (Part - I)

205: E- SECURITY AND CYBER LAWS

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No.1 and Question No.6 are compulsory.*
- 2) Solve any three questions from questions No.2 to question No.5*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple Choice Questions. (Attempt any six) :

[6]

- a) What is the primary goal of e-security?
 - i) To prevent unauthorized access to data
 - ii) To ensure the confidentiality of information
 - iii) To protect against cyber attacks
 - iv) All of the above
- b) Which of the following is a common cyber-attack method?
 - i) Phishing
 - ii) Spoofing
 - iii) Denial of Service (DoS)
 - iv) All of the above
- c) Which of the following is an example of a strong password?
 - i) Password 123
 - ii) 123456
 - iii) P@ssw0rd!
 - iv) abcd
- d) Which law governs cyber-crimes in India?
 - i) Information Technology Act, 2000
 - ii) Indian Penal Code
 - iii) Cyber Security Act, 2013
 - iv) None of the above
- e) What is the purpose of the Children's Online Privacy Protection Act (COPPA)?
 - i) Regulating online gaming
 - ii) Protecting the privacy of children under 13 years of age
 - iii) Preventing cyberbullying
 - iv) Establishing cybersecurity standards for businesses

P.T.O.

- f) What is the primary purpose of cyber laws and regulations?
 - i) Restricting internet usage
 - ii) Protecting computer hardware
 - iii) Preventing cyber threats and crimes
 - iv) Promoting software development
- g) What is the primary purpose of encryption in e-security?
 - i) To prevent unauthorized access to data
 - ii) To detect and remove malware
 - iii) To block incoming threats
 - iv) To make data transmissions faster

Q2) State the meaning of computer frauds. Explain in detail the types of computer frauds. **[14]**

Q3) What is Cyber Law? Explain in detail the scope of cyber laws. **[14]**

Q4) What is the meaning of E-Security? Explain in detail the Types of Information system control. **[14]**

Q5) State the meaning of the Information Technology Act. Explain in detail the Legal Provisions in Information Technology Act relating to Digital Signature Certificate. **[14]**

Q6) Write a short note (any two) : **[12]**

- a) Computer crimes.
- b) Bankers Books Evidence Act, 1891.
- c) Electronic Transaction Protocols.
- d) Data Protection and Privacy.

Total No. of Questions : 6]

PC4466

[6319]-26

M.Com. (Part - I)

205: E- SECURITY AND CYBER LAWS

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 हे अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही 3 प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहीवी.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणत्याही सहा)

[6]

- अ) ई-सुरक्षेचे प्राथमिक उद्दिष्ट काय आहे?
- i) डेटावर अनधिकृत प्रवेश रोखण्यासाठी
 - ii) माहितीची गोपनीयता सुनिश्चित करण्यासाठी
 - iii) सायबर हल्ल्यांपासून संरक्षण करण्यासाठी
 - iv) वरील सर्व
- ब) खालीलपैकी कोणती सायबर हल्ल्याची सामान्य पद्धत आहे?
- i) फिशिंग
 - ii) स्पूफिंग
 - iii) सेवा नाकारणे (DoS)
 - iv) वरील सर्व
- क) खालीलपैकी कोणते मजबूत पासवर्डचे उदाहरण आहे?
- i) पासवर्ड 123
 - ii) 123456
 - iii) P@ssw0rd!
 - iv) abcd
- ड) भारतातील सायबर गुन्ह्यांना कोणता कायदा नियंत्रित करतो?
- i) माहिती तंत्रज्ञान कायदा, 2000
 - ii) भारतीय दंड संहिता
 - iii) सायबर सुरक्षा कायदा, 2013
 - iv) वरीलपैकी काहीही नाही
- इ) मुलांच्या ऑनलाइन गोपनीयता संरक्षण कायद्याचा (COPPA) उद्देश काय आहे?
- i) ऑनलाइन गेमिंगचे नियमन करणे
 - ii) 13 वर्षांपेक्षा कमी वयाच्या मुलांच्या गोपनीयतेचे रक्षण करणे
 - iii) सायबर धमकीला प्रतिबंध करणे
 - iv) व्यवसायांसाठी सायबर सुरक्षा मानके स्थापित करणे

फ) सायबर कायदे आणि नियमांचा प्राथमिक उद्देश काय आहे?

- i) इंटरनेट वापरावर मर्यादा घालणे
- ii) संगणक हार्डवेअर संरक्षण
- iii) सायबर धमक्या आणि गुन्हे रोखणे
- iv) सॉफ्टवेअर डेव्हलपमेंटला प्रोत्साहन देणे

य) ई-सुरक्षा मध्ये एन्क्रिप्शनचा प्राथमिक उद्देश काय आहे?

- i) डेटावर अनधिकृत प्रवेश रोखण्यासाठी
- ii) मालवेअर शोधणे आणि काढून टाकणे
- iii) येणाऱ्या धमक्या रोखणे
- iv) डेटा ट्रान्समिशन जलद करण्यासाठी

प्र.2) संगणकीय फसवणुकीचा अर्थ सांगा. संगणकीय फसवणुकीचे प्रकार तपशीलवार सांगा. [14]

प्र.3) सायबर कायदा म्हणजे काय? सायबर कायदांची व्याप्ती तपशीलवार सांगा. [14]

प्र.4) E-Security चा अर्थ काय आहे? माहिती प्रणाली नियंत्रणाचे प्रकार तपशीलवार सांगा. [14]

प्र.5) माहिती तंत्रज्ञान कायद्याचा अर्थ सांगा. डिजिटल स्वाक्षरी प्रमाणपत्राशी संबंधित माहिती तंत्रज्ञान कायद्यातील कायदेशीर तरतुदींचे तपशीलवार वर्णन करा. [14]

प्र.6) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) [12]

- अ) संगणक गुन्हे
- ब) बँकर्स बुक्स एव्हिडन्स ऍक्ट, 1891
- क) इलेक्ट्रॉनिक व्यवहार प्रोटोकॉल
- ड) डेटा संरक्षण आणि गोपनीयता

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4467

[Total No. of Pages : 4

[6319]-27

M.Com. (Part - I)

COMMERCIAL LAWS & PRACTICES

206 : Laws Relating to Copyright and Designs

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Special Paper - IV) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Q. 1 and Q. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from Q. 2 to Q. 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple choice questions. (Any 6):

[6]

- a) Registrar of Copyrights appointed by _____.
 - i) The central Government
 - ii) State Government
 - iii) Parliament
- b) The rights of a Patentee are _____.
 - i) Sell of distribute
 - ii) Assign the property to other
 - iii) All of the above
- c) What is the punishment for copyright infringement?
 - i) Imprisonment 9 months to 3 years + fine of Rs. 1 lakh to 2 lakh.
 - ii) Imprisonment 6 months to 3 years + fine of Rs. 50,000 to 2 lakh.
 - iii) None of the above
- d) Which of the following is not a fair use of a copyrighted work?
 - i) Use for research
 - ii) Use for Criticism
 - iii) Use for Commercial purposes
- e) Swachh - Nirmal Tat Abhiyan is run by ministry of _____.
 - i) Shipping
 - ii) Environment
 - iii) Jal Shakti

P.T.O.

- f) Which of the following is the benefit of getting Geographical Indications tag?
- i) It helps consumers to get quality products of desired traits.
 - ii) Legal protection to the product
 - iii) All of the above
- g) The Protection of Plant Varieties and Farmers Rights Act was enacted in _____.
- i) 1951
 - ii) 1971
 - iii) 2001

Q2) What is Copyright? Explain the Scope and Characteristics of Copyright?[14]

Q3) What is the Industrial Designs? Explain Copyright in Registered Design & Infringement of Copyright in design? [14]

Q4) Define the Geographical indications? Explain Infringement and its Remedies under section 20-24. [14]

Q5) Define the term Plant Variety. Explain Objectives and scope of the Protection of Plant Varieties and Farmers Rights (PPVFR)Act 2001. [14]

Q6) Write short notes on (any 2) [12]

- a) Registration of Copyrights.
- b) Application for Registration of a Design.
- c) Powers of Central Government.
- d) Authorities for Administration.

Total No. of Questions : 6]

PC4467

[6319]-27

M.Com. (Part - I)

COMMERCIAL LAWS & PRACTICES

206 : Laws Relating to Copyright and Designs

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Special Paper - IV) (Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणत्याही 6)

[6]

- अ) ने कॉपीराइट्स चे रजिस्टार नियुक्त केलेले असतात.
- i) केंद्र सरकार
 - ii) राज्य सरकार
 - iii) संसद
- ब) पेटंटधारकाचे अधिकार आहेत.
- i) वितरणाची विक्री
 - ii) इतरांना मालमत्ता नियुक्त करणे
 - iii) वरील सर्व
- क) कॉपीराइट उल्लंघनाची शिक्षा काय आहे?
- i) 9 महिने ते 3 वर्षे कारावास + रु. दंड. 1 लाख ते 2 लाख
 - ii) 6 महिने ते 3 वर्षे कारावास + रुपये दंड. 50,000 ते 2 लाख
 - iii) वरीलपैकी काहीही नाही
- ड) खालीलपैकी कोणते कॉपीराइट केलेल्या कामाचा योग्य वापर नाही?
- i) संशोधनासाठी वापर
 - ii) टिकेसाठी वापर
 - iii) व्यावसायिक कारणांसाठी वापर
- इ) स्वच्छ – निर्मल तत्व अभियान मंत्रालयामार्फत चालवले जाते.
- i) शिपिंग
 - ii) पर्यावरण
 - iii) जल शक्ती

- फ) भौगोलिक संकेत टॅग मिळविण्याचा खालीलपैकी कोणता फायदा आहे.
- हे ग्राहकांना इच्छित गुणधर्मांचे दर्जेदार उत्पादन मिळविण्यात मदत करते
 - उत्पादनास कायदेशीर संरक्षण
 - वरील सर्व
- य) वनस्पती जातींचे संरक्षण आणि शेतकरी हक्क कायदा मध्ये लागू करण्यात आला.
- 1951
 - 1971
 - 2001

प्र.2) कॉपीराइट म्हणजे काय? कॉपीराइटची व्याप्ती आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) औद्योगिक रचना म्हणजे काय? औद्योगिक रचना मध्ये कॉपीराइटचे नोंदणीकृत डिझाइन आणि कॉपीराइटचे उल्लंघन स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) भौगोलिक संकेतांची व्याख्या करा. कलम 20-24 अंतर्गत उल्लंघन आणि त्याचे उपाय स्पष्ट करा.[14]

प्र.5) वनस्पती विविधता या शब्दाची व्याख्या करा. वनस्पती जाती आणि शेतकरी हक्कांचे संरक्षण (पीपीव्हीएफआर) कायदा 2001 ची उद्दिष्टे आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) [12]

- कॉपीराइटची नोंदणी
- डिझाइनच्या नोंदणीसाठी अर्ज
- केंद्र सरकारचे अधिकार
- प्रशासनासाठी अधिकारी

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4468

[Total No. of Pages : 3

[6319]-28

First Year M.Com.

ADVANCE COST ACCOUNTING & COST SYSTEM

207 : Application of Cost Accounting

**(2019 Pattern) (Semester - II) (Special Paper - III) (Credit System)
(Group C)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Use of SIMPLE calculator is allowed.*

Q1) R Limited showed a net loss of Rs. 35,400 as per their cost accounts for the year ended 31st March, 2012. However, the financial accounts disclosed a net profit of Rs.67,800 for the same period. The following information were revealed as a result of scrutiny of the figures of cost accounts and financial accounts:

[15]

SN	Particulars	Amt (Rs.)
i)	Administrative overheads under recovered	25,500
ii)	Factory overheads over recovered	1,35,000
iii)	Depreciation under charged in Cost Accounts	26,000
iv)	Dividend received	20,000
v)	Loss due to obsolescence charged in Financial Accounts	16,800
vi)	Income tax provided	43,600
vii)	Bank interest credited in Financial Accounts	13,600
viii)	Value of opening stock:	
	In Cost Accounts	1,65,000
	In Financial Accounts	1,45,000
ix)	Value of Closing Stock:	
	In Cost Accounts	1,25,500
	In Financial Accounts	1,32,000
x)	Goodwill written-off in Financial Accounts	25,000
xi)	Notional rent of own premises charged in Cost Account	60,000
xii)	Provision for doubtful debts in Financial Accounts	15,000

Prepare a reconciliation statement by taking costing net loss as base.

OR

P.T.O.

What do you mean by 'Value Chain Analysis'? Explain the approaches for assessing competitive advantages.

Q2) A company manufacturing two products furnishes the following data for a year. [15]

Product	Annual Output (Units)	Total Machine hours	Total number of purchase orders	Total number of set-ups
A	1,000	4,000	32	4
B	12,000	24,000	77	9

The annual overheads are as under:

Machine related activity costs	Rs.1,10,000
Set up related costs	Rs.1,64,000
Purchase related costs	Rs.1,23,600

You are required calculate the cost per unit of each Product A and B based on:

- Traditional method of charging overheads.(Using machine hours as a base).
- Activity base costing method.

OR

Define the term 'Activity Based Costing'. Explain the steps in Activity Based Cost System.

Q3) Bytco Ltd., Bandra has two divisions X and Y. Div. X produces 40,000 units of product S₁ and entirely transfers it to Div. Y, where product S₁ is further processed and finally product S is produced qualitatively. The external market price of the final product S is Rs. 80 per unit. Unlimited quantities of S₁ can be purchased and sold in the External Market at Rs. 45 per unit. The following cost statement gives analytical data about actual production cost per unit of the two division separately. [15]

Particulars	Divisions	
	X (Rs.)	Y(Rs.)
Raw Material Cost	6	3
Direct labour	7	9
Chargeable Expenses	1	1
Variable Overheads	12	5
Total Variable Cost	26	18
Fixed Overheads	4	7.50
Full Cost	30	25.50

You are required to calculate the Operative Profit of the division using:

- Market Based transfer Pricing Method and
- 120% of full Cost Method

OR

What is 'Transfer Pricing'? Explain the advantages and disadvantages of Transfer Pricing. [15]

Q4) Write short notes (any three out of five). [15]

- Need for Reconciliation of Cost and Financial Accounts.
- Characteristics of Product Life Cycle.
- Objectives of Target Costing.
- Reciprocal Method of Cost Allocation.
- Cost Drivers.

* * *

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4469

[6319]-29

[Total No. of Pages : 3

First Year M.Com.

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

208 : Cost Control and Cost System

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-II) (Group-C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 is compulsory.*
- 2) *Solve any 2 questions from remaining.*

Q1) A) Multiple choice questions. [5]

- a) Setting a low price for a new product in order to attract a large number of buyers is called as ____
 - i) Skimming Pricing
 - ii) Penetration Pricing
 - iii) Cost - Based Pricing
 - iv) Valued — Based Pricing
- b) The breakeven point is the point at which ____
 - i) Total Fixed cost is equal to total revenue
 - ii) There is no profit, no loss
 - iii) Total Variable cost is equal to total revenue
 - iv) There is no profit but loss
- c) ____ is not a type of Production Process.
 - i) Batch Production
 - ii) Continuous Production
 - iii) Standard Production
 - iv) Job Production
- d) Too many meetings is a cause of ____
 - i) Lower Productivity
 - ii) Higher Productivity
 - iii) Advanced Productivity
 - iv) Improved Productivity
- e) ____ is a preventive function and acts within the frame of some standards.
 - i) Cost Control
 - ii) Job Costing
 - iii) Cost Reduction
 - iv) Unit Costing

P.T.O.

- B) True or False: [5]
- Marginal cost includes prime cost plus fixed overheads.
 - Productivity means the balance between all factors of production that will give the greatest output.
 - Cost reduction is an extension of cost control.
 - Costing system must be devised according to the nature, conditions, requirements and size of the business.
 - Psychological pricing approach is used when the market wants the consumer to respond on an emotional basis rather than rational.
- C) Match the following: [5]
a) Method of Cost Reduction	i) Data Processes
b) Key Factor	ii) Lack of Employees Proper Training
c) Component of Management Information System	iii) Use of competitor's price
d) Competition - Based Pricing	iv) Limiting Factor
e) Cause of Lower productivity	v) Inventory Control
- D) Short Notes (any three out of five) [15]
- Differential Costing
 - Theory of Price
 - Cost Centres and Cost Codes
 - Process of Cost Control
 - Measurement of Productivity

Q2) Pepko Ltd. Pimpri provides the following cost data relating to one unit of output. [15]

Productive Materials	Rs.50
Direct Labour	Rs.100
Variable Works Overheads	50 % of Direct Labour
Fixed Establishment Overheads	Rs. 2,40,000 p.a.
Market Price	Rs.240

You are required to calculate,

- a) The number of units to be produced and sold in a year to break even.
- b) The number of units to be manufactured and sold in a year to make a profit of Rs. 80,000.
- c) The number of units to be produced and sold to break even if the selling price is reduced by Rs. 16 each.

Q3) Aishwarya Ltd., Mumbai manufactures stainless steel product and the market price was fixed at Rs.50 per product. The cost particulars per Product are as follows: **[15]**

Basic Materials	Rs. 15
Productive Wages	Rs. 4
Direct Expenses	Rs. 2
Variable Works Overheads	Rs. 3
Managerial Administration Overheads	Rs. 1
Selling Commission	10 % on Invoice Price
Fixed Overheads	Rs. 5,000 p.a.

The company was producing only 5,000 products. However they have additional capacity to produce another 500 products without incurring any additional fixed overheads. One of the distributor from competitive market has given the proposal to take 500 products in addition to their normal quota, but at a reduced selling price at Rs. 30 per pack and shown his willingness to accept only 50 % of his normal commission for this conditional proposal.

The company management has asked your professional advice about the viability of this proposal.

Q4) Define 'Cost Reduction'. How it differs from 'Cost Control'? **[15]**

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4470

[Total No. of Pages : 4

[6319]-30

M.Com. (Part - I)

INTERNATIONAL CO - OPERATIVE MOVEMENT

209 : CO- Operation and Rural Development

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - D)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) Answer any three questions from question No. 2 to question No. 5.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple choice questions. (Any 6) :

[6]

- a) _____ developed a 'Credit Union Model' in Germany.
 - i) Norbert Thorn
 - ii) Karl Marx
 - iii) Niko Peach
 - iv) Raiffeiscn
- b) Utility co-operatives provide their members with service of _____.
 - i) Food
 - ii) Water
 - iii) Clothe
 - iv) Shelter
- c) _____ is system relies on Cooperation and Competition
 - i) Capitalism
 - ii) Socialism
 - iii) Feminism
 - iv) Ethism
- d) The main aim of mixed economy is _____.
 - i) Profit
 - ii) Social Welfare
 - iii) Disinvestment
 - iv) Cooperation
- e) People from _____ travelled to Israel for agriculture cooperative study.
 - i) Japan
 - ii) Italy
 - iii) United Kingdom
 - iv) United States America
- f) Japan Agricultural Cooperatives provide _____ services.
 - i) Electricity
 - ii) Farming
 - iii) Transportation
 - iv) Education

P.T.O.

- g) Cooperatives are _____ centred.
- i) Job
 - ii) Time
 - iii) Goal
 - iv) People
- h) Cooperative Movement began in _____
- i) Europe
 - ii) Asia
 - iii) Antarctica
 - iv) Africa

Q2) Explain Cooperation in Mixed Economy'. What is the difference between 'Capitalistic System and Socialistic System'? [14]

Q3) What is the Concept of 'Cooperation'? Describe the Origin of 'Cooperative Movement'. [14]

Q4) What are the Objectives of 'The International Cooperation Alliance (ICA)'? Explain Cooperative Movement' in China. [14]

Q5) What is the 'Role of Cooperative Movement in Global Economy'? [14]

Q6) Write short notes on: (Any 2) [12]

- a) Problems and Solutions for Cooperative Movement in Global Economy.
- b) Cooperation in Capitalistic System.
- c) Introduction of International Cooperative Movement.
- d) Cooperative Movement in United States of America.

Total No. of Questions : 6]

PC4470

[6319]-30

M.Com. (Part - I)

INTERNATIONAL CO - OPERATIVE MOVEMENT

209 : CO- Operation and Rural Development

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्रमांक 2 पासून प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणत्याही 6)

[6]

- अ) ने जर्मनीमध्ये 'पत संघ आराखडा' विकसित केला.
i) नॉर्बर्ट थॉम	ii) कार्ल मार्क्स
iii) निको पीच	iv) रायफिसेन
- ब) उपयुक्तता सहकारी त्यांच्या सदस्यांना ची सेवा प्रदान करतात.
i) अन्न	ii) पाणी
iii) कपडे	iv) निवारा
- क) ही एक प्रणाली सहकार्य आणि स्पर्धेवर अवलंबून असते.
i) भांडवलशाही	ii) समाजवाद
iii) स्त्रीवाद	iv) नीतिवाद
- ड) मिश्र अर्थव्यवस्थेचे मुख्य उद्दिष्ट हे आहे.
i) नफा	ii) समाजकल्याण
iii) निर्गुतवणूक	iv) सहकार्य
- इ) मधील लोक कृषी सहकारी अभ्यासासाठी इस्राईलला गेले.
i) जपान	ii) इटली
iii) युनायटेड किंगडम	iv) युनायटेड स्टेट्स ऑफ अमेरिका
- फ) जपान कृषी सहकारी सेवा प्रदान करतात.
i) वीज	ii) शेती
iii) वाहतूक	iv) शिक्षण

य) सहकारी संस्था केंद्रित असतात.

i) नोकरी

ii) वेळ

iii) ध्येय

iv) लोक

र) सहकारी चळवळीची सुरुवात मध्ये झाली.

i) युरोप

ii) आशिया

iii) अंटार्क्टिका

iv) आफ्रिका

प्र.2) 'मिश्र अर्थव्यवस्थेतील सहकार्य' स्पष्ट करा. 'भांडवलशाही व्यवस्था' आणि 'समाजवादी व्यवस्था' यात काय फरक आहे? [14]

प्र.3) 'सहकार' ही संकल्पना काय आहे? सहकारी चळवळीच्या उत्पत्तीचे वर्णन करा. [14]

प्र.4) 'इंटरनॅशनल कोऑपरेशन अलायन्स' (ICA) ची उद्दिष्टे काय आहेत? 'चीनमधील सहकारी चळवळ' स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) 'जागतिक अर्थव्यवस्थेत सहकारी चळवळीची भूमिका' काय आहे? [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) [12]

अ) जागतिक अर्थव्यवस्थेतील सहकारी चळवळीच्या समस्या आणि उपाय

ब) भांडवलशाही व्यवस्थेतील सहकार्य

क) आंतरराष्ट्रीय सहकारी चळवळीचा परिचय

ड) अमेरिकेतील सहकारी चळवळ

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4471

[Total No. of Pages : 4

[6319]-31

M.Com. (Part - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

210 : Co-operative Management and Education

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group -D)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and Question No. 6 are Compulsory.*
- 2) *Solve any 3 (Three) questions from Question No. 2 to Question No. 5.*
- 3) *Figures to the right side indicate full Marks.*

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six) **[6]**

- a) _____ plays an equalizing role as a welfare factor in a capitalistic economy.
 - i) Socialism
 - ii) Trade Unionism
 - iii) Joint Stock Companies
 - iv) Cooperation
- b) The Cooperative Societies Act was passed in _____.
 - i) 1911
 - ii) 1912
 - iii) 1913
 - iv) 1914
- c) _____ act structured and shaped the cooperative movement in India)
 - i) Deccan Agriculture Relief Act (1879)
 - ii) Cooperative Credit Societies Act, 1904
 - iii) Land Improvement Loan Act (1883)
 - iv) Agriculturists Loan Act (1884)
- d) _____ is not one of the features of Cooperative Societies.
 - i) Voluntary membership
 - ii) Legal status
 - iii) Limited liability
 - iv) Profit Orientation
- e) _____ is concerned with determining the specific activities needed to accomplish the planned objectives and goals.
 - i) Planning
 - ii) Organizing
 - iii) Directing/Motivating
 - iv) Controlling
- f) _____ regulates the registration and other activities of a cooperative society.
 - i) NABARD
 - ii) SBI
 - iii) SEBI
 - iv) RCS

P.T.O.

- g) _____ are Non-Agricultural Credit Societies.
- i) Cooperative Banks ii) Thrift & Credit Societies
 - iii) Salary Earners Society iv) All of the above
- h) _____ is the role of the managing committee in cooperative society.
- i) Admission & Allocation of Shares
 - ii) Maintaining Daily Books
 - iii) Issuing Vouchers
 - iv) None of the above

Q2) Define cooperative management. Explain the importance of cooperative management. **[14]**

Q3) Explain the organizational structure of cooperative organization. **[14]**

Q4) State the role of institutions in cooperative training. **[14]**

Q5) Explain the progress and problems of dairy cooperatives in Maharashtra **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any two) **[12]**

- a) Regional Institute of Co-operative Management
- b) Audit and Taxation of Cooperative Organization
- c) National Council for Co-operative Training
- d) Agricultural and Non-agricultural Credit Cooperative Societies

Total No. of Questions : 6]

PC4471

[6319]-31

M.Com. (Part - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

210 : Co-operative Management and Education

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group -D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 60]

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 हे अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही 3 (तीन) प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) बहुविकल्पीय प्रश्न. (कोणत्याही सहा)

[6]

- अ) भांडवलशाही अर्थव्यवस्थेत कल्याणकारी घटक म्हणून समान भूमिका बजावते.
- i) समाजवाद
 - ii) ट्रेड युनियनवाद
 - iii) संयुक्त स्टॉक कंपनी
 - iv) सहकार
- ब) सहकारी संस्था कायदा मध्ये संमत झाला.
- i) 1911
 - ii) 1912
 - iii) 1913
 - iv) 1914
- क) ने भारतातील सहकारी चळवळीला रचना व आकार दिला.
- i) डेक्कन एग्रीकल्चर रिलीफ ऍक्ट 1879
 - ii) सहकारी पतसंस्था अधिनियम, 1904
 - iii) जमीन सुधारणा कर्ज कायदा 1883
 - iv) कृषी कर्ज कायदा 1884
- ड) हे सहकारी संस्थांच्या वैशिष्ट्यांपैकी एक नाही.
- i) ऐच्छिक सदस्यत्व
 - ii) कायदेशीर स्थिती
 - iii) मर्यादित दायित्व
 - iv) नफा अभिमुखता
- इ) हे नियोजित उद्दिष्टे आणि उद्दिष्टे पूर्ण करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या विशिष्ट क्रियाकलापांचे निर्धारण करण्याशी संबंधित आहे.
- i) नियोजन
 - ii) आयोजन
 - iii) दिग्दर्शन
 - iv) नियंत्रण
- फ) हे सहकारी संस्थेची नोंदणी आणि इतर क्रियाकलापांचे नियमन करते.
- i) नाबार्ड
 - ii) SBI
 - iii) सेबी
 - iv) RCS

- य) बिगर कृषी पतसंस्था आहेत.
i) सहकारी बँका	ii) काटकसर आणि पतसंस्था
iii) सॅलरी अर्नर्स सोसायटी	iv) वरील सर्व
- र) ही सहकारी संस्थेतील व्यवस्थापकीय समितीची भूमिका आहे.
i) प्रवेश आणि शेअर्सचे वाटप	ii) रोजची पुस्तके सांभाळणे
iii) व्हाउचर जारी करणे	iv) वरीलपैकी काहीही नाही

प्र.2) सहकारी व्यवस्थापनाची व्याख्या करा. सहकारी व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) सहकारी संस्थेची संघटनात्मक रचना स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) सहकारी प्रशिक्षणामध्ये संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) महाराष्ट्रातील दुग्ध सहकारी संस्थांची प्रगती आणि समस्या स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) प्रादेशिक सहकारी व्यवस्थापन संस्था
ब) सहकारी संस्थेचे लेखापरीक्षण आणि कर आकारणी
क) राष्ट्रीय सहकारी प्रशिक्षण परिषद
ड) कृषी आणि बिगर कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्था

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4472

[Total No. of Pages : 4

[6319]-32

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

211: Modern Business Practices

**(2019 Pattern) (Semester - II) (Special Paper -III) (Group - E)
(Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) Answer any three questions from question No. 2 to question No. 5.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple Choice Questions by selecting suitable choice (any 6 out of 8) : [6]

- a) _____ member can participate in economic and industrial policy.
 - i) FICCI
 - ii) LIC
 - iii) SBI
 - iv) CBI
- b) MCCIA stand for _____
 - i) Maratha Chamber of Commerce Industries and Association
 - ii) Maharashtra Chamber of Commerce Industries and Agriculture
 - iii) Maharashtra Chamber of Commerce Industries and Association
 - iv) Maharashtra Chamber of Common Industries and Association
- c) _____ Utility is an entity that provides goods or services to the general public.
 - i) Public
 - ii) Personal
 - iii) Commercial
 - iv) Industries
- d) There are _____ types of public sector undertakings.
 - i) Three
 - ii) Six
 - iii) One
 - iv) Two
- e) Headquarter of WTO is located at _____
 - i) Geneva
 - ii) Nagpur
 - iii) Pune
 - iv) Mumbai
- f) _____ is the primary sector of the Indian economy.
 - i) Agriculture
 - ii) Finance
 - iii) Technology
 - iv) Information

P.T.O.

g) Facilities for sale and purchase of agriculture products are available in _____ market.

i) Regulated

ii) Unregulated

iii) Individual

iv) Stock Exchange

h) _____ is all-purpose organic plant feed that is suitable for use on all plant's shrubs and edible.

i) Bio-Manure

ii) Chemical

iii) Fertilizer

iv) Pesticide

Q2) Explain in detail Role and Functions of 'Federation of Indian Chamber of Commerce and Industries'. **[14]**

Q3) What do you mean by 'Public Enterprises'? Explain in detail Objectives and Functions of 'Public Enterprises' in India. **[14]**

Q4) What is 'Agriculture Business'? Explain in detail Characteristics of Agriculture Business and Nature of Indian Agriculture. **[14]**

Q5) What is 'Poultry Business'? Explain the impact of World Trade organization (WTO) on development of Agri Business in India. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any 2 out of 4) **[12]**

a) Trade Associations

b) Public Utilities

c) Agricultural Taxation policy

d) Daily Farming

Total No. of Questions : 6]

PC4472

[6319]-32

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

211: Modern Business Practices

(2019 Pattern) (Semester - II) (Special Paper -III) (Group - E)

(Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 60]

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (8 पैकी कोणतेही 6)

[6]

- अ) सदस्य हे आर्थिक आणि औद्योगिक धोरण तयार करताना सहभागी होऊ शकतात.
i) एफआयसीसीआय	ii) एलआयसी
iii) एसबीआय	iv) सीबीआय
- ब) एम.सी.सी.आय.ए म्हणजे होय.
i) मराठा चेंबर ऑफ कॉमर्स इंडस्ट्रीज अँड असोसिएशन	
ii) महाराष्ट्र चेंबर ऑफ कॉमर्स इंडस्ट्रीज अँड अग्रिकल्चर	
iii) महाराष्ट्र चेंबर ऑफ कॉमर्स इंडस्ट्रीज अँड असोसिएशन	
iv) महाराष्ट्र चेंबर ऑफ कॉमन इंडस्ट्रीज अँड असोसिएशन	
- क) उपयोगिता ही एक संस्था आहे की जी सामान्य लोकांना वस्तू किंवा सेवा पुरवते.
i) सार्वजनिक	ii) व्यक्तिगत
iii) व्यावसायिक	iv) उद्योग
- ड) सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रमांचे प्रकार आहेत.
i) तीन	ii) सहा
iii) एक	iv) दोन
- इ) डब्ल्यू.टी.ओ. चे मुख्यालय येथे आहे.
i) जिनिव्हा	ii) नागपूर
iii) पुणे	iv) मुंबई
- फ) हे भारतीय अर्थव्यवस्थेचे प्राथमिक क्षेत्र आहे.
i) कृषी	ii) वित्तीय
iii) तंत्रज्ञान	iv) माहिती

य) कृषी उत्पादनांच्या विक्री आणि खरेदीच्या सुविधा केलेल्या बाजारपेठेत उपलब्ध आहेत.

i) नियमन

ii) अनियंत्रित

iii) व्यक्ती

iv) स्टॉक एक्सचेंज

र) हे सर्व-उद्देशीय सेंद्रिय वनस्पती खाद्य आहे जे सर्व वनस्पतींच्या झुडुपे आणि खाण्यायोग्य आहे.

i) जैव खत

ii) रासायनिक

iii) खत

iv) कीटकनाशक

प्र.2) 'फेडरेशन ऑफ इंडियन चेंबर ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्रीजची' (FICCI) भूमिका आणि कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) 'सार्वजनिक उपक्रम' म्हणजे काय? भारतातील 'सार्वजनिक उपक्रमाची' उद्दिष्टे आणि कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) 'कृषी व्यवसाय' म्हणजे काय? कृषी व्यवसायाची वैशिष्ट्ये आणि भारतीय कृषीचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) 'कुक्कुटपालन व्यवसाय' म्हणजे काय? भारतातील कृषी व्यवसायाच्या विकासावर जागतिक व्यापार संघटनेचा (WTO) प्रभाव स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (4 पैकी कोणत्याही 2) [12]

अ) व्यापार संघटना

ब) सार्वजनिक उपयोगिता

क) कृषी कर धोरण

ड) दुग्धव्यवसाय

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4473

[Total No. of Pages : 4

[6319]-33

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

212 : Business Environment Analysis

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II)

(Special Paper - IV) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and Question No. 6 are Compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from Question No. 2 to Question No. 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full Marks.*

Q1) Multiple choice questions. (Any 6 out of 8) [6]

- a) The main motive of the _____ sector is to earn profit from their business operations.
 - i) private
 - ii) public
 - iii) state
 - iv) national
- b) An Investment made by MNCs is called _____ Investment.
 - i) Foreign
 - ii) Local
 - iii) National
 - iv) District
- c) _____ is related with Money Market.
 - i) Treasury Bill
 - ii) Commercial Money
 - iii) Cheque
 - iv) Shares
- d) _____ market is a financial market in which long-term debt and equity- backed securities are bought and sold.
 - i) Primary
 - ii) Secondary
 - iii) Capital
 - iv) Money
- e) _____ environment is the behaviour or beliefs of a certain group of people based on factors influencing their culture.
 - i) Social
 - ii) Global
 - iii) Cultural
 - iv) Natural
- f) The _____ environment refers to external factors in technology that impact business operations.
 - i) technological
 - ii) cultural
 - iii) social
 - iv) natural

P.T.O.

- g) _____ is about not having enough money to meet basic needs.
- i) poverty
 - ii) parallel economy
 - iii) unemployment
 - iv) regional imbalance
- h) _____ factors can contribute to regional imbalances.
- i) Centralization of economic activities in certain regions
 - ii) Equal investment in infrastructure across all regions
 - iii) Equal Development in infrastructure across all regions
 - iv) Homogeneous distribution of natural resources

Q2) What do you mean by ‘cottage industry’? Explain in detail role of small and cottage industries in industrial growth of India. **[14]**

Q3) What is ‘Indian Capital Market’? Explain in detail nature and growth of Indian Money Market and Capital Market in financial environment of business. **[14]**

Q4) What is ‘Cultural Environment’? Explain in detail the impact of Global, Demographic and Social environment on world trade. **[14]**

Q5) What do you mean by ‘Social Injustice’? Discuss in detail effects of parallel economy and social injustice on growth of business. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any 2 out of 4) **[12]**

- a) Foreign investment
- b) Role of foreign banks and non-Banking Institutions in Business
- c) Techniques of Environmental Analysis
- d) Unemployment

Total No. of Questions : 6]

PC4473

[6319]-33

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

212 : Business Environment Analysis

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II)

(Special Paper - IV) (Group - E)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (8 पैकी कोणत्याही 6)

[6]

- अ) क्षेत्राचा मुख्य हेतू त्यांच्या व्यवसाय कार्यातून नफा मिळवणे हा असतो.
i) खाजगी	ii) सार्वजनिक
iii) राज्य	iv) राष्ट्रीय
- ब) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांनी केलेल्या गुंतवणुकीला गुंतवणूक असे म्हणतात.
i) परकीय	ii) स्थानिक
iii) राष्ट्रीय	iv) जिल्हा
- क) हे नाणे बाजाराशी संबंधित आहे.
i) ट्रेझरी बिले	ii) व्यावसायिक पैसा
iii) धनादेश	iv) भाग
- ड) बाजार हा एक वित्तीय बाजार आहे ज्यामध्ये दीर्घकालीन कर्ज आणि इक्विटी-बॅन्ड सिन्डुरिटीज खरेदी आणि विक्री केली जातात.
i) प्राथमिक	ii) दुय्यम
iii) भांडवल	iv) नाणे
- इ) पर्यावरण म्हणजे त्यांच्या संस्कृतीवर परिणाम करणाऱ्या घटकांवर आधारित लोकांच्या विशिष्ट गटाचे वर्तन किंवा विश्वास होय.
i) सामाजिक	ii) जागतिक
iii) सांस्कृतिक	iv) नैसर्गिक
- फ) पर्यावरण हे तंत्रज्ञानातील बाह्य घटकांचा संदर्भ देते जे व्यवसाय कार्यावर परिणाम करतात.
i) तांत्रिक	ii) सांस्कृतिक
iii) सामाजिक	iv) नैसर्गिक

- य) म्हणजे मूलभूत गरजा पूर्ण करण्यासाठी पुरेसा पैसा नसणे होय.
- i) दारिद्र्य ii) समांतर अर्थव्यवस्था
iii) बेरोजगारी iv) प्रादेशिक असमतोल
- र) घटक प्रादेशिक असंतुलनास कारणीभूत ठरू शकतात.
- i) विशिष्ट प्रदेशांमध्ये आर्थिक उपक्रमांचे केंद्रीकरण
ii) सर्व प्रदेशांमध्ये पायाभूत सुविधांमध्ये समान गुंतवणूक
iii) सर्व प्रदेशांमध्ये पायाभूत सुविधांमध्ये समान विकास
iv) नैसर्गिक संसाधनांचे एकसंध वितरण

प्र.2) 'कुटिरोद्योग' म्हणजे काय? भारताच्या औद्योगिक वाढीमध्ये लघु आणि कुटीर उद्योगांची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) 'भारतीय भांडवली बाजार' म्हणजे काय? व्यवसायाच्या वित्तीय पर्यावरणात भारतीय नाणे बाजार आणि भांडवली बाजाराचे स्वरूप आणि वाढ सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) 'सांस्कृतिक पर्यावरण' म्हणजे काय? जागतिक, लोकसंख्याशास्त्रीय आणि सामाजिक पर्यावरणाचा जागतिक व्यापारावर होणारा परिणाम सविस्तरपणे स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) 'सामाजिक अन्याय' म्हणजे काय? व्यवसायाच्या वाढीवर समांतर अर्थव्यवस्था आणि सामाजिक अन्याय यांच्या परिणामांची सविस्तर चर्चा करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (4 पैकी कोणत्याही 2) [12]

- अ) परकीय गुंतवणूक
ब) व्यवसायात परदेशी बँका आणि बिगर बँकिंग संस्थांची भूमिका
क) पर्यावरणीय विश्लेषणाचे तंत्र
ड) बेरोजगारी

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4474

[Total No. of Pages : 4

[6319]-34

M.Com. (Part - I)

213 : BUSINESS ETHICS & PROFESSIONAL VALUES

(2019 Pattern) (Semester - II) (Group - F)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No.1 and Q. No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from Q. No. 2 to Q. No. 5.*
- 3) *Figures to the right indicates full marks.*

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six) :

[6]

- i) _____ is the broad approach of teleological ethics.
 - a) The right thing depends on motives
 - b) The right things depends on consequences
 - c) You should always think before acting
 - d) Actions speak louder than words
- ii) The goal of Corporate Governance and Business Ethics Education is to _____.
 - a) Teach students there professional accountability and to uphold their personal integrity to society
 - b) Change the way in which ethics is thought to students
 - c) Create more ethics standards by which corporate professionals must operate
 - d) Increase the workload for accounting students
- iii) Strategy to understand problem and to formulate hypothesis is called _____.
 - a) Planning
 - b) Preparation
 - c) Follow-Up
 - d) Compensating Employees
- iv) _____ was the term 'Sustainable Development' come into existence.
 - a) 1987
 - b) 1980
 - c) 1978
 - d) 1992

P.T.O.

PC-4474

[6319]-34

M.Com. (Part - I)

213 : BUSINESS ETHICS & PROFESSIONAL VALUES

(2019 Pattern) (Semester - II) (Group - F)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा (कोणत्याही सहा) : [6]
- i) तांत्रिक नीती मूल्यांचा पुढीलपैकी विस्तृत दृष्टिकोन हा
अ) चांगल्या गोष्टी या प्रेरणेवरती अवलंबून असतात
ब) चांगल्या गोष्टी या परीणामावर आधारलेल्या असतात.
क) कोणतीही कृती करण्यापूर्वी व्यक्तीने विचार करायला हवा
ड) कोणत्याही शब्दापेक्षा कृती ही जास्त संवाद साधते
- ii) कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स आणि व्यावसायिक नीतिशिक्षणाचे ध्येय हे असते.
अ) विद्यार्थ्यांना त्यांची व्यावसायिक जबाबदारी शिकवणे आणि समाजाशी असणारी त्यांची एकात्मता जोडून ठेवणे
ब) विद्यार्थ्यांना शिकवल्या जाणाऱ्या नीतिमूल्यांच्या अध्यापनाच्या पद्धतीत बदल घडवून आणणे
क) कॉर्पोरेट व्यवसायिकांच्या कडून संचालित आणि वापरले जाणारे नीतिमुल्याधारित प्रमाणकांची निर्मिती करणे
ड) लेखांकन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांवरील कामाचे ओझे वाढवणे
- iii) समस्या ओळखणे आणि समस्येचे सूत्रीकरण करून परिकल्पनेची मांडणी करण्याची व्यूहरचना म्हणजे होय.
अ) नियोजन
ब) पूर्वतयारी करणे
क) पाठपुरावा करणे
ड) कर्मचारी नुकसान भरपाई
- iv) शाश्वत विकास या संकल्पनेचा विकास मध्ये झाला.
अ) 1987
ब) 1980
क) 1978
ड) 1992

- 4

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4475

[Total No. of Pages : 4

[6319]-35

M.Com. (Part - I)

ELEMENTS OF KNOWLEDGE MANAGEMENT (214)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - II) (Group - F)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and 6 is compulsory.*
- 2) *Solve any 3 questions from question No. 2 to 5 Question.*
- 3) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks (Any 6) :

[6]

- i) Knowledge can be used to make good _____ in the business.
(Profit, Loss, Expenditure)
- ii) Knowledge reaches to the people through _____.
(Newspaper, Book, Both the options)
- iii) _____ management helps to achieve the organisational goals.
(Knowledge, fashion, Secrecy)
- iv) The _____ of knowledge sharing is to facilitate learning and innovation within organisations.
(Purpose, loss, Profit)
- v) Knowledge management involves capturing, storing and _____ knowledge.
(Hiding, Eliminating, Sharing)
- vi) Types of Intellectual property includes _____.
(Patents, Copyrights, Both the options)
- vii) _____ can be developed in the process of learning and socialization.
(Price, Cost, Knowledge)
- viii) Knowledge transfer is the transfer of _____ knowledge that a person has.
(Old, Not useful, New)

P.T.O.

Q2) What do you mean by Knowledge Management? Write in detail the process and approaches of Knowledge Management. **[14]**

Q3) Define the term Knowledge Sharing. Write the types of Knowledge Sharing. Explain the system of presenting knowledge. **[14]**

Q4) Explain in detail the terms Finance and Knowledge Management and Marketing and Knowledge Management. **[14]**

Q5) Define the term Intellectual Property. Write how the Knowledge Management is used to safeguard Intellectual Property. **[14]**

Q6) Write Short Notes (any two). **[12]**

- a) Difference between Information and Knowledge.
- b) Role of leader in Knowledge Management.
- c) E-Commerce and Knowledge Management.
- d) Role of Information Technology in Knowledge Management.

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्रमांक 2 ते 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) रिक्त जागा भरा (कोणतेही सहा)

[6]

- i) ज्ञानाचा उपयोग व्यवसायात चांगला मिळवण्यासाठी केला जाऊ शकतो.
(नफा, तोटा, खर्च)
- ii) द्वारे ज्ञान लोकांपर्यंत पोहोचते.
(वृत्तपत्रा, पुस्तका, दोन्ही पर्याया)
- iii) व्यवस्थापन संस्थात्मक उद्दिष्टे साध्य करण्यास मदत करते.
(ज्ञान, फॅशन, गुप्तता)
- iv) ज्ञान सामायिकरण करण्याचा संस्थामध्ये शिकणे आणि नवकल्पना सुलभ करणे हा आहे.
(उद्देश, तोटा, नफा)
- v) ज्ञान व्यवस्थापनामध्ये ज्ञान मिळवणे, संग्रहित करणे आणि करणे समाविष्ट आहे.
(लपवणे, काढून टाकणे, सामायिक)
- vi) बौद्धिक संपत्तीच्या प्रकारांमध्ये समाविष्ट होतो.
(पेटंटचा, कॉपीराइटचा, दोन्ही पर्यायांचा)
- vii) शिक्षण आणि समाजीकरणाच्या प्रक्रियेत विकसित केले जाऊ शकते.
(किंमत, खर्च, ज्ञान)
- viii) ज्ञान हस्तांतरण म्हणजे एखाद्या व्यक्तीकडे असलेल्या ज्ञानाचे हस्तांतरण होय.
(जुन्या, उपयुक्त नसलेल्या, नवीन)

- प्रश्न 2)** ज्ञान व्यवस्थापन म्हणजे काय ? ज्ञान व्यवस्थापनची प्रक्रिया आणि दृष्टिकोन तपशीलवार लिहा. [14]
- प्रश्न 3)** ज्ञान सामायिकरण या संकल्पनेची व्याख्या द्या. ज्ञान सामायिकरणचे प्रकार लिहा. ज्ञान सादर करण्याची पद्धत स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 4)** वित्त आणि ज्ञान व्यवस्थापन आणि विपणन आणि ज्ञान व्यवस्थापन या संकल्पना स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 5)** बौद्धिक संपदा या संकल्पनेची व्याख्या द्या. बौद्धिक संपत्तीचे रक्षण करण्यासाठी ज्ञान व्यवस्थापन कसे वापरले जाते ते लिहा. [14]
- प्रश्न 6)** टिपा लिहा. (कोणतीही दोन) [12]
- अ) माहिती आणि ज्ञान यातील फरक
 - ब) ज्ञान व्यवस्थापनात नेत्याची भूमिका
 - क) ई-कॉमर्स आणि ज्ञान व्यवस्थापन
 - ड) ज्ञान व्यवस्थापनात माहिती तंत्रज्ञानाची भूमिका

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-5195

[Total No. of Pages : 4

[6319]-36

M.Com. (Part - I)

215 : BANKING LAW & PRACTICES

(2019 Pattern) (Semester - II) (Group - G)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.
- 2) Solve any three questions from Question No. 2 to Question No. 5.
- 3) Figures to the right side indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (any 6) :

[6]

- i) _____ reason why people launder illegal wealth.
 - a) Hiding Wealth
 - b) Tax exemption
 - c) Profit growth
 - d) All of the above
- ii) As per section 2 of the Money Laundering Act, 2002, _____ is defined.
 - a) Assessing Officer
 - b) Appellate Tribunal
 - c) Assistant Director
 - d) All of the above
- iii) The Foreign Exchange Act was implemented in the year _____.
 - a) 1990
 - b) 1989
 - c) 1999
 - d) 1991
- iv) _____ are the major players in the foreign exchange market.
 - a) Commercial banks
 - b) Corporate Institutions
 - c) Exchange brokers
 - d) Central bank of country and central government
- v) So far _____ Basel has been adopted.
 - a) One
 - b) Two
 - c) Three
 - d) Four
- vi) The Basel Guidelines are developed by _____.
 - a) World Bank
 - b) International Monetary fund
 - c) Governor of the G-20 group
 - d) BCBS

P.T.O.

- vii) The Banking ombudsman is appointed by _____
- a) Central Finance Minister b) Reserve Bank of India
 - c) SEBI d) None of the above
- viii) The responsibility of the appellate authority lies with _____.
- a) Deputy Governor of the Reserve Bank of India
 - b) Chief Governor of the Reserve Bank of India
 - c) Minister of Finance
 - d) None of the above

Q2) Explain the RBI guidelines on prevention of money laundering. [14]

Q3) Explain various provisions under section 3 to 9 of the foreign Exchange Management Act, 1999. [14]

Q4) Define Non-performing Assets. Explain the reasons for rising Non-performing Assets. [14]

Q5) Define Merger of banking. Explain impact of mergers amongst Public Sector Banks. [14]

Q6) Write short note (any two) : [12]

- a) Attachment (Sec. 5)
- b) Directorate of enforcement
- c) Liquidity risk
- d) Consolidation of Banks

Total No. of Questions : 6]

PC-5195

[6319]-36

M.Com. (Part - I)

215 : BANKING LAW & PRACTICES
(2019 Pattern) (Semester - II) (Group - G)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य.
2) प्रश्न क्र. 2 आणि प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही 3 प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) [6]
- i) कारणाने लोक अवैध संपत्तीचे शुद्धीकरण करतात.
अ) संपत्ती लपवणे ब) करातून सूट मिळवणे
क) नफा वाढणे ड) वरीलपैकी सर्व
- ii) अवैध संपत्तीचे शुद्धीकरण अधिनियम, 2002 मधील कलम 2 नुसार ची व्याख्या केलेली आहे.
अ) अभिनिर्णयन अधिकारी ब) अपिलीय न्यायधिकरण
क) सहाय्यक संचालक ड) वरीलपैकी सर्व
- iii) परकीय चलन विषयक कायद्याची अंमलबजावणी ही या वर्षी आली.
अ) 1990 ब) 1989
क) 1999 ड) 1991
- iv) परकीय चलन बाजारातील महत्वपूर्ण अभिकर्ते आहेत.
अ) व्यापारी बँक ब) कॉर्पोरेट संस्था
क) एक्सचेंज ब्रोकर ड) देशाची मध्यवर्ती बँक आणि केंद्र शासन
- v) अन्तापर्यंत बेसेलचा स्वीकार केला गेला.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार
- vi) बेसेल मार्गदर्शक नियमांची निर्मिती ही कडून केली जाते.
अ) जागतिक बँक ब) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी
क) जी - 20 समुहाचे गव्हर्नर ड) बी सी बी एस

- vii) बँकिंग लोकपालाची नियुक्ती ही द्वारे केली जाते.
अ) केंद्रीय वित्त मंत्री ब) भारतीय रिझर्व्ह बँक
क) सेबी ड) वरीलपैकी नाही
- viii) अपिलीय प्राधिकरणाची जबाबदारी कडे आहे.
अ) भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे डेप्युटी गव्हर्नर
ब) भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे मुख्य गव्हर्नर
क) वित्त मंत्री
ड) वरीलपैकी नाही

प्रश्न 2) अवैध संपत्तीचे शुद्धीकरण प्रतिबंध याविषयी रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाच्या मार्गदर्शकवर सुचना स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 3) परकिय विनियम व्यवस्थापन कायदा, 1999 मधील कलम 3 ते 9 अंतर्गत असणाऱ्या विविध तरतूदी स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 4) अनुत्पादक मालमत्तेची व्याख्या करा, आणि अनुत्पादक मालमत्ता वाढण्याची कारणे स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 5) बँक विलिनीकरणाची व्याख्या करा. बँक विलिनीकरणाचा सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकांवरील परिणाम स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणतेही 2) [12]

- अ) मालमत्तेवर टाच आणणे (कलम - 5)
ब) अंमलबजावणी संचालनालय
क) तरलता जोखीम
ड) बँकांचे एकीकरण

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4476

[Total No. of Pages : 4

[6319]-37

M.Com. (Part - I)
BANKING AND FINANCE
216 : Monetary Policy
(2019 Pattern) (Semester - II) (Group - G)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No.1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from Question No. 2 to Question No. 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blank's by selecting suitable choice (any 6) :

[6]

- i) Marginal standing facility (MSF) Rate =
 - a) MSF Rate = Repo Rate - 1
 - b) MSF Rate = Repo Rate + 1
 - c) MSF Rate = Reverse Repo Rate + 1
 - d) MSF Rate = Reverse Repo Rate - 1
- ii) Reverse Repo Rate is a tool used by RBI to _____
 - a) Inject liquidity
 - b) To keep liquidity
 - c) Flow of credit
 - d) Absorb liquidity
- iii) The main objective of the monetary policy of India is _____
 - a) Growth and stability
 - b) Over all monetary stability
 - c) Reduce poverty
 - d) Achieve stability
- iv) Inflation is a sustained increase in the general level of _____
 - a) Profit
 - b) Income
 - c) Accounts
 - d) Prices
- v) Which one among the _____ promoted the concept of self help groups (SHGS) for financing the poor.
 - a) RBI
 - b) Union ministry of Rural Development
 - c) NABARD
 - d) Union ministry of Labour

P.T.O.

- vi) The cash reserve Ratio is an effective instrument of credit control. Under the RBI Act 1934 every _____ Bank has to keep certain minimum cash reserve with RBI.
a) Public Bank	b) Commercial Bank
c) Private Bank	d) Agriculture Bank
- vii) Monetary policy is regulated by _____.
a) Micro finance	b) Central Bank
c) Money Lenders	d) Private Bank
- viii) The rate at which reserve bank of India borrows from other Bank is called what?
a) Liquidity rate	b) Exchange rate
c) Reverse Repo	d) Repo rate

Q2) Explain the difference between fiscal policy and monetary policy. [14]

Q3) Explain the review of the monetary policy of Reserve Bank of India in the last five years. [14]

Q4) What is meant by financial inclusion? Explain the importance of financial inclusion? [14]

Q5) What is micro finance? Explain the function of micro finance? [14]

Q6) Write Short Notes (Any two) : [12]

- Importance of monetary policy.
- Quantitative instruments.
- Financial literacy.
- Types of monetary policy.

Total No. of Questions : 6]

PC-4476

[6319]-37

M.Com. (Part - I)

BANKING AND FINANCE

216 : Monetary Policy

(2019 Pattern) (Semester - II) (Group - G)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्रमांक. 2 ते प्रश्न 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा (कोणतेही 6)

[6]

i) मार्जिनल स्टैन्डिंग फॅसीलिटी (एमएसएफ) दर =

अ) एमएसएफ दर = रेपो दर - 1

ब) एमएसएफ दर = रेपो दर + 1

क) एमएसएफ दर = रिव्हर्स रेपो दर + 1

ड) एमएसएफ दर = रिव्हर्स रेपो दर - 1

ii) रिव्हर्स रेपो दर हे आर. बी. आय चे महत्वाचे टुल आहे.

अ) तरलता

ब) तरलता राखण्यासाठी

क) पतवाढवणे

ड) तरलता अंकुचनसाठी

iii) मॉनेटरी पॉलिसी चा मुख्य उद्देश

अ) वाढ आणि स्थिरता

ब) एकत्रीत स्थिरता

क) गरीबी कमी करण्यासाठी

ड) स्थिरता मिळवण्यासाठी

iv) भाववाढ निर्देशांक बॉन हे असतात.

अ) नफा

ब) उत्पन्न

क) खाते

ड) किंमती

- v) गरीबांना वित्तपुरवठा करण्यासाठी खालीलपैकीस्वयंसहायता समुहांना प्रेरणा देते.
 अ) आर.बी.आय ब) ग्रामीण विकास मंत्रालय
 क) नाबार्ड ड) श्रममंत्रालय
- vi) पंतनियंत्रणासाठी रोख राखीव निधी हे महत्वाचे भाग आहेत आर.बी. आय कायदा 1934 नुसार प्रत्येक बँकेने रोख राखीव निधी ठेवावा लागतो.
 अ) सार्वजनिक बँक ब) कर्मशीयल बँक
 क) खाजगी बँक ड) शेतकी बँक
- vii) मॉनेटरी पॉलीसी नियंत्रीत करणे
 अ) मायक्रो फायनान्स ब) सेंट्रल बँक
 क) सावकार ड) खाजगी बँक
- viii) रिझर्व बँक ऑफ इंडिया इतर बँकांकडून ज्या दराने कर्ज होते त्याला.
 अ) तरलता दर ब) विनिमय दर
 क) रिर्व्ह रेपो दर ड) रेपो दर

प्रश्न 2) वित्तीय धोरण आणि चलनविषयक धोरणातील फरक स्पष्ट करा? [14]

प्रश्न 3) मागील पाच वर्षांतील भारतीय रिझर्व बँकेच्या चलनविषयक धोरणाचा आढावा घ्या? [14]

प्रश्न 4) वित्तीय समावेशन म्हणजे काय? वित्तीय समावेशनाचे महत्व स्पष्ट करा? [14]

प्रश्न 5) सुक्ष्म वित्त पुरवठा म्हणजे काय? सुक्ष्म वित्त पुरवठ्याचे कार्ये स्पष्ट करा? [14]

प्रश्न 6) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) मौद्रिक धोरणाचे महत्व
 ब) संस्थात्मक साधने
 क) वित्तीय साक्षरता
 ड) मौद्रिक धोरणाचे प्रकार

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4477

[Total No. of Pages : 4

[6319]-38

M.Com. (Part - I)

**217 : CUSTOMER RELATIONSHIP MANAGEMENT &
RETAILING (Special Paper - III)**

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - II) (Group - H)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from question No. 2 to 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the Blanks (Attempt any 6 out of 8) :

[6]

- i) Importance of employees in customer satisfaction is _____
 - a) Fatigue
 - b) Ensuring customer satisfaction
 - c) Over work
 - d) Interpersonal Issue
- ii) _____ is some popular CRM Software.
 - a) SAP CRM
 - b) Oracle CRM
 - c) Sale force
 - d) All of the above
- iii) _____ is the meaning of 'e' in eCRM
 - a) Electronics
 - b) Eco system
 - c) E-learning
 - d) Economics
- iv) Customer relationship management includes the following _____ components.
 - a) Information
 - b) Process
 - c) Technology
 - d) All of the above
- v) CSR software's includes _____.
 - a) Oracle
 - b) People Soft
 - c) Clarify
 - d) All of the above
- vi) In _____ Amdocs has take over 'Clarify' Software
 - a) 2002
 - b) 2012
 - c) 2003
 - d) 2013

P.T.O.

- vii) The role of information Technology in E-Customer relationship management is _____
- a) Use of internet b) Telephony integration
c) Warehouse of information d) All of the above
- viii) E Customer relationship management and environment factors can be explained though the _____
- a) Internet b) Intranet
c) Extranet d) All of the above

Q2) Define terms CRM. Explain the emergence of CRM cycle. [14]

Q3) What is the meaning of eCRM? And Explain its IT tools and features. [14]

Q4) Explain the Customer experience management and customer profitability management. **[14]**

Q5) Explain the challenges of CRM and importance of customer satisfaction. [14]

Q6) Write a Short Note (any two) : **[12]**

- Customer lifetime value
- Customer perception
- Customer profitability
- Employee customer orientation

Total No. of Questions : 6]

PC-4477

[6319]-38

M.Com. (Part - I)

**217 : CUSTOMER RELATIONSHIP MANAGEMENT &
RETAILING (Special Paper - III)**

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - II) (Group - H)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :
- 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्रमांक 2 ते 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) [6]
- i) ग्राहकांच्या समाधानामध्ये कर्मचाऱ्यांचे महत्त्व आहे.
अ) थकवा
ब) ग्राहकांचे समाधान सुनिश्चित करणे
क) जास्त काम
ड) आंतरवैयक्तिक समस्या
 - ii) काही लोकप्रिय सीआरएम सॉफ्टवेअर आहे.
अ) SAP सीआरएम
ब) ओरेकल सीआरएम
क) सेल्सफोर्स
ड) वरील सर्व
 - iii) ईसीआरएम मध्ये 'ई' चा अर्थ आहे
अ) इलेक्ट्रॉनिक्स
ब) इको सिस्टम
क) ई-लर्निंग
ड) इकोनोमिक्स
 - iv) ग्राहक संबंध व्यवस्थापनामध्ये खालील घटकांचा समावेश होतो
अ) माहिती
ब) प्रक्रिया
क) तंत्रज्ञान
ड) वरील सर्व
 - v) सीएसआर सॉफ्टवेअरचा समावेश आहे.
अ) ओरेकल
ब) पीपलसॉफ्ट
क) क्लॅरिफाय
ड) वरील सर्व
 - vi) ॲमडॉक्सने 'क्लॅरिफाय' सॉफ्टवेअरचा ताबा घेतला आहे.
अ) 2002
ब) 2012
क) 2003
ड) 2013

- vii) ई-ग्राहक संबंध व्यवस्थापनामध्ये माहिती तंत्रज्ञानाची भूमिका आहे.
अ) इंटरनेटचा वापर ब) टेलिफोनी एक्त्रीकरण
क) माहितीचे कोठार ड) वरील सर्व
- viii) ई ग्राहक संबंध व्यवस्थापन आणि पर्यावरण घटक द्वारे स्पष्ट केले जाऊ शकते.
अ) इंटरनेट ब) इंटरनेट
क) एक्स्ट्रानेट ड) वरील सर्व

प्रश्न 2) सीआरएम संज्ञा परिभाषित करा. सीआरएम सायकलचा उदय स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 3) ईसीआरएम चा अर्थ काय आहे? आणि त्याची IT साधने आणि वैशिष्ट्ये लिहा. [14]

प्रश्न 4) ग्राहक अनुभव व्यवस्थापन आणि ग्राहक नफा व्यवस्थापन स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 5) सीआरएम ची आव्हाने आणि ग्राहकांच्या समाधानाचे महत्त्व स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 6) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) ग्राहक आजीवन मूल्य
ब) ग्राहक धारणा
क) ग्राहक नफा
ड) कर्मचारी ग्राहक अभिमुखता

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4478

[Total No. of Pages : 4

[6319]-39

M.Com. (Part - I)

ADVANCE MARKETING

218 : Services Marketing (Special Paper - IV)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - II) (Group - H)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from Q. No. 2 to Q. No. 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any Six) :

[6]

- i) _____ is not the characteristics of services.
 - a) Intangibility
 - b) Homogeneity
 - c) Perishability
 - d) Inseparability
- ii) _____ of the following are consumer services.
 - a) Food Services
 - b) Hotels and Motels
 - c) Personal Care Services
 - d) All of the above
- iii) Levels of product in services includes _____.
 - a) The Core or Generic Product
 - b) The Expected Product
 - c) The Augmented Product
 - d) All of the above
- iv) Role of Price Mix in Service Marketing is _____.
 - a) Psychological Costs
 - b) Convenience Costs
 - c) Search Costs
 - d) None of the above
- v) Communications objectives during the maturity and decline stages are _____.
 - a) Time-Bound
 - b) Relevent
 - c) Achievable
 - d) All of the above
- vi) Attributes where consumers can evaluate only during or after the consumption process is known as _____.
 - a) Credence qualities
 - b) Experience qualities
 - c) Search qualities
 - d) None of the above

P.T.O.

- vii) Customer Retention Efforts includes _____.
a) Customer valuation
b) Customer Retention Measurement
c) Determine reasons for defection
d) All of the above
- viii) Companies can know about customer loyalty by _____ the number of customer satisfaction questions.
a) Increasing
b) Decreasing
c) Both a) & b)
d) None of the above

Q2) Define the term 'Goods' and 'Services'. State the characteristics of services and distinguish between Goods & Services. [14]

Q3) Explain the designing of Price Mix with reference to Service Mix and Service Pricing Strategies. [14]

Q4) What is 'Distribution Mix'? Explain the designing of Service Mix with reference to Distribution Mix. [14]

Q5) Write a detail note on consumer satisfaction and Customer Loyalty. [14]

Q6) Write short notes (Any Two) : [12]

- a) Reasons for growth of Service Sector.
- b) Product Mix and Service Mix
- c) Services Capes
- d) Consumer Service Perception Management

- vi) असा एखाद्या गुणधर्म जिथे ग्राहक संबंधित सेवेचे मुल्यमापन हे केवळ उपभोग प्रक्रियेच्या दरम्यान किंवा त्यानंतर करतात त्यांना असे म्हणतात.
 अ) विश्वासार्हता गुणवत्ता ब) अनुभव गुणवत्ता
 क) शोधन गुणवत्ता ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- vii) ग्राहक धारणा प्रयत्नांमध्ये गोष्टीचा समावेश होतो.
 अ) ग्राहक मुल्यांकन ब) ग्राहक धारणा मापन
 क) त्रुटी राहण्यामागची कारणे ड) वरीलपैकी सर्व
- viii) कंपनीला ग्राहकांच्या निष्ठेची माहिती ही ग्राहक समाधानावरील प्रश्नांची संख्या प्राप्त करता येईल.
 अ) वाढवून ब) कमी करून
 क) अ) आणि ब) दोन्हीही ड) वरीलपैकी काहीही नाही

प्रश्न 2) 'वस्तू' आणि 'सेवा' या संकल्पनांच्या व्याख्या द्या. सेवांची वैशिष्ट्ये सांगा तसेच वस्तू व सेवा मधील फरक स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 3) किंमत मिश्रचा आराखडा सेवा मिश्रच्या संदर्भात स्पष्ट करा तसेच सेवा किंमत व्यूहरचना स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 4) 'वितरण मिश्र' म्हणजे काय? वितरण मिश्रच्या संदर्भात सेवा मिश्रचा आराखडा स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 5) 'ग्राहक समाधान' आणि 'ग्राहक विश्वास' यावर सविस्तर टिप लिहा. [14]

प्रश्न 6) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) सेवा क्षेत्राच्या वृद्धीची कारणे
 ब) उत्पादन मिश्र आणि सेवा मिश्र
 क) सेवा केप
 ड) ग्राहक सेवा आकलन व्यवस्थापन

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4479

[Total No. of Pages : 4

[6319]-41

M.Com. - II

301 : BUSINESS FINANCE

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.
- 2) Solve any Three Questions from Question No. 2 to Question No. 5.
- 3) Figures to the right side indicate full marks.

Q1) Fill in the Blanks by Selecting suitable choice (Any Six) : [6]

- i) The purpose of financing is to provide _____ funding to the business.
 - a) Adequate and regular
 - b) Regular
 - c) Insufficient
 - d) Irregular and Insufficient
- ii) _____ of a firm refers to the composition of its long term funds and its capital structure.
 - a) Capitalization
 - b) Under-capitalization
 - c) Over-capitalization
 - d) Market capitalization
- iii) Under-capitalization arises due to _____.
 - a) Excess of assets over the liabilities
 - b) Excess of liabilities over the assets
 - c) Actual capitalization is higher than the proper capitalization
 - d) Actual capitalization is lower than the proper capitalization
- iv) Rate of return on capital is exceptionally low in _____.
 - a) Under-capitalization
 - b) Over-capitalization
 - c) Working capital
 - d) Fixed capital
- v) _____ are the real owners of a company.
 - a) Government
 - b) Board of Directors
 - c) Equity shareholders
 - d) Debenture holders
- vi) Shares having preferential right to dividend and repayment of capital are known as
 - a) Equity shares
 - b) Preferential shares
 - c) Differed shares
 - d) Right shares

P.T.O.

- vii) Net working capital refers to _____
- a) Total assets minus fixed assets
 - b) Current assets minus current liabilities
 - c) Total assets
 - d) Current assets
- viii) The regular fund required to run an organization is _____.
- a) Working capital
 - b) Reserve capital
 - c) Authorized capital
 - d) Share capital

Q2) Define the term 'Business Finance'. Explain the objectives and importance of Business Finance. **[14]**

Q3) Define the term 'Financial Planning'. Explain the objectives and limitations of Financial Planning. **[14]**

Q4) What is meant by Equity Share Explain the advantages and disadvantages of Equity Share? **[14]**

Q5) Explain characteristics and need of Short Term Finance. **[14]**

Q6) Write Short Notes. (Any Two) **[12]**

- a) Future Time Value of Money
- b) Under Capitalization
- c) Theories of Dividend
- d) Best management practice of Working Capital

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 पासून प्रश्न क्र. 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** रिक्तस्थानांना जागा भरा. (कोणत्याही सहा) [6]
- i) वित्तपुरवठ्याचे उद्दिष्ट हे व्यवसायाला निधीचा पुरवठा करणे हे आहे.
अ) पर्याप्त व नियमित ब) अनियमित
क) अपर्याप्त ड) अनियमित व अपर्याप्त
- ii) उद्योगसंस्थेच्या दीर्घ मुदतीचे निधी आणि भांडवलाची रचना म्हणजे होय.
अ) भांडवलीकरण ब) न्यूनभांडवलीकरण
क) अधिभांडवलीकरण ड) बाजार भांडवलीकरण
- iii) यामुळे न्यून भांडवलीकरण होते.
अ) दायित्वांपेक्षा जास्त मालमत्ता
ब) मालमत्तेवरील दायित्वांचा अतिरेक
क) वास्तविक भांडवलीकरण योग्य भांडवलीकरणापेक्षा जास्त असणे
ड) वास्तविक भांडवलीकरण योग्य भांडवलीकरणापेक्षा कमी असणे
- iv) मध्ये भांडवलावर परताव्याचा दर अपवादात्मकपणे कमी असतो.
अ) न्यून भांडवलीकरण ब) जास्त भांडवलीकरण
क) खेळते भांडवल ड) स्थिर भांडवल
- v) हे कंपनीचे खरे मालक असतात.
अ) सरकार ब) संचालक मंडळ
क) समहक्क भागधारक ड) कर्जरोखे धारक
- vi) लाभांश आणि भांडवलाची परतफेड करण्याचा प्राधान्य अधिकार असलेले भाग
म्हणून ओळखले जातात.
अ) समहक्क भाग ब) अग्रहक्क भाग
क) भिन्न समभाग ड) योग्य समभाग

vii) निव्वळ खेळते भांडवल शी संबंधित आहे.

- अ) एकूण मालमत्ता वजा स्थिर मालमत्ता
- ब) चालू मालमत्ता वजा चालू दायित्वे
- क) एकूण मालमत्ता
- ड) चालू मालमत्ता

viii) एखादी संस्था चालविण्यासाठी नियमित लागणारा निधी म्हणजे होय.

- अ) खेळते भांडवल
- ब) राखीव भांडवल
- क) अधिकृत भांडवल
- ड) भाग भांडवल

प्रश्न 2) 'व्यावसायिक वित्तपुरवठा' या शब्दाची व्याख्या द्या. व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याची उद्दिष्टे आणि महत्त्व स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 3) 'वित्तीय नियोजन' या शब्दाची व्याख्या द्या. वित्तीय नियोजनाची उद्दिष्टे आणि मर्यादा स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 4) समहक्क भाग म्हणजे काय? समहक्क भागाचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 5) अल्पकालीन वित्तपुरवठ्याची वैशिष्ट्ये आणि गरज स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) पैशाचे भविष्यकालीन समय मूल्य
- ब) न्यून भांडवलीकरण
- क) लाभांशाचे सिद्धांत
- ड) खेळत्या भांडवलाची उत्तम व्यवस्थापन पद्धती

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4480

[Total No. of Pages : 4

[6319]-42

M.Com. (Part - II)

302 : RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Answer any three questions from Q. No. 2 to 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the Blanks by selecting suitable choice (any 6 out of 8) : [6]

- i) Research is _____.
 - a) Searching again and again
 - b) Finding solution to any problem
 - c) Working in a scientific way to search for truth of any problem
 - d) None of the above
- ii) The first step of research is _____.
 - a) Selecting data
 - b) Drawing of conclusion
 - c) Collection of data
 - d) Identifying a problem
- iii) _____ is called non-probability sampling.
 - a) Cluster sampling
 - b) Quota sampling
 - c) Systematic sampling
 - d) Stratified random sampling
- iv) A _____ is a subset of a _____.
 - a) Sample, population
 - b) Population, sample
 - c) Statistic, parameter
 - d) Parameter, statistic
- v) _____ means selecting the group that you will actually collect data for your research.
 - a) Sampling
 - b) Population
 - c) Hypotheses
 - d) Data

P.T.O.

PC-4480

[6319]-42

M.Com. (Part - II)

302 : RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :
- 1) प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा (8 पैकी कोणतेही 6) [6]
- i) संशोधन म्हणजे होय.
 - अ) पुन्हा पुन्हा शोधणे
 - ब) कोणत्याही समस्येवर उपाय शोधणे
 - क) कोणत्याही समस्येचे सत्य शोधण्यासाठी वैज्ञानिक पद्धतीने काम करणे
 - ड) वरीलपैकी काहीही नाही
 - ii) संशोधनाची पहिली पायरी म्हणजे हाये.
 - अ) माहिती निवडणे
 - ब) निष्कर्ष काढणे
 - क) माहितीचे संकलन
 - ड) समस्या ओळखणे
 - iii) ला नॉन-प्रॉबेबिलिटी सॅम्पलिंग म्हणतात.
 - अ) क्लस्टर नमुना
 - ब) कोटा नमुना
 - क) पद्धतशीर नमुना
 - ड) स्तरीकृत यादृच्छिक नमुना
 - iv) म्हणजे च्या उपसंच होय.
 - अ) नमुना, समग्र
 - ब) समग्र, नमुना
 - क) सांख्यिकी, मापदंड
 - ड) मापदंड, सांख्यिकी
 - v) म्हणजे तुम्ही तुमच्या संशोधनाच्या समग्रतातून प्रत्यक्षात माहिती संकलित करण्यासाठी नमुन्याची निवड करणे होय.
 - अ) नमुना निवड
 - ब) समग्र
 - क) गृहीतके
 - ड) माहिती

- प्रश्न 2)** 'संशोधन' म्हणजे काय? चांगल्या संशोधनाची विविध वैशिष्ट्ये आणि संशोधनाची उद्दिष्टे यांचे सविस्तर वर्णन करा. [14]
- प्रश्न 3)** 'संशोधन आराखडा' म्हणजे काय? 'संशोधन आराखड्याची' गरज आणि वर्गीकरण / प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 4)** संशोधनातील 'प्रश्नावली' या शब्दाचा अर्थ लिहा. प्रश्नावलीचे विविध प्रकार आणि प्रश्नावली डिझाइनमधील टप्प्यांचे सविस्तर वर्णन करा. [14]
- प्रश्न 5)** 'संशोधन अहवाल' चे महत्व आणि रचना / मांडणी सविस्तर स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 6)** टिपा लिहा (4 पैकी कोणत्याही 2) : [12]
- अ) संगणकाची संशोधनातील भूमिका
- ब) संशोधन समस्या
- क) माहिती संकलनाचे स्रोत
- ड) तळटीप

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-5007

[Total No. of Pages : 2

[6319]-43

M.Com. (Part - II)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

303 : Advanced Auditing

(Group - A) (2019 Credit Pattern) (Semester - III) (Paper - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 Question No.6 are compulsory.
- 2) Solve any three questions from Question No.2 to Question No.5.
- 3) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks (any 6 out of 8) :

[6]

- i) The term 'Audit is derived from the Latin word _____
 - a) Audire
 - b) Audit
 - c) Accounting
 - d) Accountancy
- ii) _____ means the proof of existence or confirmation of assets and liabilities on the date of balance sheet.
 - a) Vouching
 - b) Verification
 - c) Valuation
 - d) Investigation
- iii) SAP is stand for _____
 - a) Standard Auditing Practices
 - b) Standard Auditing Purposes
 - c) Standard Auditing Promotions
 - d) Smooth Auditing Practices
- iv) SEBI is stand for _____
 - a) Smooth Exchange Board of India
 - b) Securities Exchange Board of India
 - c) Smooth Exchange Boardings of India
 - d) Securities Exchange Bird of India
- v) _____ is a statement of collected and considered fact.
 - a) Audit Report
 - b) Vouching
 - c) Audit committee
 - d) Audit Notebook

P.T.O.

- Q2)** Define the term 'Voucher'. State the important points to be considered while examining Voucher. **[14]**

Q4) What is 'Corporate Governance'? Explain its need and the important principles of Corporate Governance. **[14]**

Q6) Write short notes (Any 2 out of 4): **[12]**

-

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC5008

[Total No. of Pages : 2

[6319]-44

S.Y.M.Com.

304 : SPECIALIZED AUDITING

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No.1 and Que.6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from Q.2 to Q.5.*
- 3) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Multiple Choice Questions. (Any six)

[6]

- a) Tax Audit is conducted in Sec 44 AB of the Income Tax Act,1961, by a _____
i) Chartered Accountant	ii) Finance Manager
iii) HR Manager	iv) Director
- b) A _____ is an examination of a tax payer's books of Accounts.
i) Tax Audit	ii) Property Audit
iii) Special Audit	iv) Final Audit
- c) This kind of audit is conducted generally between two annual audits.
i) Internal Audit	ii) Interim Audit
iii) Final Audit	iv) Continuous Audit
- d) Voucher Related to _____
i) Cash Receipt	ii) Cash Payment
iii) Credit Transaction	iv) All of the above
- e) _____ is an independent appraisal activity within an organization for the review of operations as a service to management.
i) Compulsory Audit	ii) Statutory Audit
iii) Internal Audit	iv) Cost Audit
- f) Effective internal Check system reduces _____
i) Liability of auditor	ii) Work of auditor
iii) Responsibility	iv) Both (i) & (ii)

P.T.O.

- g) Internal Auditor is appointed by _____
i) Management	ii) Shareholder
iii) Government	iv) Board members
- h) The registrar shall audit or cause to be audited by some person authorized by him, the accounts of every registered society at least _____
i) Once a year	ii) Twice a year
iii) Monthly	iv) Half yearly

Q2) Define the term of GST. Explain the need and Types of Audit under GST ACT. [14]

Q3) Distinguish between External Audit and Internal Audit. [14]

Q4) Define the term of Bank Audit. Explain the salient feature of enactments affecting banks. [14]

Q5) Define the term of Consumer Cooperative store and state characteristics of Consumer Cooperative stores. [14]

Q6) Write short Note (Any two) [12]

- Reconciliation statement under GST.
- Internal Control.
- Procedure of Bank Audit.
- Appointment & Review of Auditors.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4481

[Total No. of Pages : 4

[6319]-45

M.Com. (Part - II)

BUSINESS LAW (COMMERCIAL LAWS)

305 : Laws Relating to International Business

(2019 Pattern) (Semester - III) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No.1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks by selecting a suitable choice (Any six)

[6]

- i) ADR stand for _____
 - a) Alternative dispute resolution
 - b) Additional dispute resolution
 - c) Alternative Desperate resolution
- ii) The international trade between _____ is like a vastgane of beggar my neighbor.
 - a) Exporter & Importer
 - b) Two Countries
 - c) Two world wars
- iii) A no-trade world will have which of the following characteristics _____
 - a) Countries will have same relative endowments of productin factors
 - b) There will be no distortion or externalities
 - c) All of the above
- iv) Public law includes _____ law.
 - a) Administrative
 - b) Constitution
 - c) All of these
- v) International trade and domestic trade differ because of _____
 - a) Different government policies
 - b) Immobility of factors
 - c) All of the above

P.T.O.

- vi) Transportation cost of trade affects : _____
 - a) Pattern of trade
 - b) Global supply chain
 - c) All of the above
- vii) What is the main aspect of conflict in PFL?
 - a) Conflicting laws
 - b) Clashing of laws
 - c) Jurisdiction
- viii) _____ soil is suitable for cotton.
 - a) Black
 - b) Red
 - c) Both a and b

Q2) Distinction between Public International Law and Private International Law.[14]

Q3) What is mean by international trade? Explain the origin and nature of international trade. [14]

Q4) What is the India's Foreign Trade Policy? Explain the objectives and provision regarding Import & Exports. [14]

Q5) What is the International Commercial Dispute Resolution Mechanism? Explain the International court of justice and its jurisdiction. [14]

Q6) Write short notes (any two) [12]

- a) India and International law.
- b) Advantages and Disadvantages of International Trade.
- c) Foreign direct investment.
- d) Enforcement of Foreign Awards in India.

[6319]-45

M.Com. (Part - II)

BUSINESS LAW (COMMERCIAL LAWS)

305 : Laws Relating to International Business

(2019 Pattern) (Semester - III) (Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा. (कोणतेही 6)

[6]

i) ADR म्हणजे

अ) पर्यायी तंट निवारण

ब) अतिरिक्त विवाद निराकरण

क) पर्यायी असाध्य ठराव

ii) मधील आंतरराष्ट्रीय व्यापार हा माझ्या शेजाऱ्याच्या भिकाऱ्याच्या खेळासारखा आहे.

अ) निर्यातदार आणि आयातदार

ब) दोन देश

क) दोन माहायुद्धे

iii) नो-ट्रेड वल्डमध्ये खालीलपैकी कोणती वैशिष्ट्ये असतील

अ) देशांना उत्पादन घटकांची समान सापेक्ष संपत्ती असेल

ब) कोणतीही विकृती किंवा बाह्यता असणार नाही

क) वरील सर्व

iv) सार्वजनिक कायदा कायदा समाविष्ट करतो.

अ) प्रशासन

ब) संविधान

क) वरील सर्व

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4482

[Total No. of Pages : 4

[6319]-46

M.Com. (Part - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

**306 : World Trade Organisation - Norms & Practices
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III) (Group - B)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Q.1 & Q.6 are Compulsory.*
- 2) Solve any 3 questions from Q.2 to Q.5.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple choice questions. (any 6)

[6]

- a) Where is the headquarters of the WTO located?
 - i) India
 - ii) Geneva
 - iii) China
- b) Which article of the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) 1994 addresses the principle of Most Favored Nation Treatment?
 - i) Article I
 - ii) Article II
 - iii) Article III
- c) General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) went into effect?
 - i) 1945
 - ii) 1950
 - iii) 1948
- d) _____ agreements deals with WTO.
 - i) Agreement on Agriculture
 - ii) Agreement on Terrorism
 - iii) Agreement on Tourism

P.T.O.

- e) The world Trade Organization was established under_____ rounds.
 - i) Doha Round
 - ii) Uruguay Round
 - iii) Geneva Round
- f) India got the membership of WTO in _____.
 - i) 1950
 - ii) 1995
 - iii) 2000
- g) Which of the following is the global International organization dealing with the rules of trade between nations?
 - i) International Monetary Fund
 - ii) World Trade Organization
 - iii) World Bank
- h) Among the following options, which one is not the objective of the WTO?
 - i) To protect the environment
 - ii) To improve the balance of payment situation of the member countries.
 - iii) To improve the standard of living of people of the member countries

Q2) Explain the objectives and relevance of GATT at present. **[14]**

Q3) Explain the objectives and principles of the WTO Trading System. **[14]**

Q4) What is the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)? Explain the formation of the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT). **[14]**

Q5) Explain the WTO Disputes Settlement Mechanism. **[14]**

Q6) Write Short Notes on: (Any Two) **[12]**

- a) GATT Tariff Negotiations
- b) Developing countries and WTO
- c) WTO and Global Economic Policy making
- d) Procedure of Dispute Settlement.

Total No. of Questions : 6]

PC4482

[6319]-46

M.Com. (Part - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

306 : World Trade Organisation - Norms & Practices
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III) (Group - B)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र.1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.
 - 2) प्रश्न क्र.2 ते प्रश्न क्र. 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणत्याही 6)

[6]

- अ) जागतिक व्यापार संघटनेचे मुख्यालय कोठे आहे?
- i) भारत
 - ii) जिनिव्हा
 - iii) चीन
- ब) टॅरिफ अँड ट्रेड (GATT) 1994 वरील सामान्य कराराचा कोणता कलम मोस्ट फेव्हर्ड नेशन ट्रीटमेंटच्या तत्वाला संबोधित करतो?
- i) कलम I
 - ii) कलम II
 - iii) कलम III
- क) जकात आणि व्यापारावरील सामान्य करार (GATT) लागू झाला?
- i) 1945
 - ii) 1950
 - iii) 1948
- ड) करार जागतिक व्यापार संघटनेशी (WTO) संबंधित आहे.
- i) कृषी करार
 - ii) दहशतवादावरील करार
 - iii) पर्यटन करार
- इ) जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना या फेरीमध्ये झाली.
- i) दोहा फेरी
 - ii) उरुग्वे फेरी
 - iii) जिनिव्हा फेरी

- फ) भारताला जागतिक व्यापार संघटनेचे सदस्यत्व मध्ये मिळाले.
- i) 1950
 - ii) 1995
 - iii) 2000
- य) खालीलपैकी कोणती जागतिक आंतरराष्ट्रीय संस्था राष्ट्रांमधील व्यापाराचे नियम हाताळते?
- i) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी
 - ii) जागतिक व्यापार संघटना
 - iii) जागतिक बँक
- र) खालील पर्यायांपैकी WTO चे उद्दिष्ट कोणते नाही?
- i) पर्यावरणाचे रक्षण करणे
 - ii) सदस्य देशांच्या देयक संतुलनाची स्थिती सुधारणे
 - iii) सदस्य देशांतील लोकांचे जीवनमान सुधारणे

प्र.2) GATT ची उद्दिष्टे आणि प्रासंगिकता स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) जागतिक व्यापार संघटनेच्या व्यापार प्रणालीची उद्दिष्टे आणि मूलभूत तत्त्वे स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) जकात आणि व्यापारावरील सामान्य करार (GATT) काय आहे? जकात आणि व्यापारावरील सामान्य कराराच्या (GATT) निर्मितीचे स्पष्टीकरण द्या. [14]

प्र.5) जागतिक व्यापार संघटना विवाद निवारण/निपटारा यंत्रणा स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) GATT जकातविषयक वाटाघाटी
- ब) WTO आणि जागतिक आर्थिक धोरण तयार करणे
- क) विकसनशील देश आणि WTO
- ड) विवाद निवारण प्रक्रिया

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4483

[Total No. of Pages : 3

[6319]-47
M.Com. (Part - II)
307 : COST AUDIT
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question no.1 and question no. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from question No.2 to question No.5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple choice questions. (Any 6 out of 8):

[6]

- a) _____ can be undertaken only in such business and industrial units which maintain the cost accounting books and records.
 - i) Cost audit
 - ii) Management audit
 - iii) Tax audit
 - iv) Green audit
- b) The Annexure to Cost Audit Report should be signed by:
 - i) The secretary and the Finance Officer
 - ii) The Secretary and the CFO of the company
 - iii) One Director and one secretary
 - iv) The CFO and the Managing Director
- c) Form A XBRL is used for filing.
 - i) Cost Audit Report of a Company
 - ii) Annual Report of a Company
 - iii) Companies Report of a Company
 - iv) All of these

P.T.O.

- d) Cost Audit is not a Post mortem Examination like ____
- i) Management Audit
 - ii) Financial Audit
 - iii) Cash Audit
 - iv) Flexible Audit
- e) The _____ auditor does not comment on the performance efficiency of the company.
- i) Tax
 - ii) Cost
 - iii) Financial
 - iv) Management
- f) Cost Audit is examination of ____.
- i) Remuneration
 - ii) Responsibility
 - iii) Efficiency
 - iv) Accountability
- g) Social Audit is the examination of _____accounting.
- i) Financial responsibility
 - ii) Managerial responsibility
 - iii) Management responsibility
 - iv) Social responsibility
- h) Qualification to report are given by _____in his audit report.
- i) Management Auditor
 - ii) Cost Auditor
 - iii) Tax Auditor
 - iv) Financial Auditor

Q2) Define the term Cost Audit.Explain the scope and applicability of cost Audit.
[14]

Q3) Define Cost Auditor and Explain the Qualification and Disqualification of Cost Auditor.
[14]

Q4) What is mean by Cost Audit Program? State the need for preparation of cost audit program?
[14]

Q5) Define Cost Audit Report. Explain in detail the contents of Cost Audit Report.
[14]

Q6) Write short notes (Any 2): [12]

- a) Efficiency Audit
- b) Remuneration of the Cost Auditor
- c) Cost Audit plan
- d) Extensible Reporting Language (XBRL)

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4484

[Total No. of Pages : 2

[6319]-48
S.Y. M.Com.
ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEM
308 : Management Audit
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question no.1 and question no.6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from the remaining question No.2,3,4 and 5.*

Q1) Multiple Choice Questions.(Any six) [6]

- a) _____is a systematic examination of decisions and actions of the management to analyse the performance.
i) Management Audit	ii) Financial Audit
iii) Cost Audit	iv) Statutory Audit
- b) _____is the public image and perception of a business or brand.
i) Corporate Culture	ii) Corporate image
iii) Branding	iv) Operational Audit
- c) An_____ refers to a method of examining how an organization conducts business.
i) Systems Audit	ii) Efficiency Audit
iii) Corporate Audit	iv) Operational Audit
- d) Human resources audits allow a business to evaluate its_____ and its policies, procedures and common practices.
i) Human resources department	ii) Production department
iii) Purchase department	iv) Procurement department

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4485

[Total No. of Pages : 4

[6319]-49

M.Com. - II

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

309 (D) : Co-operative Credit System

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.
- 2) Solve any 3 questions from the question No. 2 to 5.
- 3) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Multiple Choice Questions (any 6).

[6]

- a) Farmers are unable to purchase _____ for agriculture due to long term debts.
 - i) Medicines
 - ii) Tools
 - iii) Seeds
 - iv) Labour
- b) Sources of agricultural credit are _____
 - i) Institutional sources
 - ii) Non-institutional sources
 - iii) Private sources
 - iv) All of these
- c) _____ loans are available in less time.
 - i) Short term
 - ii) Long term
 - iii) Medium term
 - iv) None
- d) The highest rate of interest is to be paid on _____ loan.
 - i) Short term
 - ii) Long term
 - iii) Medium term
 - iv) None of the above
- e) The problems of Agricultural Cooperatives are _____
 - i) Insufficient deposits
 - ii) Lack of capital
 - iii) Limited credit supply
 - iv) All of the above
- f) Problems of State Co-operative Banks are _____
 - i) Lack of capital
 - ii) Rising arrears
 - iii) Limited deposits
 - iv) All of the above

P.T.O.

- g) NABARD was established on _____
- i) 12 July 1983
 - ii) 10 August 1983
 - iii) 15 May 1985
 - iv) 12 July 1980
- h) For source of finance there are _____
- i) Central Cooperative Banks
 - ii) State Cooperative Bank
 - iii) Primary Agricultural Credit Institutions
 - iv) All of the above

Q2) Define the credit. Explain various types of credit. [14]

Q3) Explain the advantages and disadvantages of short-term credit. [14]

Q4) Explain the other non-agriculture credit societies. [14]

Q5) Explain the Needs and Objectives of rural cooperative bank. [14]

Q6) Write short notes (any two) [12]

- a) Long-term credit
- b) Advantages of Medium-Term Credit
- c) Working of Urban cooperative societies
- d) Sources of finance

Total No. of Questions : 6]

PC4485

[6319]-49

M.Com. - II

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

309 (D) : Co-operative Credit System

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणतेही सहा)

[6]

- अ) दीर्घ मुदतीच्या कर्जांमुळे शेतकऱ्यांना शेतीसाठीखरेदी करता येत नाही.
i) औषधे	ii) अवजारे
iii) बियाणे	iv) मजूर
- ब) कृषी कर्जाचे स्रोत आहेत.
i) संस्थात्मक स्रोत	ii) गैरसंस्थात्मक स्रोत
iii) खाजगी स्रोत	iv) यापैकी सर्व
- क) कर्ज कमी वेळेत उपलब्ध होते.
i) अल्पकालीन	ii) दीर्घकालीन
iii) मध्यमकालीन	iv) कोणतीही नाही
- ड) सर्वात जास्त व्याजदर या कर्जावर द्यावा लागतो.
i) अल्पकालीन	ii) दीर्घकालीन
iii) मध्यमकालीन	iv) वरीलपैकी कोणतीही नाही
- इ) कृषी सहकारी संस्थेच्या समस्या आहेत.
i) अपुऱ्या ठेवी	ii) भांडवलाची कमतरता
iii) मर्यादित कर्जपुरवठा	iv) वरील सर्व
- फ) राज्य सहकारी बँकांच्या समस्या आहेत.
i) भांडवलाची कमतरता	ii) वाढती थकबाकी
iii) मर्यादित ठेवी	iv) वरील सर्व

य) नाबार्ड ची स्थापना रोजी करण्यात आली.

i) 12 जुलै 1983	ii) 10 ऑगस्ट 1983
iii) 15 मे 1985	iv) 12 जुलै 1980

र) वित्त पुरवठ्याच्या स्रोतासाठी आहेत.

i) केंद्रीय सहकारी बँका	ii) राज्य सहकारी बँक
iii) प्राथमिक कृषी पतसंस्था	iv) वरील सर्व

प्र.2) कर्ज (पत) म्हणजे काय? कर्जाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) अल्पकालीन कर्जाचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) इतर बिगर कृषी पतसंस्था स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) ग्रामीण सहकारी बँकेच्या गरजा आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) दीर्घकालीन कर्ज
- ब) मध्यकालीन कर्जाचे फायदे
- क) नागरी सहकारी संस्थांचे कामकाज
- ड) वित्त स्रोत

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4486

[Total No. of Pages : 4

[6319]-50

M.Com. (Part - II)

CO - OPERATION & RURAL DEVELOPMENT

310 : CO - Operative Banking System

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III) (Group - D)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Q.No. 1 and Q.No. 6 are Compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from Question No.2 to Question No.5.*
- 3) *Marks to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple Choice questions. (Any 6 Out of 8)

[6]

- a) A type of loan that is obtained to support a temporary requirement of money for less than a year is known as _____.
 - i) Term loan
 - ii) Medium term loan
 - iii) Short term loan
 - iv) Extended term loan
- b) The Kisan Card Facility is primarily focused on _____.
 - i) Business
 - ii) Salaried person
 - iii) Service supplier
 - iv) Farmer
- c) _____ is the regulates the functioning of District Co-operative Banks in India.
 - i) State Government
 - ii) Central Government
 - iii) State Co-operative Banks
 - iv) NABARD
- d) The Cooperative Banks in India follow _____ organizational structure.
 - i) Centralized
 - ii) Decentralized
 - iii) Federal
 - iv) Unitary
- e) _____ was the first Governor of RBI.
 - i) James Baried Tayler
 - ii) Mihir Sen
 - iii) Nagendra Singh
 - iv) Osborn Smith

P.T.O.

- f) The RBI controls the cooperative banks that falls under the ____ .
- The Cooperative Credit Societies Act,1912
 - RBI Act, 1935
 - Banking Regulation Act,1949
 - Companies Act,1956
- g) NABARD was established in the year of ____ by recommendations of Shivaraman committee.
- 1991
 - 1982
 - 1972
 - 1998
- h) KCC stands for ____ .
- Kisan Credit Card
 - Kendria Credit Card
 - Krusha Credit Card
 - Kisan Co-operative Credit Card

Q2) Explain the procedure of advances given under Kisan credit card and state its problems. [14]

Q3) Critically examine the performance and Functions of Maharashtra State Co-operative Bank. [14]

Q4) Evaluate the performance of NABARD in Agricultural finance. [14]

Q5) Describe the role of National Federation of State Co-Operative Banks in Co-operative credit. [14]

Q6) Write short notes on (any - 2 Out - 4) [12]

- Concept of NPA and its norms
- RBI funding to Co-operative credit
- Historical background of NABARD
- Objectives of National Federation of State Co-operative Banks

Total No. of Questions : 6]

PC4486

[6319]-50

M.Com. (Part - II)

CO - OPERATION & RURAL DEVELOPMENT

310 : CO - Operative Banking System

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र.1 आणि प्रश्न क्र.6 अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र.2 ते प्रश्न क्र.5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (8 पैकी कोणत्याही 6)

[6]

- अ) एका वर्षापेक्षा कमी कालावधीसाठी पैशांच्या तात्पुरत्या गरजेला सहाय्य करण्यासाठी मिळवलेल्या कर्जाचा प्रकार
- i) मुदत कर्ज
 - ii) मध्यम मुदतीचे कर्ज
 - iii) अल्प मुदतीचे कर्ज
 - iv) विस्तारित मुदतीचे कर्ज
- ब) किसान कार्ड सुविधा प्रामुख्याने वर लक्ष केंद्रित करते.
- i) व्यवसाय
 - ii) पगारदार व्यक्ति
 - iii) सेवा पुरवठादार
 - iv) शेतकरी
- क) हे भारतातील जिल्हा सहकारी बँकांच्या कामकाजाचे नियमन करते.
- i) राज्य सरकार
 - ii) केंद्र सरकार
 - iii) राज्य सहकारी बँका
 - iv) नाबार्ड
- ड) भारतातील सहकारी बँका संघटनात्मक संरचनेचे पालन करतात.
- i) केंद्रीकृत
 - ii) विकेंद्रीकृत
 - iii) संघिय
 - iv) एकात्मिक
- इ) हे आर. बी. आय. चे पहिले गव्हर्नर होते.
- i) जेम्स बेरीड टेलर
 - ii) मिहिर सेन
 - iii) नागेंद्र सिंग
 - iv) ऑस्बॉर्न स्मिथ

- फ) आर. बी. आय. च्या अंतर्गत येणाऱ्या सहकारी बँकांवर नियंत्रण ठेवते.
- सहकारी पतसंस्था कायदा, 1912
 - आर. बी. आय. कायदा, 1935
 - बँकिंग नियमन कायदा, 1949
 - कंपनी कायदा, 1956
- य) शिवरामन समिती यांच्या शिफारशींद्वारे या वर्षी नाबार्डची स्थापना करण्यात आली.
- 1991
 - 1982
 - 1972
 - 1998
- र) KCC म्हणजे
- किसान क्रेडीट कार्ड
 - केंद्रीय क्रेडीट कार्ड
 - कृषी क्रेडीट कार्ड
 - किसान को - ओपरेटीव्ह क्रेडीट कार्ड

प्र.2) किसान क्रेडीट कार्ड अंतर्गत देण्यात येणाऱ्या अग्रीमांची प्रक्रिया आणि समस्या स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेच्या कामगिरी आणि कार्याचे टीकात्मक परीक्षण करा. [14]

प्र.4) कृषी पतपुरवठ्यात नाबार्डच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा. [14]

प्र.5) सहकारी पतपुरवठ्यामध्ये राज्य सहकारी बँकांच्या राष्ट्रीय महासंघाच्या भूमिकेचे वर्णन करा. [14]

प्र.6) टीपा लिहा. (4 पैकी कोणत्याही 2) [12]

- एन.पी.ए. (NPA) संकल्पना व नियम
- आर.बी.आय. चा सहकारी निधी पुरवठा
- नाबार्ड ची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी
- राज्य सहकारी बँकांच्या राष्ट्रीय महासंघाची उद्दिष्टे

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4487

[Total No. of Pages : 4

[6319]-51

M.Com. (Part - II)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

311 : Entrepreneurial Behaviour

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III) (Group -E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) Solve any three questions from the question No. 2 to 5.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple Choice Questions. (Any 6 out of 8)

[6]

- a) _____ of these is not a type of entrepreneurship?
 - i) Small business entrepreneurship
 - ii) Scalable entrepreneurship
 - iii) Large scale entrepreneurship
 - iv) Intrapreneurship
- b) The process of creating something new is called _____.
 - i) Creative flexibility
 - ii) Management
 - iii) Business
 - iv) Innovation
- c) An individual who starts, creates, and manages a new business can be called _____.
 - i) A leader
 - ii) A manager
 - iii) A Professional
 - iv) An entrepreneur
- d) _____ is the process through which individuals perceive opportunities without regard to the resources they possess.
 - i) Start-up Management
 - ii) Entrepreneurship
 - iii) Financial Analysis
 - iv) Feasibility Planning
- e) The importance of entrepreneurship includes _____.
 - i) Economic and dynamic activities
 - ii) Innovation and profit potential
 - iii) Risk-bearing
 - iv) All of these

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

PC4487

[6319]-51

M.Com. (Part - II)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

311 : Entrepreneurial Behaviour

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III) (Group -E)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (आठ पैकी सहा)

[6]

- अ) यापैकी कोणता प्रकार उद्योजकता नाही ?
- i) लहान व्यवसाय उद्योजकता
 - ii) स्केलेबल उद्योजकता
 - iii) मोठ्या प्रमाणावर उद्योजकता
 - iv) इंटरप्रेन्युरशिप
- ब) काहीतरी नवीन तयार करण्याच्या प्रक्रियेला म्हणतात.
- i) सर्जनशील लवचिकता
 - ii) व्यवस्थापन
 - iii) व्यवसाय
 - iv) नावीन्य
- क) नवीन व्यवसाय सुरु करणारी, निर्माण करणारी आणि व्यवस्थापित करणारी व्यक्ती म्हणजे
- i) एक नेता
 - ii) एक व्यवस्थापक
 - iii) एक व्यावसायिक
 - iv) एक उद्योजक
- ड) ही अशी प्रक्रिया आहे ज्याद्वारे व्यक्ती त्यांच्याकडे असलेल्या संसाधनांचा विचार न करता संधी ओळखतात.
- i) स्टार्ट - अप व्यवस्थापन
 - ii) उद्योजकता
 - iii) आर्थिक विश्लेषण
 - iv) व्यवहार्यता नियोजन
- इ) उद्योजकतेचे महत्त्व आहे.
- i) आर्थिक आणि गतिमान क्रियाकलाप
 - ii) नवकल्पना आणि नफा क्षमता
 - iii) जोखीम पत्करणे
 - iv) वरीलपैकी सर्व

- फ) उद्योजकता प्रक्रियेचे दोन घटक आहेत
- कल्पना निर्मिती आणि व्यवहार्यता अभ्यास
 - नवनिर्मिती आणि वितरण वाहिन्या
 - सर्जनशीलता आणि विकास
 - नफा आणि आर्थिक विकास
- य) उद्योजकता ही संकल्पना सर्वप्रथम कोणत्या वर्षी स्थापन झाली
- 1700
 - 1900
 - 1990
 - 1980
- र) भारतातील उद्योजकांना त्यांचा व्यवसाय सुरु करताना येणाऱ्या समस्या.
- नियोजन
 - वित्तपुरवठा
 - समन्वय
 - नियंत्रण

प्र.2) उद्योजकता प्रशिक्षण म्हणजे काय? प्रशिक्षणाची उद्दिष्टे आणि प्रशिक्षण पद्धती स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) उद्योजकातील समस्या तपशिलावर समजावून सांगा. [14]

प्र.4) ब्रुस्ट प्रशिक्षण समर्थन म्हणजे काय? ब्रुस्ट प्रशिक्षण समर्थनाची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) व्यवसाय संधी म्हणजे काय? व्यवसाय संधी ओळखण्याची आणि मूल्यांकन करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (चार पैकी दोन) [12]

- उद्योजकता गुण
- उद्योजकासाठी आवश्यक कौशल्य
- प्रशिक्षकाची पात्रता
- बाजार सर्वेक्षण साधने

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4488

[Total No. of Pages : 4

[6319]-52

M.Com. - II

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

312 : Entrepreneurship

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Q.1 & Q.6 are Compulsory.*
- 2) *Solve any 3 questions from Q.2 to Q.5.*

Q1) Multiple choice questions. (Any 6)

[6]

- a) Examination of project and association operation is known as _____.
 - i) Ratio Analysis
 - ii) Project Audit
 - iii) Project Analysis
 - iv) Association audit
- b) _____ provide SWOT analysis.
 - i) Project Report
 - ii) Project Sheet
 - iii) Business Plan
 - iv) Business Deal
- c) _____ Organization is established for weaker section of society.
 - i) Bank
 - ii) Co-operative Society
 - iii) Patpedhi
 - iv) National
- d) In _____ industries labour force consists of family members.
 - i) Small Scale
 - ii) Large Scale
 - iii) Cottage
 - iv) Medium Scale
- e) The period between setting up of an Industry and its actual production is called as _____.
 - i) Registration
 - ii) Starting
 - iii) Incorporation
 - iv) Conclusion.

P.T.O.

- f) Any business dealing with consumable product must obtain _____ permit.
i) Transport	ii) Health
iii) Vehicle	iv) Food
- g) Maharashtra Industrial Development Corporation (MIDC) was established in the year _____ .
i) 1958	ii) 1960
iii) 1962	iv) 1964
- h) _____ Plan provides an overview of the company's physical requirements.
i) Operating	ii) Legal
iii) Physical	iv) Management

Q2) What is the Meaning of 'Entrepreneurship'? Explain Role of Entrepreneur in Developing new business. **[14]**

Q3) What is 'Small Industries Development Bank of India' (SIDBI)? Explain in detail Role of SIDBI in development of Small Industries. **[14]**

Q4) What is the Meaning of 'Business Plan'? State Importance and Contents of Business Plan. **[14]**

Q5) Describe the Concept of 'Creativity and Innovation'. How creativity helps in Problem Solving? **[14]**

Q6) Write Short Notes on: (Any - 2) **[12]**

- a) Small Industries Service Institutes.
- b) Challenges of Entrepreneurship Development.
- c) Maharashtra Industrial Technical Consultancy Organization.
- d) Dot Com Entrepreneurship.

Total No. of Questions : 6]

PC4488

[6319]-52

M.Com. - II

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

312 : Entrepreneurship

(2019 Pattern) (Semester - III) (Credit System) (Group - E)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र.1 व प्रश्न क्रमांक 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणत्याही 6)

[6]

- अ) प्रकल्प आणि संघटना कार्ये तपासणी म्हणून ओळखली जाते.
i) गुणोत्तर विश्लेषण	ii) प्रकल्प लेखापरीक्षण
iii) प्रकल्प विश्लेषण	iv) संघटन लेखापरीक्षा
- ब) SWOT विश्लेषण प्रदान करते.
i) प्रकल्प अहवाल	ii) प्रकल्प पत्रक
iii) व्यवसाय योजना	iv) व्यवसाय करार
- क) संस्थेची स्थापना समाजातील दुर्बल घटकांसाठी करण्यात आली आहे.
i) बँक	ii) सहकारी संस्था
iii) पतपेढी	iv) राष्ट्रीय
- ड) उद्योगांमध्ये कामगार शक्ती कुटुंबातील सदस्यांचा समावेश होतो.
i) लहान	ii) मोठे
iii) कुटीर उद्योग	iv) मध्यम
- इ) उद्योगाची स्थापना आणि त्याचे प्रत्यक्ष उत्पादन यामधील कालावधीला असे म्हणतात.
i) नोंदणी	ii) प्रारंभ
iii) निगमन	iv) निष्कर्ष

फ) उपभोग्य उत्पादनाशी संबंधित कोणताही व्यवसायासाठी परवानगी प्राप्त करणे आवश्यक आहे.

i) वाहतूक	ii) आरोग्य
iii) वाहन	iv) अन्न

य) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ (MIDC) ची स्थापना साली झाली.

i) 1958	ii) 1960
iii) 1962	iv) 1964

र) योजना कंपनीच्या भौतिक गरजांचे विहंगावलोकन देते.

i) संचालन	ii) कायदेशीर
iii) भौतिक	iv) व्यवस्थापन

प्र.2) 'उद्योजकता' चा अर्थ काय आहे? नवीन व्यवसाय विकसित करण्यामध्ये उद्योजकाची भूमिका स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) 'स्मॉल इंडस्ट्रीज डेव्हलपमेंट बँक ऑफ इंडिया' (SIDBI) म्हणजे काय? लघु उद्योगांच्या विकासात SIDBI ची भूमिका तपशीलवार सांगा. [14]

प्र.4) 'व्यवसाय योजना' चा अर्थ काय आहे? 'व्यवसाय योजनेचे महत्त्व आणि घटक सांगा. [14]

प्र.5) 'सर्जनशीलता आणि नवोपक्रम' या संकल्पनेचे वर्णन करा. सर्जनशीलता समस्या सोडवण्यास कशी मदत करते? [14]

प्र.6) टीपा लिहा. (कोणतीही दोन) [12]

- अ) लघु उद्योग सेवा संस्था
- ब) उद्योजकता विकासाची आव्हाने
- क) महाराष्ट्र औद्योगिक तांत्रिक सल्लागार संस्था
- ड) डॉट कॉम उद्योजकता

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4489

[Total No. of Pages : 4

[6319]-53

M.Com. (Part - II)

**313 : HUMAN RESOURCE MANAGEMENT
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) Solve any three questions from question No. 2 to 5.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple choice questions.

[6]

- a) The scope of human resource management does not include _____.
 - i) Retirement of employees
 - ii) Manpower planning
 - iii) Employee training
 - iv) Accounting maintenance
- b) Human resource management is considered to be _____.
 - i) Reactive functions
 - ii) Creative functions
 - iii) Auxiliary functions
 - iv) Auxiliary reactive functions
- c) The process of human resource planning is generally carried out in an organization _____ times.
 - i) Consistent
 - ii) Annually
 - iii) Biennial
 - iv) Quarterly
- d) Human Resource Planning includes the following aspects of _____ along with employee development.
 - i) Development
 - ii) Training
 - iii) Recruitment
 - iv) All of the above
- e) The primary objective of HRM planning is _____.
 - i) Maximize Profits
 - ii) Minimize Cost
 - iii) Meet future workforce requirement
 - iv) All of the above
- f) _____ is the purpose of evaluating HR training programs.
 - i) To determine employee's job performance
 - ii) To identify areas for improvement in the training process
 - iii) To assess employee's potential for promotion
 - iv) To assign grades to employees based on their training performance.

P.T.O.

- g) _____ best describes merit rating concerning promotions within an organization.
- i) Promotions are solely based on an employee's tenure within the company.
 - ii) Promotions are granted based on employee's performance, skills, and contributions.
 - iii) Promotions are decided by the HR department without considering employee's performance.
 - iv) Promotions are only given to employees who request them.
- h) _____ is a characteristic of virtual work.
- i) Physical presence in the workplace
 - ii) Limited reliance on technology
 - iii) Collaborative work through digital platforms
 - iv) Decreased use of communication tools

Q2) What is 'Human Resource Management'? Explain the functions and approaches of Human Resource Management. **[14]**

Q3) What is 'Selection'? Explain the employee selection process and Assessment. **[14]**

Q4) What is 'Performance Appraisal'? State the methods of Performance Appraisal. **[14]**

Q5) What are the recent trends in Human Resource Management after Covid-19?**[14]**

Q6) Write short notes on (any two) **[12]**

- a) Employee standards
- b) Succession Planning
- c) Importance of Training
- d) Work from home

Total No. of Questions : 6]

PC4489

[6319]-53

M.Com. (Part - II)

313 : HUMAN RESOURCE MANAGEMENT
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणत्याही सहा)

[6]

- अ) मानव संसाधन व्यवस्थापनाच्या व्याप्तीमध्ये चा समावेश होत नाही.
i) कर्मचाऱ्यांची निवृत्ती ii) मनुष्यबळ नियोजन
iii) कर्मचारी प्रशिक्षण iv) लेखांकन देखभाल
- ब) मानव संसाधन व्यवस्थापन हे मानले जाते.
i) प्रतिक्रियात्मक कार्ये ii) कृतिशील कार्ये
iii) सहाय्यक कार्ये iv) सहाय्यक प्रतिक्रियात्मक कार्ये
- क) संघटनेमध्ये साधारणपणे मानव संसाधन नियोजनाची प्रक्रिया पार पाडले जाते.
i) सातत्यपूर्ण ii) वार्षिक
iii) द्विवार्षिक iv) तिमाही
- ड) मानव संसाधन नियोजनामध्ये कर्मचाऱ्यांच्या विकासाबरोबरच पुढीलपैकी बाबींचा समावेश होतो.
i) विकास ii) प्रशिक्षण
iii) भरती iv) वरीलपैकी सर्व
- इ) मानव संसाधन व्यवस्थापन नियोजनाचे प्राथमिक उद्दिष्ट आहे.
i) नफा वाढविणे
ii) खर्च कमी करणे
iii) भविष्यातील कामगारांची आवश्यकता पूर्ण करणे
iv) वरीलपैकी सर्व
- फ) मानव संसाधन प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे मूल्यमापन करण्याचा उद्देश आहे.
i) कर्मचाऱ्यांची नोकरी कामगिरी निश्चित करणे
ii) प्रशिक्षण प्रक्रियेत सुधारणा करण्यासाठी क्षेत्रे ओळखणे
iii) पदोन्नतीसाठी कर्मचाऱ्यांच्या क्षमतेचे मूल्यांकन करणे
iv) कर्मचाऱ्यांना त्यांच्या प्रशिक्षण कार्यक्षमतेच्या आधारावर ग्रेड प्रदान करणे

- य) संस्थेतील पदोन्नतीबाबत गुणवत्तेचे सर्वोत्तम वर्णन करते.
- पदोन्नती केवळ कंपनीतील कर्मचाऱ्यांच्या कार्यकाळावर आधारित असतात.
 - कर्मचाऱ्यांचे कार्यप्रदर्शन, कौशल्ये आणि योगदानावर आधारित पदोन्नती दिली जाते.
 - कर्मचाऱ्यांच्या कामगिरीचा विचार न करता मनुष्यबळ विभागाकडून पदोन्नती ठरवल्या जातात.
 - पदोन्नती फक्त त्यांना विनंती करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांनाच दिली जाते.
- र) हे आभासी कामाचे वैशिष्ट्य आहे.
- कामाच्या ठिकाणी शारीरिक उपस्थिती
 - तंत्रज्ञानावर मर्यादित अवलंबन
 - डिजिटल प्लॅटफॉर्मद्वारे सहयोगी कार्य
 - संदेशवहनाच्या साधनांचा कमी वापर

प्र.2) 'मानवी संसाधन व्यवस्थापन' म्हणजे काय? मानवी संसाधन व्यवस्थापनाचे कार्ये आणि दृष्टिकोन स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) 'कर्मचारी निवड' म्हणजे काय? कर्मचारी निवड प्रक्रिया आणि मूल्यांकनाची साधने स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) 'कार्यक्षमता मूल्यांकन' म्हणजे काय? कार्यक्षमता मूल्यांकनाच्या पद्धती सांगा. [14]

प्र.5) कोविड-19 नंतर मानवी संसाधन व्यवस्थापनातील सद्यकालीन प्रवाह काय आहेत? [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- कर्मचारी प्रमाणके
- उत्तराधिकार नियोजन
- प्रशिक्षणाचे महत्त्व
- घरून काम करणे

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC5137

[Total No. of Pages : 4

[6319]-54

M.Com. (Part - II)

**314 : ORGANIZATIONAL BEHAVIOUR
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) Solve any 3 questions from the question No. 2 to 5.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple Choice Questions :

[6]

- a) Organizational behavior is concerned with _____
 - i) Stock market fluctuations
 - ii) Historical events in industry
 - iii) Employee attitude, job satisfaction and firm's culture
- b) Organizational design does NOT refer to _____
 - i) Physical layout of office space
 - ii) Marketing strategies
 - iii) Both (i) and (ii)
- c) The shared values, beliefs, and norms that guide behavior within an organization is _____
 - i) Organizational culture
 - ii) Organizational design
 - iii) Organizational personality
- d) _____ is concerned with employee motivation and performance
 - i) Vroom's expectancy theory
 - ii) Employee's Compensation
 - iii) Emotional Intelligence
- e) Excessive workload and deadlines can lead to _____ in a workplace among the employees.
 - i) Stress
 - ii) Competition
 - iii) Satisfaction
- f) Effective communication, shared goals, and mutual accountability are the features of _____.
 - i) High performance teams
 - ii) Low performance teams
 - iii) No performance teams

P.T.O.

Q2) What is Organisational Behaviour? Explain the objectives and components of Organisational Behaviour. [14]

Q3) Explain in details Attitude and Attitude Change. [14]

Q4) What is motivation? State the types of motivation. [14]

Q5) What is conflict? Explain the types of conflict. [14]

Q6) Write short notes. (any two) [12]

- a) Model of Organisational Behaviour
- b) Measures to Change the Attitude
- c) Primary Motives
- d) Managing Stress

Total No. of Questions : 6]

PC5137

[6319]-54

M.Com. (Part - II)

314 : ORGANIZATIONAL BEHAVIOUR
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 60

- सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) बहुविकल्पीय प्रश्न.

[6]

- अ) संघटनात्मक वर्तन शी संबंधित आहे.
i) शेअर बाजारातील चढउतार
ii) उद्योगातील ऐतिहासिक घटना
iii) कर्मचाऱ्यांची वृत्ती, नोकरीतील समाधान आणि फर्मची संस्कृती
- ब) संघटनात्मक रचना याचा संदर्भ देत नाही.
i) कार्यालयीन जागेची भौतिक मांडणी
ii) विपणन धोरणे
iii) (i) आणि (ii) दोन्ही
- क) एखाद्या संस्थेतील वर्तनाचे मार्गदर्शन करणारी सामायिक मूल्ये, विश्वास आणि मानदंड म्हणजे
i) संघटनात्मक संस्कृती
ii) संघटनात्मक रचना
iii) संघटनात्मक व्यक्तिमत्व
- ड) कर्मचारी प्रेरणा आणि कामगिरीशी संबंधित आहे.
i) व्रमचा अपेक्षेचा सिद्धांत
ii) कर्मचाऱ्यांची भरपाई
iii) भावनिक बुद्धिमत्ता
- इ) कामाच्या ठिकाणी जास्त कामाचा बोजा आणि मुदतीमुळे कर्मचाऱ्यांमध्ये होऊ शकते/शकतो.
i) ताण
ii) स्पर्धा
iii) समाधान
- फ) प्रभावी संवाद, सामायिक उद्दिष्ट्ये आणि परस्पर उत्तरदायित्व ही ची वैशिष्ट्ये आहेत.
i) उच्च कामगिरी करणारे संघ
ii) कमी कामगिरी करणारे संघ
iii) कोणतेही कार्यप्रदर्शन नसणारे संघ

प्र.2) संघटनात्मक वर्तन म्हणजे काय? संघटनात्मक वर्तनाचे उद्दिष्टे आणि घटक स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) प्रवृत्ती आणि प्रवृत्तीतील बदल सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) अभिप्रेरणा म्हणजे काय? अभिप्रेरणेचे प्रकार सांगा. [14]

प्र.5) संघर्ष म्हणजे काय? संघर्षाचे प्रकार स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) संघटनात्मक वर्तनावर जागतिकीकरणाचा प्रभाव
- ब) प्रवृत्तीबदल
- क) प्राथमिक अभिप्रेरणा
- ड) ताण-तणाव व्यवस्थापन

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4490

[Total No. of Pages : 4

[6319]-55

S.Y.M.Com.

BANKING AND FINANCE

315 : Foreign Exchange

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from the question No. 2 to 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple choice questions. (Any 6)

[6]

- i) _____ risk is also known as country risk.
 - a) Legal Risk
 - b) Transfer Risk
 - c) Exchange Risk
 - d) Operational Risk
- ii) _____ was introduced in the year 1992.
 - a) FERA
 - b) LERMS
 - c) FEMA
 - d) FCNR
- iii) The method of payment where the exporter relies on the undertaking of a bank to pay is called _____.
 - a) Bank guarantee
 - b) Letter of endorsement
 - c) Letter of credit
 - d) None of the above
- iv) EXIM bank was established on _____.
 - a) 1 January 1981
 - b) 2 February 1981
 - c) 1 January 1982
 - d) 2 January 1982
- v) The increase in the value of foreign exchange rate which is done intentionally by the government called _____.
 - a) Appreciation
 - b) Revaluation
 - c) Depreciation
 - d) Devaluation
- vi) _____ is issued by the council of the importing country stationed in the exporting country.
 - a) Certificate of Origin
 - b) Consular Invoice
 - c) Bill of Lading
 - d) Bill of exchange

P.T.O.

- vii) Every foreign currency related transaction is reported to the _____.
- a) Dealing room
 - b) Central Bank
 - c) Risk room
 - d) Government
- viii) _____ is the standard model used for calculating the price of a foreign exchange option.
- a) Cobb-Douglas
 - b) Garman-kohlagen
 - c) Leontief's Model
 - d) Black -Schooles

Q2) What is mean by Spot Market? Explain the features of Spot Market. [14]

Q3) What is Foreign Exchange Management Act 2000? Explain its objectives and features. [14]

Q4) Define Foreign Trade. Explain the financing of Foreign Trade. [14]

Q5) What is meant by ECGC? Explain the features of ECGC in detail. [14]

Q6) Write short notes on (any two) [12]

- a) Foreign Exchange Options
- b) Foreign Currency Non-resident Account (FCNR)
- c) Bill of Lading
- d) Post Shipment Credit

Total No. of Questions : 6]

PC4490

[6319]-55
S.Y.M.Com.
BANKING AND FINANCE
315 : Foreign Exchange
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 60]

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत.
 - 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणत्याही सहा)

[6]

- i) जोखीम, देश जोखीम म्हणून देखील ओळखली जाते.
अ) कायदाविषयक जोखीम ब) हस्तांतरण जोखीम
क) विनिमय दर जोखिम ड) दैनंदिन व्यवहारातील जोखीम
- ii) पद्धती 1992 साली उदयास आली.
अ) FERA ब) LERMS
क) FEMA ड) FCNR
- iii) द्वारे देयपद्धती मध्ये निर्यातदार पैसे देणाऱ्या बँकेच्या उपक्रमावर अवलंबून असतो.
अ) बँक हमी ब) अनुमोदन पत्र
क) पथ पत्र ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- iv) EXIM बँकेची स्थापना रोजी झाली.
अ) 1 जानेवारी 1981 ब) 2 फेब्रुवारी 1981
क) 1 जानेवारी 1982 ड) 2 जानेवारी 1982
- v) सरकारद्वारे हेतुपूर्वक केलेली परकीय चलन वाढीला म्हणतात.
अ) अधिमुल्यन ब) पुनर्मुल्यांकन
क) मुल्यरास ड) अवमूल्यन
- vi) निर्यात करणाऱ्या देशात स्थित आयात करणाऱ्या देशाच्या कौन्सिलद्वारे जारी केला जातो.
अ) मूळ प्रमाणपत्र ब) वाणिज्यदुतीय बीजक
क) नौभरण पत्र ड) विनिमयाची पावती

- vii) प्रत्येक विदेशी चलनाशी संबंधित व्यवहार ला कळवला जातो.
अ) डीलिंग रुम	ब) सेंट्रल बँक
क) जोखीम खोली	ड) सरकार
- viii) हे परकीय चलन पर्यायाची किंमत मोजण्यासाठी वापरलेले मानक मॉडेल आहे.
अ) कोब-डग्लस	ब) गारमन-कोहलगेन
क) लिओनटीफचे मॉडेल	ड) ब्लॉक-स्कूलस

प्र.2) हजर बाजार म्हणजे काय? हजर बाजाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) परकीय चलन व्यवस्थापन कायदा 2000 म्हणजे काय? या कायद्याचे उद्दिष्टे आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) परकीय व्यापार म्हणजे काय? परकीय व्यापाराचा वित्तपुरवठा स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) निर्यात पत हमी मंडळ (ECGC) म्हणजे काय? ECGC चे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

अ) परकीय विनिमय ऑप्शन
ब) परकीय चलन अनिवासी खाते
क) नौभरण पत्र
ड) नौभरण उतर वित्तपुरवठा

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4491

[Total No. of Pages : 4

[6319]-56

M.Com. - II

ADVANCED BANKING AND FINANCE

316 : International Finance

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III) (Group - G)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No.1 Question No.6 are Compulsory.*
- 2) Solve any Three Questions from Question No. 2 to Question No. 5.*
- 3) Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Multiple Choice questions. (Any Six)

[6]

- a) The benefits of offshore banking is _____
 - i) Exemption from minimum Reserve Requirement
 - ii) Freedom from control on interest rate
 - iii) Low taxes and levies
 - iv) All of above
- b) A 'Swiss bank account' is an example of _____
 - i) Subsidiaries Banks
 - ii) Correspondent banks
 - iii) Bank account
 - iv) Offshore banking
- c) Eurobonds are issued for first time in financial markets in _____
 - i) 1963
 - ii) 1953
 - iii) 1983
 - iv) 1962
- d) Floating rate Eurobonds become popular: _____
 - i) When interest rates are very volatile
 - ii) When exchange rates are very volatile
 - iii) When investors are particularly concerned about income risk
 - iv) During crises in the newly emerging markets
- e) India's foreign exchange rate system is _____
 - i) Free float
 - ii) Managed float
 - iii) Fixed float
 - iv) None of these

P.T.O.

- f) The current system of international finance is a _____
- i) Gold standard
 - ii) Fixed exchange rate system
 - iii) Floating exchange rate system
 - iv) Managed float exchange rate system
- g) _____ is the official name of the World Bank.
- i) International Monetary Fund
 - ii) International Bank
 - iii) Bank for international settlements
 - iv) International Bank for Reconstruction and Development
- h) International Finance Corporation was established by World Bank Group in _____
- i) 1954
 - ii) 1955
 - iii) 1956
 - iv) 1960

Q2) What is meant by International Money Market? Explain instruments of International Money Market [14]

Q3) What is ADR and GDR? Explain the procedure of issue of ADR and GDR. [14]

Q4) What is the Exchange Rate? Explain the Fixed Exchange Rate System. [14]

Q5) Explain Objectives and Functions of International Monetary Fund. [14]

Q6) Write Short Notes (Any Two) [12]

- a) Bank For International Settlements
- b) Procedure for issue Foreign Bonds
- c) Floating exchange rate
- d) SWIFT

Total No. of Questions : 6]

PC4491

[6319]-56

M.Com. - II

ADVANCED BANKING AND FINANCE

316 : International Finance

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - III) (Group - G)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 पासून प्रश्न क्र. 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणत्याही सहा)

[6]

- अ) ऑफशोर बँकिंगचे फायदे आहेत.
i) न्यूनतम राखीव निधी पासून सूट	ii) व्याजदरावरील नियंत्रणातून सूट
iii) कर आणि शुल्क यांचे अत्यल्प प्रमाण	iv) वरीलपैकी सर्व
- ब) स्विस बँक खाते हे चे उदाहरण आहे.
i) सलग्न बँका	ii) प्रातिनिधिक बँका
iii) भारतीय बँक खाते	iv) ऑफशोर बँकिंग
- क) या वर्षी युरोबॉन्ड्स प्रथमच वित्तीय बाजारात जारी केले गेले.
i) 1963	ii) 1953
iii) 1983	iv) 1962
- ड) तेव्हा बदलता दर युरोबॉन्ड (बंधपत्रे) अधिक लोकप्रिय होतात.
i) जेव्हा व्याज दर खूप अस्थिर असतात	
ii) जेव्हा विनिमय दर खूप अस्थिर असतात	
iii) जेव्हा गुंतवणूकदारांना विशेषतः उत्पन्नाच्या जोखमीबद्दल चिंता असते	
iv) नव्याने उदयोन्मुख बाजारपेठेतील संकटांच्या वेळी	
- इ) भारताची परकीय चलन दर प्रणाली या प्रकारची आहे.
i) मुक्त बदलता दर	ii) व्यवस्थापित बदलता दर
iii) स्थिर बदलता दर	iv) यापैकी नाही

फ) ही आंतरराष्ट्रीय वित्तपुरवठ्याची सध्याची व्यवस्था आहे.

- i) सुवर्ण परिमाण
- ii) निश्चित विनिमय दर प्रणाली
- iii) बदलता विनिमय दर प्रणाली
- iv) व्यवस्थापित बदलता विनिमय दर प्रणाली

य) जागतिक बँकेचे अधिकृत नाव आहे.

- i) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी
- ii) आंतरराष्ट्रीय बँक
- iii) आंतरराष्ट्रीय तडजोडविषयक बँक
- iv) आंतरराष्ट्रीय पुनर्निर्माण व विकास बँक

र) जागतिक बँक समूहाद्वारे आंतरराष्ट्रीय वित्त महामंडळाची स्थापना साली करण्यात आली.

- i) 1954
- ii) 1955
- iii) 1956
- iv) 1960

प्र.2) आंतरराष्ट्रीय नाणेबाजार म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय नाणेबाजाराची साधने स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) ADR आणि GDR म्हणजे काय? ADR आणि GDR निर्गमित करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) विनिमय दर म्हणजे काय? स्थिर विनिमय दर प्रणाली स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीची उद्दिष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) आंतरराष्ट्रीय तडजोडविषयक बँक
- ब) विदेशी बाँड्स (बंधपत्रे) निर्गमित करण्याची प्रक्रिया
- क) बदलता विनिमय दर
- ड) स्विफ्ट

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4492

[Total No. of Pages : 4

[6319]-57

M.Com. (Part - II)

**317(H) : INTERNATIONAL MARKETING
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.*
- 2) Solve any three questions from Question No. 2 to 5.*
- 3) Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Fill in the blank selecting suitable choice (any six).

[6]

- i) Which of the following is included in demographic indices related to International Marketing?
 - a) Total Population
 - b) Density of population
 - c) Increase rate of population
 - d) All of the above
- ii) On which basis normally the market is distributed?
 - a) Demographic base
 - b) Economic base
 - c) Political base
 - d) All of the above
- iii) _____ is a part of Internal international marketing environment.
 - a) Political
 - b) Legal
 - c) Product Development
 - d) Economical
- iv) Out of the following is not social factors which factor affects the international marketing.
 - a) Culture
 - b) Language
 - c) Standard of living
 - d) Exchange rate
- v) Market segmentation means -
 - a) Dividing the selling staff is small size
 - b) Dividing the territory is small size
 - c) To divide the target group into small size
 - d) All the above

P.T.O.

- vi) Establishment of RBI
a) 1 March 1937	b) 1 April 1935
c) 1 March 1935	d) 1 May 1936
- vii) The present distribution system includes :
a) Advertisement on NET	b) Trade on NET
c) Trade through E-Mail	d) All of the above
- viii) How do the majority of services enter a foreign market?
a) Joint venture	b) Exporting
c) Franchising	d) All of the above

Q2) What is International marketing? Explain the challenges & opportunities of International Marketing. **[14]**

Q3) Explain the Macro factors affecting to the international Marketing environment. **[14]**

Q4) Explain the Problems of International Market Segmentations. **[14]**

Q5) Discuss the Foreign Exchange facilities provides by RBI and EXIM Bank? **[14]**

Q6) Write a Short Note (Any 2) : **[12]**

- a) Social Environment.
- b) Financial Incentives.
- c) International Distribution system.
- d) Objectives of International Marketing.

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्रमांक 2 ते 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) प्रश्नपत्रिकेतील उजवीकडील संख्या पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी एक पर्याय निवडा (कोणतेही सहा) [6]

- i) आंतरराष्ट्रीय विपणनाशी संबंधित लोकसंख्याशास्त्रीय निर्देशांकांमध्ये खालीलपैकी कोणत्याही घटकांचा होतो.
अ) एकूण लोकसंख्या ब) लोकसंख्येची घनता
क) लोकसंख्येचा वाढीचा दर ड) वरील सर्व
- ii) बाजाराचे वितरण साधारणपणे कोणत्या आधारावर केले जाते?
अ) लोकसंख्या आधार ब) आर्थिक आधार
क) राजकीय आधार ड) वरील सर्व
- iii) हा अंतर्गत आंतरराष्ट्रीय विपणन पर्यावरणाचा एक भाग आहे.
अ) राजकीय ब) कायदेशीर
क) उत्पादन विकास ड) आर्थिक
- iv) खालील सामाजिक घटकांपैकी आंतरराष्ट्रीय विपणनावर कोणता घटक परिणाम करत नाही.
अ) संस्कृती ब) भाषा
क) राहणीमान ड) विनिमय दर
- v) बाजाराचे विभाजन म्हणजे –
अ) विक्री कर्मचाऱ्यांची विभागणी करणे लहान आकाराचे आहे
ब) क्षेत्राचे विभाजन करणे लहान आकाराचे आहे
क) लक्ष्य गटाला लहान आकारात विभागणे
ड) वरील सर्व

प्रश्न 2)	आंतरराष्ट्रीय विपणन म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय विपणनातील आव्हाने आणि संधी स्पष्ट करा.[14]	
प्रश्न 3)	आंतरराष्ट्रीय विपणन पर्यावरणावर परिणाम करणारे स्थूल घटक स्पष्ट करा.	[14]
प्रश्न 4)	आंतरराष्ट्रीय बाजार विभागणीतील समस्या स्पष्ट करा.	[14]
प्रश्न 5)	आरबीआय आणि एक्झिम बँकेने पुरवलेल्या परकीय चलन सुविधांची चर्चा करा?	[14]
प्रश्न 6)	थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतीही 2)	[12]
	अ) सामाजिक पर्यावरण.	
	ब) वित्तीय प्रोत्साहन.	
	क) आंतरराष्ट्रीय वितरण प्रणाली.	
	ड) आंतरराष्ट्रीय विपणनाची उद्दिष्टे.	

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4493

[Total No. of Pages : 4

[6319]-58

M.Com. (Part - II)

ADVANCED MARKETING

318 : Marketing Research

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Special Paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three from questions Q. No. 2 to Q. No. 5.*
- 3) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any 6) :

[6]

- i) _____ is the first stage of the marketing research process.
 - a) Definition of research objectives
 - b) Writing the research brief
 - c) Recognition of a marketing management problem
- ii) _____ is not a part of the marketing mix.
 - a) Product
 - b) Purpose
 - c) Place
- iii) _____ is a systematic attempt to get information useful in solving marketing problems.
 - a) Marketing Research
 - b) Social Research
 - c) Research and Development
- iv) A research conducted to improve the effectiveness of advertisement is known as _____.
 - a) Copied research
 - b) Pricing research
 - c) Advertising research

P.T.O.

- v) _____ is the method of primary data collection.
 - a) Reference Books
 - b) Observation and Interview
 - c) Annual report
- vi) _____ is the data that is collected for the first time through personal experiences or evidence, particularly for research.
 - a) Primary Data
 - b) Secondary data
 - c) Previous data
- vii) _____ is the process of marketing accomplished or facilitated via the use of Internet technologies.
 - a) Internet marketing
 - b) Search marketing
 - c) E-marketing
- viii) In marketing research process, primary data can be collected by _____ method.
 - a) Printed report
 - b) Annual report
 - c) Interview

Q2) Define the Marketing Research? Explain the factors of marketing research. [14]

Q3) What is Marketing Decision Support System (MDSS)? Explain its Scope and of Characteristics. [14]

Q4) What is Market Information? State the Importance and Sources of Collecting Marketing Information. [14]

Q5) Define the Web Based Marketing Research? Explain the Advantages & Disadvantages of Web Based Marketing Research. [14]

Q6) Write Short Notes (Any Two) : [2 × 6 = 12]

- a) Ethics in Marketing Research
- b) Advertising research
- c) Secondary Data Sources
- d) Primary data collection through internet

Total No. of Questions : 6]

PC-4493

[6319]-58

M.Com. (Part - II)

ADVANCED MARKETING

318 : Marketing Research

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Special Paper - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहा.

प्रश्न 1) खालीलपैकी योग्य पर्यायांची निवड करून रिकाम्या जागा भरा (कोणतेही सहा) : [6]

- i) विपणन संशोधन प्रक्रियेचा पहिला टप्पा आहे.
अ) संशोधन उद्दिष्टांची व्याख्या
ब) संशोधन संक्षिप्त लेखन
क) विपणन व्यवस्थापन समस्येची ओळख
- ii) हा विपणन मिश्रणाचा भाग नाही.
अ) उत्पादन
ब) उद्देश
क) ठिकाण
- iii) हा विपणन समस्या सोडवण्यासाठी उपयुक्त माहिती मिळवण्याचा पद्धतशीर प्रयत्न आहे.
अ) विपणन संशोधन
ब) सामाजिक संशोधन
क) संशोधन आणि विकास
- iv) जाहिरातीची कार्यक्षमता सुधारण्यासाठी केले जाणारे संशोधन म्हणजेच होय.
अ) कॉपी केलेले संशोधन
ब) किंमत संशोधन
क) जाहिरात संशोधन

- v) ही प्राथमिक माहिती संकलनाची पद्धत आहे.
 अ) संदर्भ पुस्तके
 ब) निरीक्षण आणि मुलाखत
 क) वार्षिक अहवाल
- vi) म्हणजे वैयक्तिक अनुभव किंवा पुराव्यांद्वारे, विशेषतः संशोधनासाठी प्रथमच गोळा केलेली माहिती होय.
 अ) प्राथमिक माहिती
 ब) दुय्यम माहिती
 क) मागील माहिती
- vii) ही इंटरनेट तंत्रज्ञानाच्या वापराद्वारे पूर्ण केलेली किंवा सुलभ केलेली विपणन प्रक्रिया आहे.
 अ) इंटरनेट विपणन
 ब) शोध विपणन
 क) ई-विपणन
- viii) विपणन संशोधन प्रक्रियेत, प्राथमिक माहिती पद्धतीने गोळा केली जाऊ शकते.
 अ) छापील अहवाल
 ब) वार्षिक अहवाल
 क) मुलाखत

प्रश्न 2) विपणन संशोधनाची व्याख्या सांगून. विपणन संशोधनाचे घटक स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 3) विपणन निर्णय समर्थन प्रणाली (MDSS) म्हणजे काय? त्याची व्याप्ती आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 4) बाजारपेठ माहिती म्हणजे काय? ते सांगून त्याचे महत्त्व आणि स्रोत सांगा. [14]

प्रश्न 5) वेब आधारित विपणन संशोधन म्हणजे काय? वेब आधारित विपणन संशोधनाचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 6) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [2 × 6 = 12]

- अ) विपणन संशोधनातील नैतिकता
 ब) जाहिरात संशोधन
 क) दुय्यम माहिती स्रोत
 ड) इंटरनेटद्वारे प्राथमिक माहितीचे संकलन

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4494

[Total No. of Pages : 4

[6319]-61

M.Com. (Part - II)

401 : CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No.1 and question No. 6 are compulsory.
- 2) Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5
- 3) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six)

[6]

- i) _____ controls the capital market in India.
 - a) SEBI
 - b) RBI
 - c) IRDA
 - d) NABARD
- ii) Industrial Finance corporation of India Established in _____.
 - a) 1950
 - b) 1948
 - c) 1947
 - d) 1951
- iii) _____ TERM does not belong to the stock exchange.
 - a) NAV
 - b) NSE
 - c) IPO
 - d) KPO
- iv) The Nifty consists of _____.
 - a) 30 stocks
 - b) 25 stocks
 - c) 50 stocks
 - d) 100 stocks
- v) _____ of the following is not a credit rating agency.
 - a) CRISIL
 - b) ICRA
 - c) NIKKEI
 - d) CARE
- vi) Financial _____ are mainly used for hedging risk.
 - a) Derivatives
 - b) Speculators
 - c) Investors
 - d) None of the above

P.T.O.

vii) SEBI Act was passed in _____

a) 1988

b) 1990

c) 1989

d) 1992

viii) _____ appoints the chairman of SEBI.

a) Central Government

b) Stock Exchange

c) IRDA

d) Investors

Q2) What is 'Secondary Market'? Describe in detail the objectives and functions of Secondary Market. [14]

Q3) What is Mutual fund? Explain the various types of Mutual Funds. [14]

Q4) What is Merchant Banking? Describe the functions and various services rendered by Merchant Banker. [14]

Q5) What is Securities and Exchange Board of India (SEBI)? Explain the powers and functions of SEBI. [14]

Q6) Write short notes (any two out of four) [12]

a) Futures contracts

b) Bombay stock Exchange

c) Foreign Direct Investment

d) Establishment of SEBI

Total No. of Questions : 6]

PC-4494

[6319]-61

M.Com. (Part - II)

401 : CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 पासून प्रश्न क्र. 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील बाजूचे आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा. (कोणतेही 6) [6]

- i) भारतातील भांडवल बाजार नियंत्रित करते.
अ) सेवी ब) आर बी आय
क) आय आर डीए ड) नाबार्ड
- ii) भारतीय औद्योगिक वित्त महामंडळाची स्थापना मध्ये झाली.
अ) 1950 ब) 1948
क) 1947 ड) 1951
- iii) संकल्पना रोखे बाजाराशी संबंधित नाही
अ) एनएव्ही ब) एनएसई
क) आयपीओ ड) केपीओ
- iv) निफ्टीमध्ये कंपन्यांचा समावेश होतो.
अ) 30 रोखे ब) 25 रोखे
क) 50 रोखे ड) 100 रोखे
- v) खालीलपैकी पतमूल्यांकन संस्था नाही.
अ) क्रिसिल ब) आयसीआरए
क) एनआयकेकेईआय ड) सीएआरई

- vi) वित्तीय वापर मुख्यतः हेजिंग जोखमीसाठी केला जातो.
अ) अनुजात	ब) सट्टेबाज
क) गुंतवणूकदार	ड) यापैकी नाही
- vii) सेबी कायदा मध्ये समंत झाला.
अ) 1988	ब) 1990
क) 1989	ड) 1992
- viii) सेबीच्या अध्यक्षांची नियुक्ती करते.
अ) केंद्र सरकार	ब) रोखे बाजार
क) आयआरडीए	ड) गुंतवणूकदार

प्रश्न 2) 'दुय्यम बाजार' म्हणजे काय? दुय्यम बाजाराची उद्दिष्ट्ये आणि कार्य सविस्तरपणे वर्णन करा. [14]

प्रश्न 3) परस्पर निधी (म्युच्युअल फंड) म्हणजे काय? परस्पर निधीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 4) मर्चंट बँकिंग म्हणजे काय? मर्चंटबँकेची कार्ये आणि मर्चंट बँकरकडून पुरविण्यात येणाऱ्या विविध सेवांचे वर्णन करा. [14]

प्रश्न 5) भारतीय प्रतिभूति व विनिमय महामंडळ (SEBI) म्हणजे काय? (SEBI) चे अधिकार आणि कार्य स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 6) थोडक्यात टिपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही दोन) [12]

अ) भविष्यकालीन करार
ब) मुंबई शेअर बाजार
क) थेट परकीय गुंतवणूक
ड) सेबीची स्थापना

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4495

[Total No. of Pages : 4

[6319]-62

M.Com. (Part - II)

ECONOMICS

402 A : Industrial Economic Environment

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Question 1 and 6 are compulsory.
- 2) Solve any three questions from Q.No.2 and Q.5.
- 3) Number to right indicates full marks.

Q1) Fill in the blanks by suitable choice (any 5) :

[5]

- i) Marine-based industries are based on _____.
 - a) Minerals
 - b) Forest product
 - c) Agriculture product
 - d) Oceanic product
- ii) Which of the following industries is not a heavy industry?
 - a) Cotton Textile
 - b) Cement
 - c) Iron and Steel
 - d) Ship building
- iii) _____ is a political factor affecting the economic environment.
 - a) Type of Economy
 - b) Infrastructure
 - c) The role of bureaucracy
 - d) Banking Facility
- iv) The Import-Export policy of _____ introduced a scheme to promote SEZs with a view to increasing exports in India.
 - a) 1992-1997
 - b) 2002-2007
 - c) 1997-2002
 - d) 2007-2012
- v) From the following _____ is major organized industry in India.
 - a) Iron and Steel Industry
 - b) Automobile Industry
 - c) Cotton Textile
 - d) Small Scale Industry
- vi) _____ industry laid the foundation of India's industrial economy.
 - a) The Automobile
 - b) Process
 - c) The Textile
 - d) Cement
- vii) Multinational companies have their headquarters in _____.
 - a) America
 - b) Every Country
 - c) Their own country
 - d) Other country

P.T.O.

- Q2)** Which are the factors affecting on economic environment? **[15]**
- Q3)** Discuss in detail about the problem of small scale industry. **[15]**
- Q4)** Discuss in detail about the Impact of the Industrial Policy, 1991. **[15]**
- Q5)** Explain in detail about the problem of Cotton Industry. **[15]**
- Q6)** Write short notes (any Four) : **[20]**
- a) Classification of Industry
 - b) Causes of Industrial Imbalance
 - c) Role of Public Sector Industry
 - d) Problem of steel industry
 - e) Problem of special Economic Zone
 - f) Tourism Industry.

- प्रश्न 2) आर्थिक पर्यावरणावर परिणाम करणारे घटक कोणते आहेत. [15]
- प्रश्न 3) लघुउद्योगाच्या समस्यांबाबत सविस्तर चर्चा करा. [15]
- प्रश्न 4) 1991 च्या औद्योगिक धोरणाच्या परिणामाची तपशीलवार चर्चा करा. [15]
- प्रश्न 5) कापूस उद्योगाच्या समस्येबद्दल सविस्तर माहिती द्या. [15]
- प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
- अ) उद्योगाचे वर्गीकरण
 - ब) औद्योगिक असंतुलनाची कारणे
 - क) सार्वजनिक क्षेत्रातील उद्योगाची भूमिका
 - ड) पोलाद उद्योगाची समस्या
 - इ) विशेष आर्थिक क्षेत्राच्या समस्या
 - फ) पर्यटन उद्योग

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4496

[Total No. of Pages : 4

[6319]-63
M.Com. - II
402B : OPERATIONS RESEARCH
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates :

- 1) *Question No.1 and Question No.6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from Question No.2 to Question No. 5.*
- 3) *Figures to the right indicates full marks.*

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (any 6): **[6]**

- i) If the value of the game is zero then the game is called as _____
 - a) Fair
 - b) Unfair
 - c) Optimal game
 - d) None of the above
- ii) A game with two players in which the gain of one player equals the loss to the other player is known as _____
 - a) Two-person zero sum game
 - b) Two persons with non-zero-sum game
 - c) Unfair game
 - d) None of the above
- iii) Key elements are also known as _____
 - a) Slack
 - b) Surplus
 - c) Artificial
 - d) Pivot
- iv) A constraint in a Linear Programming Model restricts
 - a) Value of the objective function
 - b) Value of decision variable
 - c) Use of available resource
 - d) All the above
- v) The assignment matrix is always a
 - a) Rectangular Matrix
 - b) Square Matrix
 - c) Identity Matrix
 - d) None of the above
- vi) Activities lying on critical path are called as _____
 - a) Dummy activities
 - b) Critical activities
 - c) Non - Critical activities
 - d) Initial activities

P.T.O.

- vii) The solution to a transportation problem with m-rows and n-columns is feasible if number of positive allocations are
- a) $m+n$ b) $m*n$
- c) $m+n-1$ d) $m+n+1$
- viii) The difference between total and free float is _____
- a) Total b) Independent
- c) Initial activity d) Interference

[14]

- a) Solve the following L.P.P. by graphical method

Maximize $Z = 8000x_1 + 7000x_2$

Subject to conditions

$$3x_1 + x_2 < 66$$

$$x_1 + x_2 \leq 45$$

$$x_1 \leq 20$$

$$x_7 \leq 40$$

$$x_1, x_2 \geq 0$$

- Write the step-by-step procedure to solve Two Person Zero Sum Game.
- Find Initial Basic Feasible Solution of the following Transportation Problem using Vogels Approximation Method. Also find the transportation cost.

Warehouse---> Factory	W_1	W_2	W_3	W_4	Capacity
F_1	19	30	50	10	7
F_2	70	30	40	60	9
F_3	40	8	70	20	18
Requirement	5	8	7	14	34

[14]

- a) Write the dual of the following L.P.P.

Maximize $Z = 40x_1 + 50x_2$

Subject to conditions

$$2x_1 + 3x_2 \leq 3$$

$$8x_1 + 4x_2 \leq 5$$

$$x_1, x_2 \geq 0$$

- b) Find Initial Basic Feasible Solution of the following Transportation Problem using North West Corner Rule. Also find the transportation cost.

Destination--->	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	Capacity
Origin					
O ₁	5	3	6	2	18
O ₂	4	7	9	1	27
O ₃	3	4	7	5	35
Requirement	15	16	34	25	

- c) A project consists of a series or tasks labelled A _____ B, H, I with the following relationship (W<X, Y means X and Y cannot start until W is completed; X, Y< W cannot start until both X and Y are completed) With this notation construct the network diagram having the following constraints;

A<D,E;B,D<F; C<G;B<H;F, G<I

Q4) Attempt any two of the following:

[14]

- a) Solve the following assignment problem to minimise the total cost

	1	2	3	4	5
I	8	4	2	6	1
II	0	9	5	5	4
III	3	8	9	2	6
IV	4	3	1	0	3
V	9	5	8	9	5

- b) Write the Johnsons procedure for determining an optimal sequence for n jobs on two machines.
- c) Solve the following 2 persons 2×2 mixed strategy game
- d) Purchase and sales Budget.

	Player B	
Player A	5	10
	12	2

Q5) Attempt any two of the following :

[14]

- a) Define the following term :
- Loop
 - Forward Pass
 - Backward Pass
- b) Solve the following LPP by simplex method
- Maximize $Z = 3x_1 + 2x_2$
 Subject to conditions
- $$x_1 + x_2 \leq 4$$
- $$x_1 - x_2 \leq 2$$
- $$x_1, x_2 \geq 0$$

- c) Obtain an optimal solution for the following transportation problem :

Destination →	D ₁	D ₂	D ₃	Capacity
Sources				
S ₁	2	7	4	5
S ₂	3	3	1	8
S ₃	5	4	7	7
S ₄	1	6	2	14
Requirement	7	9	18	

Q6) Attempt any two of the following :

[12]

- a) Define the following term
- Optimum Solution
 - Basic Solution
- b) Shade the feasible region for the following linear inequalities
- $$x + 2y \geq 6$$
- $$3x + y \geq 9$$
- $$x + y \leq 7$$
- $$x, y \geq 0$$
- c) Explain the following term
- Optimistic time
 - Pessimistic Time
 - Most likely time
- d) Write the standard form of LPP for the following LPP
- Maximize $Z = 10x_1 + 15x_2$
 Subject to conditions
- $$x_1 + 2x_2 \leq 10$$
- $$2x_1 + 3x_2 = 12$$
- $$x_1 + x_2 \geq 3$$
- $$x_1, x_2 \geq 0$$

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4497

[Total No. of Pages : 2

[6319]-64

M.Com. (Part - II)

**403 : RECENT ADVANCES IN ACCOUNTING,
TAXATION AND AUDITING
(2019 Pattern) (Semester - IV) (Paper - VII)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 Question No.6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from Question No.2 to Question No.5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the Blanks by Selecting suitable choice (any 6 out of 8): **[6]**

- i) ESOP stands for _____
 - a) Employee Service Ownership Plan
 - b) Employee Stock Ownership Plan
 - c) Employee Stock Option Plan
 - d) Employee Stock Open Plan.
- ii) The GST is applicable on the _____ of all goods and service.
 - a) Scrap
 - b) Dividend
 - c) Return
 - d) Supply
- iii) Blockchain is a type of _____ database.
 - a) Limited
 - b) Practical
 - c) Shared
 - d) Fixed
- iv) _____ is the Process of identifying and reporting investments made in the human resources of an organosation.
 - a) Human resource accounting
 - b) Cost accounting
 - c) Management accounting
 - d) Inflation accounting.
- v) _____ is the objective of creative accounting.
 - a) To increase the accuracy of financial statements.
 - b) To make a company appear more profitable and successful than it actually is
 - c) To ensure compliance with accounting standards.
 - d) To verify the financial position of the organization.

P.T.O.

- vi) _____ is a method of accounting that takes into account the effects of inflation on a company's financial statements.
- a) Inflation accounting
 - b) Forensic accounting
 - c) Financial accounting
 - d) Management accounting.
- vii) Intellectual Property (IP) is _____ asset.
- a) Tangible
 - b) Fixed
 - c) Recurring
 - d) Intangible
- viii) Which of the following is a component of Artificial Intelligence?
- a) Learning
 - b) Training
 - c) Designing
 - d) Puzzling

Q2) What is Block Chain Accounting? Explain in brief the role of Artificial Intelligence in the Accounting. **[14]**

Q3) What is Corporate Tax? Explain in detail advantages and disadvantages and corporate tax. **[14]**

Q4) What is 'Human Resource Accounting'? Explain the advantages and limitations of human resource accounting in detail. **[14]**

Q5) Define Inflation Accounting. Explain in detail the various methods of Inflation Accounting. **[14]**

Q6) Write short note (Any 2): **[12]**

- a) Forensic Accounting
- b) Creative Accounting
- c) Lean Accounting
- d) Cloud Accounting.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4498

[Total No. of Pages : 6

[6319]-65

M.Com. (Part - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES (Group B)

**405 : Recent Advances in Commercial Laws and Practices
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) Answer any three questions from Q. No. 2 to 5.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the Blanks by selecting suitable choice (any 6 out of 8) : [6]

- i) As per The Competition Act, 2002, "_____" means the sale of goods or provision of services, at a price which is below the cost, as may be determined by regulations, of production of the goods or provision of services, with a view to reduce competition or eliminate the competitors.
 - a) Selling Price
 - b) Predatory price
 - c) Dominant position
 - d) Control
- ii) As per The Competition Act. 2002 "goods" means goods as defined in the _____.
 - a) Sale of Goods Act, 1930
 - b) Indian Contract Act, 1872
 - c) Consumer Protection Act, 1986
 - d) GST Act, 2017
- iii) As per The Special Economic Zones Act, 2005, "manufacture" include processes such as _____, cutting, polishing, blending, repair, remaking, re-engineering.
 - a) Refrigeration
 - b) Evaporation
 - c) Decomposition
 - d) Composition

P.T.O.

- iv) " _____ " means a Special Economic Zone wherein mainly trading and warehousing and other activities related thereto are carried on.
- Special Economic Zone
 - Special Export Zone
 - Free Trade and Warehousing Zone
 - Existing unit
- v) As per the provisions of The Securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002, any asset reconstruction company registered under section 3 may act as an agent for any _____ for the purpose of recovering their dues from the borrower.
- Any Person
 - Bank only
 - Financial institution only
 - Bank or financial institution
- vi) As per The Securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002, the _____ may, by notification, define the territorial limits within which an office of the Central Registry may exercise its functions.
- Central Government
 - State Government
 - Local Self Government
 - RBI
- vii) As per provisions of Recovery of Debts due to Banks and Financial Institutions Act, 1993, the Chairperson of an Appellate Tribunal shall hold office for a term of _____ years from the date on which he enters upon his office.
- Three
 - Four
 - Five
 - Six
- viii) As per the provisions of The Recovery of Debts Due to Banks and Financial Institutions Act, 1993, A person shall not be qualified for appointment as the Presiding Officer of a Tribunal unless he is, or has been, or is qualified to be, a _____.
- District Judge
 - Judge of High Court
 - Judge of Supreme Court
 - RBI Governor

Q2) State the provisions of the Competition Act, 2002 relating to duties, powers and functions of The Competition Commission of India. **[14]**

Q3) Explain the provisions relating to constitution, powers and functions of Approval Committee under The Special Economic Zones Act, 2005. **[14]**

Q4) Explain the provisions relating to Registration of asset reconstruction companies under The Securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002. **[14]**

Q5) Explain the provisions relating to Establishment of Tribunal and Appellate Tribunal under The Recovery of Debts Due to Banks and Financial Institutions Act, 1993. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any 2 out of 4) : **[2 × 6 = 12]**

- a) Definition of the terms Consumer, Enterprise and Service under the Competition Act, 2002.
- b) Provisions relating to Cancellation of letter of approval to entrepreneur under The Special Economic Zones Act, 2005
- c) Provisions relating to Central Registry under The Securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002.
- d) Procedure and Powers of Tribunals under The Recovery of Debts Due to Bank and Financial Institution Act, 1993.

- iv) “.....” म्हणजे विशेष आर्थिक क्षेत्र (SEZ) ज्यामध्ये मुख्यतः व्यापार आणि कोठार आणि त्याच्याशी संबंधित इतर कार्ये केली जातात.
- अ) विशेष आर्थिक क्षेत्र ब) विशेष निर्यात क्षेत्र
- क) मुक्त व्यापार आणि कोठार क्षेत्र ड) विद्यमान युनिट
- v) सिक्कुरिटायझेशन अँड रिकन्स्ट्रक्शन ऑफ फायनान्सियल असेट्स अँड इनफोर्समेंट ऑफ सिक्कुरिटी इंटरेस्ट अँक्ट, 2002 च्या तरतुदीनुसार कलम 3 अंतर्गत नोंदणीकृत कोणतीही मालमत्ता पुनर्रचना कंपनी कर्जदाराकडून त्यांची देणी वसूल करण्याच्या हेतूने कोणत्याही साठी एजंट म्हणून काम करू शकते.
- अ) कोणतीही व्यक्ती ब) फक्त बँक
- क) फक्त आर्थिक संस्था ड) बँक किंवा वित्तीय संस्था
- vi) सिक्कुरिटायझेशन अँड रिकन्स्ट्रक्शन ऑफ फायनान्सियल असेट्स अँड इनफोर्समेंट ऑफ सिक्कुरिटी इंटरेस्ट अँक्ट, 2002 च्या तरतुदीनुसार अधिसूचनेद्वारे प्रादेशिक मर्यादा परिभाषित करू शकतात ज्यामध्ये सेंट्रल रजिस्ट्री कार्यालय त्याचे कार्य करू शकते.
- अ) केंद्र सरकार ब) राज्य सरकार
- क) स्थानिक स्वराज्य संस्था ड) आर बी आय
- vii) द रिकव्हरी ऑफ डेट्स ड्यू टू बँक्स अँड फायनान्सियल इन्स्टिट्यूशन्स अँक्ट, 1993 अपीलनीय न्यायाधिकरणाचे अध्यक्ष पदावर नियुक्ती झाल्या तारखेपासून वर्षांच्या कालावधीसाठी पदावर राहतील.
- अ) तीन ब) चार
- क) पाच ड) सहा
- viii) द रिकव्हरी ऑफ डेट्स ड्यू टू बँक्स अँड फायनान्सियल इन्स्टिट्यूशन अँक्ट, 1993 मधील तरतुदीनुसार एखादी व्यक्ती न्यायाधिकरणाचा पीठासीन अधिकारी म्हणून नियुक्तीसाठी पात्र ठरणार नाही, जोपर्यंत तो आहे, किंवा होण्यास पात्र आहे.
- अ) जिल्हा न्यायाधीश
- ब) उच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश
- क) सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश
- ड) RBI गव्हर्नर

- प्रश्न 2)** कॉम्पिटिशन ऍक्ट, 2002 मधील तरतुदीनुसार भारतीय स्पर्धा आयोगाची कर्तव्ये, अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 3)** अनुमोदन समितीची (अप्रूव्हल समिती) घटना, अधिकार आणि कार्ये यासंबंधी विशेष आर्थिक क्षेत्र (SEZ) ऍक्ट, 2005 मधील तरतुदी स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 4)** सिक्क्युरिटायझेशन अँड रिकन्स्ट्रक्शन ऑफ फायनान्शियल ॲसेट्स अँड इनफोर्समेंट ऑफ सिक्क्युरिटी इंटरेस्ट ऍक्ट, 2002 अंतर्गत मालमत्ता पुनर्रचना कंपन्यांच्या नोंदणीशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 5)** द रिकव्हरी ऑफ डेट्स ड्यू टू बँक्स अँड फायनान्शियल इन्स्टिट्यूशन्स ऍक्ट, 1993 मधील तरतुदीनुसार न्यायाधिकरण आणि अपीलीय न्यायाधिकरणाच्या स्थापनेशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 6)** टिपा लिहा (4 पैकी कोणत्याही 2) : [2 × 6 = 12]
- अ) कॉम्पिटिशन ऍक्ट, 2002 अंतर्गत ग्राहक, उपक्रम आणि सेवा या शब्दांची व्याख्या.
- ब) विशेष आर्थिक क्षेत्र (SEZ) कायदा, 2005 अंतर्गत उद्योजकांना मंजूरी पत्र रद्द करण्यासंबंधीच्या तरतुदी.
- क) सिक्क्युरिटायझेशन अँड रिकन्स्ट्रक्शन ऑफ फायनान्शियल ॲसेट्स अँड इनफोर्समेंट ऑफ सिक्क्युरिटी इंटरेस्ट ऍक्ट, 2002 मधील केंद्रीय नोंदणीशी (सेंट्रल रजिस्ट्री) संबंधित तरतुदी.
- ड) द रिकव्हरी ऑफ डेट्स ड्यू टू बँक्स अँड फायनान्शियल इन्स्टिट्यूशन्स ऍक्ट, 1993 मधील तरतुदीनुसार न्यायाधिकरणाची प्रक्रिया आणि अधिकार.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC-4499

[Total No. of Pages : 2

[6319]-66

M.Com. (Part-II)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM
407 VII: Recent Advances in Cost Auditing & Cost System
(2019 Credit Pattern) (Semester - IV) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 & Question No.6 are Compulsory.*
- 2) Solve any three questions from Question No. 2 to Questions No. 5.*
- 3) Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks by selecting a suitable choice. (any 6) :

[6]

- a) Cost Accounting standard issued by _____
 - i) ICAI
 - ii) ICA
 - iii) ICMA
- b) How many types of VAT Audit
 - i) One
 - ii) Two
 - iii) Three
- c) Cost Accounting standard on "Packing material cost" is dealt in.
 - i) CAS-5
 - ii) CAS-8
 - iii) CAS-09
- b) The event is commonly represented by _____ in network diagram.
 - i) Nodes
 - ii) Arrow
 - iii) Triangle

P.T.O.

- e) What is at the heart of any ERP system?
 - i) Integrated information
 - ii) Employees
 - iii) Customer
- f) The process mapping is a _____ diagram.
 - i) Data flow
 - ii) Work flow
 - iii) Circular
- g) Total Quality Management (TQM) focuses on _____
 - i) Employee
 - ii) Customer
 - iii) Both (i) & (ii)
- h) Expenses relating to manufacture of a product or rendering a service which can be identified or link with the cost of object other than direct material cost & direct employee cost in known as _____
 - i) National cost
 - ii) Imputed cost
 - iii) Direct expenses

Q2) Explain in brief the nature and scope of CAS of “Administrative overheads” (11) “Repairs & maintenance of cost” (12) and “Capacity determination and Deprecation Accounting” **[14]**

Q3) What is the meaning of Productivity Audit? Explain the features and scope of Productivity Audit. **[14]**

Q4) Define the term “Enterprise Resource Planning”? Explain the benefits and limitations of Enterprise Resources Planning? **[14]**

Q5) Explain the Kaizen Technique in details with example? **[14]**

Q6) Write short Notes (any 2 out of 4) **[12]**

- a) CAS 5: Cost of Transportation.
- b) Benefits of GST Audit
- c) Scope of ERP
- d) Business Process Re-Engineering

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4500

[Total No. of Pages : 4

[6319]-67

M.Com.

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

**409 : Recent Advances in Co-operative and Rural Development
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - IV) (Group - D)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from Question No. 2 to Question No. 5.*
- 3) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (any 6) :

[6]

- i) _____ is social responsibility of cooperative institute.
 - a) Profit Maximization
 - b) Social Welfare
 - c) Social Development
 - d) Community Development
- ii) Due to globalization production cost of cooperative institutes _____.
 - a) Increased
 - b) Decreased
 - c) Constant
 - d) Not Changed
- iii) _____ state in India has maximum farmers suicide.
 - a) Kerala
 - b) Maharashtra
 - c) Karnataka
 - d) Bihar
- iv) Self Help Group bank linkage programme was first launch by _____.
 - a) RRB
 - b) NABARD
 - c) RBI
 - d) SBI
- v) _____ was the chairman of All India Rural fund supply survey committee.
 - a) Gadgil
 - b) Sureyya
 - c) Gorwala
 - d) Thakurdas
- vi) _____ committee suggested the formation of National Level Cooperative Bank.
 - a) Khushro committee
 - b) Saraiya committee
 - c) Planning commission
 - d) None of the above

P.T.O.

- Q2)** Explain the Theory and Practice of Cooperative Principles. [14]
- Q3)** Explain the impact of Globalization on Cooperative Institutions. [14]
- Q4)** Explain the types of micro finance and role of Self Help groups in developing Micro Finance. [14]
- Q5)** State the measures suggested by various committees regarding farmers suicide. [14]
- Q6) Write Short Notes (any 2) :** [12]
- a) Social responsibility of Cooperative institutions
 - b) Six Sigma
 - c) Self Help Group
 - d) Sustainable Rural Development

PC-4500

M.Com.

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा. (कोणतेही 6)

[6]

- 3

P.T.O.

vii) सहकारी संस्थेमध्ये पाळले जाणारे तत्व

अ) मत नाही	ब) एक व्यक्ती एक मत
क) अनेक मते	ड) एक वाटा एक मत

viii) भारतातील सहकारी संस्था प्रकारच्या संस्था संरचनांचे पालन करतात.

अ) केंद्रीकृत रचना	ब) विकेंद्रीकृत रचना
क) एकात्मक रचना	ड) संघराज्य संरचना

प्रश्न 2) सहकारी तत्वांचा सिद्धांत आणि सराव स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 3) जागतिकीकरणाचा सहकारी संस्थांवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 4) मायक्रो फायनान्सचे प्रकार आणि मायक्रो फायनान्स विकसित करण्यात बचत गटांची भूमिका स्पष्ट करा. [14]

प्रश्न 5) शेतकरी आत्महत्येबाबत विविध समित्यांनी सुचविलेल्या उपाययोजना सांगा. [14]

प्रश्न 6) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) [12]

अ) सहकारी संस्थांची सामाजिक जबाबदारी
ब) सहा सिग्मा
क) बचत गट
ड) शाश्वत ग्रामीण विकास

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC-4501

[Total No. of Pages : 4

[6319]-68

M.Com. (Part - II)

411 : BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT
Recent Advances in Business Practices and Environment
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - IV) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and Question No. 6 compulsory.*
- 2) *Solve any Three questions from question No. 2 to Question No. 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Fill in the blanks

[6]

- i) Agriculture is the major occupation in _____.
 - a) Rural
 - b) Remote
 - c) Urban
 - d) None of These
- ii) _____ not a part of industrial policy.
 - a) Tariff reduction
 - b) Subsidies to Industry
 - c) Change in the corporate tax regime
 - d) All of the Above
- iii) _____ year, Government of India adopt New Economic Policy.
 - a) 1970
 - b) 1980
 - c) 1985
 - d) 1991
- iv) The role Government in Business to show _____.
 - a) Positive
 - b) Negative
 - c) Neutral
 - d) None of Above
- v) Shareholder is _____ of a company.
 - a) Partner
 - b) Employee
 - c) Owner
 - d) Creditor
- vi) Indian economy is known as _____ economy.
 - a) Capital Intensive
 - b) Agrarian
 - c) Mix
 - d) None of These

P.T.O.

Q2) State the recent development in Corporate Governance in India. [14]

Q3) Expected introduction Environmental Audit
Goal, necessities and importance of Environmental Audit. [14]

Q4) State the Agro processing policy of Maharashtra. [14]

Q5) Explain the concept of Gram-Udhyog Vasahat and Urban Haat. [14]

Q6) Write short notes (Any Two) [12]

- a) Retail Policy
- b) Pradhanmantri Mudra Yojana 2015
- c) Environmental Audit
- d) Marketing Assistant

PC-4501

411 : BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT
Recent Advances in Business Practices and Environment
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - IV) (Special Paper - VII)
(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 60

सूचना : 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य.
2) प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

[6]

- i) मध्ये शेती हा प्रमुख व्यवसाय आहे.
अ) ग्रामीण
क) शहरी
ब) रिमोट
ड) यापैकी काहीही नाही
- ii) औद्योगिक धोरणाचा भाग नाही.
अ) दर कपात
क) कॉर्पोरेट कर प्रणालीमध्ये बदल
ब) उद्योगांना अनुदाने
ड) वरील सर्व
- iii) वर्ष, भारत सरकारने नवीन आर्थिक धोरण स्वीकारले.
अ) 1970
क) 1985
ब) 1980
ड) 1991
- iv) व्यवसायात सरकारची भूमिका दर्शवण्यासाठी.
अ) सकारात्मक
क) न्यूट्रल
ब) नकारात्मक
ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- v) भागधारक हा कंपनीचा असतो.
अ) भागीदार
क) मालक
ब) कर्मचारी
ड) कर्जदार
- vi) भारतीय अर्थव्यवस्था अर्थव्यवस्था म्हणून ओळखली जाते.
अ) भांडवल प्रधान
क) मिश्रित
ब) कृषीप्रधान
ड) यापैकी काहीही नाही

- प्रश्न 2) भारतातील कॉर्पोरेट गव्हर्नन्समधील अलीकडील विकास सांगा. [14]
- प्रश्न 3) पर्यावरणीय लेखापरीक्षणाचे उद्दिष्ट, आवश्यकता आणि महत्त्व स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 4) महाराष्ट्राचे कृषी प्रक्रिया धोरण सांगा. [14]
- प्रश्न 5) ग्राम-उद्योग वसाहत आणि नागरी हाट या संकल्पना स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]
- अ) किरकोळ धोरण
 - ब) प्रधानमंत्री मुद्रा योजना 2015
 - क) पर्यावरणीय लेखापरीक्षण
 - ड) विपणन सहाय्यक

SEAT No. :

PC4502

[Total No. of Pages : 4

[6319]-69

M.Com. (Part - II)

413 : RECENT ADVANCES IN BUSINESS ADMINISTRATION
(2019 Pattern) (Semester - IV) (Credit System)

Time : 3 Hours/

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from the question No. 2 to 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple Choice Questions. (any six) **[6]**

- i) Change management is essential for organizations to _____ to evolving market conditions.
 - a) resist
 - b) adapt
 - c) ignore
 - d) stagnate
- ii) The significance of change management is evident in its ability to minimize _____ and disruptions during transitions.
 - a) resistance
 - b) innovation
 - c) imitation
 - d) stagnation
- iii) A customer -centric approach focuses on meeting the _____ of both internal and external customers.
 - a) resistance
 - b) needs
 - c) imitation
 - d) stagnation
- iv) Implementing strategies for a customer-centric approach requires a deep understanding of _____ behaviors.
 - a) Stagnant
 - b) Customer
 - c) resistant
 - d) imitation
- v) _____ is the significance of a global management system in multinational organizations.
 - a) Fragmentation
 - b) Centralization
 - c) Decentralization
 - d) Resistance
- vi) Acquisitions and mergers play a significant role in _____ market share and expanding business portfolios.
 - a) diminishing
 - b) stagnating
 - c) increasing
 - d) resisting

P.T.O.

- Q2)** What is ‘Change Management’? Explain its importance in organizational success. **[14]**

Q4) What are the challenges in cross-cultural management, and how can organizations effectively face them? [14]

Q6) Write short notes on (any two) **[12]**

- 4 of 4

PC4502

M.Com. (Part - II)

413 : RECENT ADVANCES IN BUSINESS ADMINISTRATION
(2019 Pattern) (Semester - IV) (Credit System)
(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 60

सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

[6]

- i) बदलत्या बाजारपेठेच्या परिस्थितीशी संस्थांना करण्यासाठी बदल व्यवस्थापन आवश्यक आहे.
अ) प्रतिकार करणे ब) जुळवून घेणे
क) दुर्लक्ष करणे ड) स्थैर्य
- ii) परिवर्तन व्यवस्थापनाचे महत्त्व संक्रमणादरम्यान आणि व्यत्यय कमी करण्याच्या क्षमतेत स्पष्ट होते.
अ) प्रतिकार ब) नावीन्य
क) अनुकरण ड) स्थैर्य
- iii) ग्राहक - केंद्रित दृष्टिकोन अंतर्गत आणि बाह्य दोन्ही ग्राहकांच्या पूर्ण करण्यावर लक्ष केंद्रित करतो.
अ) प्रतिकार ब) गरजा
क) अनुकरण ड) स्थैर्य
- iv) ग्राहक -केंद्रित दृष्टिकोनासाठी धोरणे अंमलात आणण्यासाठी वर्तनांचे सखोल आकलन आवश्यक आहे.
अ) स्थिर ब) ग्राहक
क) प्रतिरोधक ड) अनुकरण
- v) बहुराष्ट्रीय संस्थांमध्ये जागतिक व्यवस्थापन प्रणालीचे महत्त्व आहे.
अ) विखंडन ब) केंद्रीकरण
क) विकेंद्रीकरण ड) प्रतिकार
- vi) अधिग्रहण आणि विलीनीकरण बाजारातील हिस्सा आणि व्यवसाय पोर्टफोलियो वाढविण्यात महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावतात.
अ) कमी होणे ब) स्थिर होणे
क) वाढणे ड) प्रतिकार करणे

vii) यशस्वी बदल व्यवस्थापनात बऱ्याचदा आणि बाह्य दोन्ही घटकांकडे लक्ष देणे समाविष्ट असते.

अ) अंतर्गत

ब) बाह्य

क) प्रतिरोधक

ड) स्थिर

viii) नवोपक्रम व्यवस्थापनामधील महत्त्वाच्या टप्प्यांमध्ये पद्धतशीर कल्पना निर्मिती आणि यांचा समावेश आहे.

अ) प्रतिकार

ब) अनुकूल

क) अनुकरण

ड) मूल्यमापन

प्र.2) बदल व्यवस्थापन म्हणजे काय? संघटनात्मक यशात त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा. [14]

प्र.3) ग्राहक – केंद्रित दृष्टिकोनाचा अर्थ काय? ग्राहक केंद्रित कंपनी बनण्याचा आव्हानांचे तपशीलवार वर्णन करा. [14]

प्र.4) भिन्न – संस्कृती व्यवस्थापनामधील आव्हाने कोणती आहेत आणि संस्था त्यांना प्रभावीपणे कसे सामोरे जाऊ शकतात? [14]

प्र.5) नवोपक्रमाचा अर्थ काय आहे? नवोपक्रमाचे महत्त्व आणि फायदे तपशीलवार समजावून स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

अ) बदल व्यवस्थापनाची तत्त्वे

ब) ग्राहक – केंद्रित बनण्याची व्युत्पत्ती

क) अधिग्रहण आणि विलीनीकरणातील सद्यकालीन प्रवाह

ड) नवोपक्रमाला चालना देण्यासाठी सरकारची भूमिका

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4503

[Total No. of Pages : 4

[6319]-70

M.Com. (Part - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

**415 : Recent Advances in Banking and Finance
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from the question No. 2 to 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple choice questions. (any six)

[6]

- i) The maximum term of appointment of Banking ombudsman is _____
 - a) 3 years
 - b) 3 months
 - c) 6 years
 - d) 1 year
- ii) _____ has a positive effect on customer relationship management.
 - a) Customer education
 - b) Rich customer
 - c) Poor customer
 - d) All of above
- iii) _____ is the examples of technological development of banks.
 - a) Core banking
 - b) Net banking
 - c) RTGS
 - d) All of the above
- iv) Green shoe option was introduced by _____.
 - a) Finance minister
 - b) Every company
 - c) SEBI
 - d) NSE
- v) Capital market is a market for _____.
 - a) Long term capital
 - b) Short term capital
 - c) Fixed capital
 - d) Working capital
- vi) A _____ system is back-end system that processes daily banking transactions and posts updates to accounts and other financial records.
 - a) Core banking
 - b) Branch banking
 - c) Internet banking
 - d) Unit banking

P.T.O.

- vii) Money market is a market for _____
- a) Fixed capital
 - b) Working capital
 - c) Long term capital
 - d) Short term capital
- viii) _____ can be exercised only on the expiration date by holder of the option.
- a) American option
 - b) European option
 - c) Futures
 - d) Derivatives

Q2) What is meant by NPAs? Discuss the legal and non-legal Recovery measures for NPAs. [14]

Q3) What is meant by core banking? Explain benefits of core banking. [14]

Q4) Describe the advantages and disadvantages of commercial paper. [14]

Q5) Distinguish between BSE and NSE. Explain the functions and services by recognized stock exchanges. [14]

Q6) Write short notes on. (any two) [12]

- a) Non-Performing Assets (NPA)
- b) Internet Banking
- c) Treasury Bills
- d) SEBI

PC4503

M.Com. (Part - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

415 : Recent Advances in Banking and Finance (2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 60

सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 पासून प्रश्न क्र. 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

[6]

- i) बँकिंग लोकपाल नियुक्तीची कमाल मुदत असते.
अ) 3 वर्षे
ब) 3 महिने
क) 6 वर्षे
ड) 1 वर्ष
- ii) या घटकाचा ग्राहक संबंध व्यवस्थापनावर सकारात्मक परिणाम होतो.
अ) ग्राहक शिक्षण
ब) श्रीमंत ग्राहक
क) गरीब ग्राहक
ड) वरील सर्व
- iii) हे बँकांच्या तंत्रज्ञानविषयक विकासाचे उदाहरण आहे.
अ) कोअर बँकींग
ब) नेट बँकींग
क) आरटीजीएस
ड) वरील सर्व
- iv) ग्रीन शू विकल्प ही सुविधा कडून सुरु करण्यात आली.
अ) वित्त मंत्री
ब) प्रत्येक कंपनी
क) सेबी
ड) राष्ट्रीय रोखे बाजार
- v) भांडवल बाजार हे साठीचा बाजार आहे.
अ) दीर्घकालीन भांडवल
ब) अल्प मुदतीचे भांडवल
क) स्थिर भांडवल
ड) कार्यरत भांडवल
- vi) प्रणाली ही बँक ऑफ़्ड प्रणाली आहे जी दैनंदिन बँकिंग व्यवहारांवर प्रक्रिया करते आणि खाती व इतर आर्थिक नोंद अध्यावत करते.
अ) कोअर बँकिंग
ब) शाखा बँकिंग
क) इंटरनेट बँकिंग
ड) युनिट बँकिंग

vii) मनी मार्केट हा साठी बाजार आहे.

अ) स्थिर भांडवल

ब) खेळते भांडवल

क) दीर्घकालीन भांडवल

ड) अल्पकालीन भांडवल

viii) चा वापर केवळ ऑप्शन धारकाद्वारे कालबाह्यना तारखेला केला जाऊ शकतो.

अ) अमेरिकन ऑप्शन

ब) युरोपियन ऑप्शन

क) फ्युचर्स

ड) डेरीव्हेटिव्ह

प्र.2) एन.पी.ए. म्हणजे काय? एन. पी. ए. वसूलीसाठी कायदेशीर आणि बेकायदेशीर उपायांची चर्चा करा.[14]

प्र.3) कोअर बँकिंग म्हणजे काय? कोअर बँकिंग चे फायदे स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) कमर्शियल पेपरचे फायदे आणि तोटे सांगा. [14]

प्र.5) मुंबई शेअर बाजार आणि राष्ट्रीय शेअर बाजार यामधील फरक सांगा. मान्यताप्राप्त स्टॉक एक्सचेंज द्वारे देऊ केलेली कार्ये आणि सेवा स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

अ) नॉन-परफॉर्मिंग ॲसेट्स (NPA)

ब) इंटरनेट बँकिंग

क) ट्रेझरी बिल

ड) SEBI

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4504

[Total No. of Pages : 4

[6319]-71

M.Com. (Part - II)

417 : RECENT ADVANCES IN MARKETING

Advanced Marketing - VII

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) Solve any 3 questions from the question No. 2 to 5.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Multiple Choice Questions : (Any 6)

[6]

- a) Poverty has an _____ effect on the environment and sustainable development.
 - i) Adverse
 - ii) Directionless
 - iii) Variable
 - iv) Friendly
- b) Marketing is a process which aims at _____.
 - i) Production
 - ii) Profit making
 - iii) The satisfaction of customer needs
 - iv) Selling products
- c) The term digital marketing was first used in which
 - i) 1990
 - ii) 1920
 - iii) 1991
 - iv) 1910
- d) The father of digital marketing is _____.
 - i) Philip Kother
 - ii) Justin Holl
 - iii) Peter Drucker
 - iv) Bruce clay
- e) _____ this is not an e-marketing webside.
 - i) Alibaba
 - ii) Flipkart
 - iii) Wikipedia
 - iv) Ebay

P.T.O.

- f) _____ strategy has the goal of increasing sales.
- i) Purchasing
 - ii) Promoting
 - iii) Marketing
 - iv) Advertising
- g) WWW.Flipkart.Com is example of _____
- i) C2C E-Commerce, E-Business Model
 - ii) B2C E-Commerce, E-Business Model
 - iii) C2B E-Commerce, E-Business Model
 - iv) B2G E-Commerce, E-Business Model
- h) The term sustainable was first used in which
- i) 1972
 - ii) 1971
 - iii) 1970
 - iv) 1969

Q2) What is sustainable marketing? Describe the principles of sustainable marketing. [14]

Q3) What do you mean by marketing strategy? Explain the various types of marketing. [14]

Q4) What is digital marketing? Explain its importance. [14]

Q5) What is retail trade? Explain its importance. [14]

Q6) Write short notes (any two) [12]

- a) Explain the difference between global & local marketing strategy.
- b) Importance of sustainable development
- c) Types of E-commerce
- d) Advantages of digital marketing

Total No. of Questions : 6]

PC4504

[6319]-71

M.Com. (Part - II)

417 : RECENT ADVANCES IN MARKETING

Advanced Marketing - VII

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 60

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 या प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकेचा वापर करावा.

प्र.1) खालील पर्यायांपैकी एक पर्याय निवडा. (कोणतेही 6)

[6]

- अ) गरीबीचा पर्यावरणावर आणि शाश्वत विकासावर परिणाम होतो.
i) प्रतिकूल	ii) दिशाहीन
iii) परिवर्तनशील	iv) मैत्रीपूर्ण
- ब) विपणन ही एक प्रक्रिया आहे ज्याचे उद्दीष्ट आहे.
i) उत्पादन	ii) नफा मिळविणे
iii) ग्राहकांच्या गरजांचे समाधान	iv) उत्पादन विक्री
- क) डिजीटल मार्केटिंग ही संज्ञा सर्वप्रथम कोणत्या वर्षी वापरण्यात आली ?
i) 1990	ii) 1920
iii) 1991	iv) 1910
- ड) डिजीटल विपणनाचे जनक आहेत.
i) फिलिप कोटलर	ii) जस्टिन हॉल
iii) पीटर ड्रुकर	iv) ब्रुस क्ले
- इ) हे ई-विपणन संकेतस्थळ नाही.
i) अलिबाबा	ii) फ्लिपकार्ट
iii) विकीपीडिया	iv) ईबे

- फ) धोरणात विक्री वाढविण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- i) खरेदी ii) प्रचार
iii) विपणन iv) जाहिरात
- य) WWW.Flipkart.Com हे कशाचे उदाहरण आहे?
- i) सी टू सी - कॉमर्स, ई-बिझनेस मॉडेल ii) बी टू सी - कॉमर्स, ई-बिझनेस मॉडेल
iii) सी टू बी - कॉमर्स, ई-बिझनेस मॉडेल iv) बी टू जी - कॉमर्स, ई-बिझनेस मॉडेल
- र) शाश्वत ही संज्ञा सर्वप्रथम कोणत्या वर्षी वापरण्यात आली?
- i) 1972 ii) 1971
iii) 1970 iv) 1969

प्र.2) शाश्वत विपणन म्हणजे काय? शाश्वत विपणनाच्या तत्वांचे वर्णन करा. [14]

प्र.3) विपणन धोरण/व्युहरचना म्हणजे काय? विपणन धोरणाचे/व्युहरचनेचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [14]

प्र.4) डिजिटल विपणन म्हणजे काय? डिजिटल विपणनाचे महत्त्व स्पष्ट करा. [14]

प्र.5) किरकोळ व्यापार म्हणजे काय? किरकोळ व्यापाराचे महत्त्व स्पष्ट करा. [14]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [12]

- अ) जागतिक आणि स्थानिक विपणन व्युहरचना फरक स्पष्ट करा.
- ब) शाश्वत विकासाचे महत्त्व
- क) ई-कॉमर्स चे प्रकार
- ड) डिजिटल मार्केटिंगचे फायदे

